

1
2
3
4
5
6

MINISTARSTVO KULTURE
REPUBLIKE HRVATSKE

Nacionalna strategija i akcijski plan zaštite
biološke i krajobrazne raznolikosti

14

15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28

KONAČNI NACRT REVIZIJE STRATEGIJE

Zagreb, lipanj 2008.

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

Nacionalna strategija i akcijski plan zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti
Ministarstvo kulture
2008.

1	SADRŽAJ	
	1. Sažetak	5
	2. Uvod	6
	Temelj za donošenje Nacionalne strategije zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti	6
	Konvencija o biološkoj raznolikosti	7
	Pridruživanje EU	9
	Načini rada na Strategiji i procedura donošenja	9
	Pregled stanja biološke i krajobrazne raznolikosti te stanja sustava zaštite prirode u Republici Hrvatskoj	11
	3. Načela Strategije i opći strateški ciljevi	14
	4. Zaštita biološke raznolikosti	16
	<i>In situ</i> zaštita	16
	Zaštićena područja	16
	Zaštita ekoloških sustava i staništa	20
	Ekološka mreža Republike Hrvatske i mreža Natura 2000	24
	Zaštita i očuvanje divljih svojti	27
	Zaštita i očuvanje udomaćenih svojti	31
	<i>Ex situ</i> zaštita	33
	Suzbijanje invazivnih vrsta	35
	Zaštita georaznolikosti	38
	Krajobrazi	42
	5. Održivo korištenje prirodnih dobara	44
	Poljoprivreda	44
	Šumarstvo	48
	Lovstvo	52
	Slatkovodno ribarstvo	55
	Morsko ribarstvo	57
	Genetski modificirani organizmi	59
	Vodno gospodarstvo	61
	Turizam	65
	Promet	70
	Energetika	73
	6. Zajednička pitanja	77
	Istraživanje i praćenje stanja (monitoring)	77
	Obrazovanje	79
	Obavješćivanje i sudjelovanje javnosti	82
	Prostorno planiranje	85

Ocjena prihvatljivosti zahvata na prirodu	90
Zakonodavni okvir	94
Institucionalni okvir	97
7. Provedba Strategije	100
Praćenje stanja i vrednovanje provedbe Strategije	100
Financijski mehanizmi za provedbu Strategije	101
8. Objedinjeni prikaz akcijskih planova	103
9. Korištene kratice	126
10. Članovi radnih skupina	127
11. Dodaci	131
Popisi vrsta divljih svojti s direktiva te prioritetnih vrsta u Hrvatskoj	
Popisi prioritetnih udomaćenih svojti	

1
2

1 SAŽETAK

2 UVOD

Temelj za donošenje Nacionalne strategije zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti

Zakonska osnova

Nacionalna strategija i akcijski plan zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti Republike Hrvatske (NSAP) je temeljni dokument zaštite prirode, koji određuje dugoročne ciljeve i smjernice očuvanja biološke i krajobrazne raznolikosti i zaštićenih prirodnih vrijednosti, te načine njezina provođenja, u skladu s ukupnim gospodarskim, društvenim i kulturnim razvojem Republike Hrvatske.

Obveza izrade NSAP-a propisana je člankom 151. Zakona o zaštiti prirode (Narodne novine, br. 70/05). NSAP donosi Hrvatski Sabor temeljem članka 151. stavka 1. Zakona o zaštiti prirode.

Sukladno članku 152. stavku 2. Zakona o zaštiti prirode, Strategija sadrži:

- opće strategijske ciljeve
- smjernice za očuvanje krajobraza, ekoloških sustava, stanišnih tipova, divljih svojti i zavičajnih udomaćenih svojti
- smjernice za zaštićene prirodne vrijednosti
- smjernice za istraživanje i praćenje stanja u prirodi
- smjernice za ugrađivanje zaštite prirode u druge sektore
- smjernice za zakonodavni i institucionalni okvir
- smjernice za odgoj i obrazovanje u cilju promicanja i očuvanja biološke i krajobrazne raznolikosti
- smjernice za obavješćivanje javnosti i sudjelovanje javnosti u odlučivanju o prirodi
- akcijske planove za provedbu smjernica, s oznakama prioriteta i mogućih izvora financiranja
- način ispunjavanja međunarodnih obveza u zaštiti prirode
- kartografski prilog koji prostorno prikazuje mjere očuvanja biološke i krajobrazne raznolikosti i zaštite prirodnih vrijednosti.

Zakonom o zaštiti prirode propisana je analiza ciljeva i smjernica utvrđenih Strategijom, kao i analiza provedbe akcijskih planova svakih pet godina, te se po potrebi obavlja revizija Strategije.

1 Strategija se izrađuje na temelju izvješća o stanju prirode u Republici Hrvatskoj, koje sadrži
2 podatke o stanju krajobraza, ekoloških sustava, stanišnih tipova, divljih svojti i zavičajnih
3 udomaćenih svojti s analizom ugroženosti, te razloge ugroženosti i probleme zaštite, podatke
4 o utjecajima korištenja prirodnih dobara na biološku i krajobraznu raznolikost, podatke o
5 utjecajima pojedinih zahvata na prirodu, ocjenu provedenih mjera očuvanja biološke i
6 krajobrazne raznolikosti i zaštićenih prirodnih vrijednosti, analizu provedbe Strategije i drugih
7 dokumenata značajnih za zaštitu prirode, ocjenu provedenog nadzora, podatke o korištenju
8 financijskih sredstava za zaštitu prirode, procjenu potrebe izrade novih ili izmjene i dopune
9 postojećih dokumenata te druge važne podatke za zaštitu i očuvanje prirode.
10 Prijedlog izvješća o stanju prirode izrađuje Državni zavod za zaštitu prirode (DZZP), a
11 utvrđuje Ministarstvo na temelju članka 153. stavka 3. Zakona o zaštiti prirode.

12

13 **Konvencija o biološkoj raznolikosti**

14 Izrada NSAP-a obaveza je svih država stranaka Konvencije o biološkoj raznolikosti prema
15 članku 6. Konvencije o biološkoj raznolikosti (Zakon o potvrđivanju Konvencije o biološkoj
16 raznolikosti, Narodne novine, Međunarodni ugovori br. 6/96), time i Republike Hrvatske.

17 Konvencija o biološkoj raznolikosti (Convention on Biological Diversity – CBD) je globalno
18 prihvaćen temeljni dokument za zaštitu biološke raznolikosti koji uspostavlja očuvanje
19 biološke raznolikosti kao temeljno međunarodno načelo u zaštiti prirode i zajedničku obvezu
20 čovječanstva. Donesena je u Rio de Janeiru 1992. godine na Konferenciji Ujedinjenih naroda
21 o okolišu i razvoju. U Republici Hrvatskoj je stupila na snagu 7. listopada 1996. godine.

22 Konvencija o biološkoj raznolikosti definira biološku raznolikost kao raznolikost živih
23 organizama što uključuje:

- 24 ○ raznolikost unutar vrsta,
- 25 ○ raznolikost među vrstama i
- 26 ○ raznolikost ekoloških sustava.

27 Biološka raznolikost nije ograničena samo na vrste biljaka, životinja, gljiva i mikroorganizama
28 jer su mnoge vrste dalje podijeljene u podvrste, varijetete i u različite genetske populacije.
29 Stoga biološka raznolikost uključuje i genetsku raznolikost unutar vrsta, kao i staništa i
30 ekosustave.

31 Važnost biološke raznolikosti očituje se u međuovisnosti svih živih organizama i njihovog
32 uravnoteženog djelovanja kao ključa zdravlja planeta kao cjeline.

33 Stranke potpisnice su se obvezale na ostvarivanje tri cilja Konvencije:

- 34 1. očuvanje sveukupne biološke raznolikosti

1 2. održivo korištenju komponenata biološke raznolikosti

2 3. pravedna i ravnomjerna raspodjela dobiti koje proizlaze iz korištenja genetskih
3 izvora

4 Kako bi stranke Konvencije bile u mogućnosti implementirati te ciljeve, trebaju u skladu s
5 vlastitim uvjetima i mogućnostima razviti nacionalne strategije, planove i programe za zaštitu i
6 održivo korištenje biološke raznolikosti ili prihvatiti postojeće strategije, planove ili programe u
7 tu svrhu.

8 Temeljem te obveze 1995. godine je za Europu donesena *Sveeuropska strategija zaštite*
9 *biološke i krajobrazne raznolikosti*, koja je djelokrug Konvencije proširila i na krajobrazne,
10 imajući u vidu specifičnu situaciju u Europi gdje je preostalo malo izvorne prirode, a većina je
11 u tolikoj mjeri izmijenjena ljudskim djelovanjem da je nemoguće razdvojeno promatrati
12 biološku i krajobraznu raznolikost.

13 Slijedom navedenih obveza, Republika Hrvatska je 1999. godine donijela *Nacionalnu*
14 *strategiju i akcijski plan zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti (NSAP)*, kojom se po prvi
15 puta sustavno zacrtala i cjelovito planirala djelatnost zaštite prirode. Temeljem detaljne
16 analize stanja te ugroženosti biološke i krajobrazne raznolikosti, donesen je niz smjernica i
17 akcijskih planova kojima su se definirale potrebne aktivnosti u cilju provođenja Konvencije.

18 Pri izradi ove revizije NSAPa Ministarstvo kulture smatralo je nužnim uzeti u obzir najnovije
19 smjernice 9. Konferencije stranaka Konvencije o biološkoj raznolikosti održane u Bonnu od
20 19. do 30. svibnja 2008. pod motom „Biološka raznolikost-osnova za naš život“. Tom
21 prigodom predstavnici 191 zemlje stranke Konvencije konstatirali su da se na zemlji zbog
22 ljudskih djelatnosti trenutno gubi između 100 i 1000 puta više biljnih i životinjskih svojti, nego
23 što bi se to dogodilo u prirodnim procesima bez djelovanja čovjeka. Gubitak ovih vrsta
24 umanjuje dostupnost genetskih resursa u biljnim i životinjskim organizmima koji se koriste za
25 proizvodnju lijekova, time i sigurnost opskrbe hranom za čovječanstvo, te sposobnost
26 ekosustava da obavlja osnovne funkcije o kojima ovisi ljudski život, poput održavanja
27 vitalnosti vodenih ekosustava, time i pristup pitkoj vodi, funkcije sprječavanje erozije tla,
28 funkcije „carbon storage“.

29 Stoga su pripremljene nove smjernice za razvoj mreže zaštićenih područja te je najavljeno
30 ulaganje zemalja donatora (Njemačka) od 500 mil EUR za zaštitu šuma, prije svega
31 smanjenje gubitka biološke raznolikosti tropskih šuma do 2012. godine te isto toliko za
32 godinu nakon toga te je dogovorena priprema novih pravila za pristup i raspodjelu dobiti iz
33 bogate genetske baštine svijeta. Naglašena je velika odgovornost čovječanstva i stranaka

1 Konvencije za postizanje ciljeva smanjenja gubitka biološke raznolikosti na globalnoj razini do
2 2010.

3 **Pridruživanje EU**

4 U svjetlu pristupanja Republike Hrvatske EU, obveza donošenja NSAPa predviđena je
5 Nacionalnim programom za pristupanje Republike Hrvatske Europskoj uniji za 2008. godinu u
6 III. kvartalu 2008.

7 S obzirom na velike promjene u koncepciji zaštite prirode, uspostavom novog zakonodavnog
8 i institucionalnog okvira zaštite prirode koji su se dogodili prije svega zbog pristupanja
9 međunarodnim konvencijama i sporazumima iz područja zaštite prirode, te procesa
10 pridruživanja Europskoj uniji (EU) i usklađivanja zakonodavstva s relevantnim direktivama i
11 uredbama EU (Direktivom o staništima, Direktivom o pticama, CITES Uredbama itd.)
12 pokazala se potreba ne samo za revizijom Strategije iz 1999. godine, nego i sagledavanjem
13 strateških ciljeva i smjernica na sasvim novoj osnovi.

14

15

16 **Načini rada na Strategiji i procedura donošenja**

17 DZZP je izradio Prijedlog izvješća o stanju prirode za razdoblje 2000. - 2007. godine, (www)
18 temeljem kojeg je Ministarstvo kulture pokrenulo postupak revizije Nacionalne strategije i
19 akcijskog plana zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti iz 1999. godine.

20 S ciljem analize provedbe dosadašnje Strategije te određivanja strateških ciljeva, smjernica i
21 prioritetnih akcijskih planova, Odlukom ministra kulture iz srpnja 2006. imenovanovani su
22 članovi 10 radnih skupina:

- 23 1. Radna skupina za vrste, staništa, krajobraze, minerale, sigovine i fosile
- 24 2. Radna skupina za zaštićena područja
- 25 3. Radna skupina za prostorno planiranje i ocjenu utjecaja na prirodu
- 26 4. Radna skupina za poljoprivredu (uključujući GMO) i ribarstvo
- 27 5. Radna skupina za šumarstvo i lovstvo
- 28 6. Radna skupina za vodno gospodarstvo
- 29 7. Radna skupina za turizam
- 30 8. Radna skupina za promet i energiju
- 31 9. Radna skupina za obrazovanje, obavješćivanje i sudjelovanje javnosti

10. Radna skupina za zakonodavni i institucionalni okvir

U radne skupine su imenovani predstavnici nadležnih tijela državne uprave, stručnih institucija, javnih ustanova za upravljanje zaštićenim područjima, inspeksijskih službi, znanstvenih institucija, gospodarskog sektora te nevladinih udruga (popis članova radnih skupina - str. 129).

Uključivanjem širokog kruga dionika u reviziju Strategije željelo se integrirano pristupiti zaštiti prirode te time stvoriti preduvjete za ugradnju odrednica biološke raznolikosti u sve relevantne sektore.

Radne skupine započele su s radom u srpnju 2006. godine, ali se s upućivanjem revizije Strategije u proceduru javnih konzultacija i donošenja čekalo do proglašenja ekološke mreže Republike Hrvatske u listopadu 2007. godine (Uredba o ekološkoj mreži) Stupanjem na snagu ove Uredbe stvorile su se pretpostavke za cjelovitu i sustavnu zaštitu vrsta i staništa i izvan zaštićenih područja, integriranje mjera zaštite i održivog korištenja prirode u sve relevantne sektorske i međusektorske propise, planove, programe i strategije, kompatibilnost zaštite prirode u Hrvatskoj sa zaštitom prirode razvijenih zemalja Europe i svijeta, te za uključivanje Republike Hrvatske u europske integracijske procese i lakšu primjenu i ispunjenje sadašnjih i budućih obveza koji iz njih proizlaze.

Prijedlog izvješća o stanju prirode na kojem se temelji ova revizija Strategije obuhvaća pregled stanja do kraja 2007. godine. Revizija Strategije zaključno sagledava stanje do kraja lipnja 2008. godine, čime su obuhvaćene promjene u institucionalnom, zakonodavnom i provedbenom okviru zaštite prirode koji su se dogodile proglašenjem ekološke mreže, kao i donošenjem velikog broja novih propisa do sredine 2008. godine.

Prioriteti u narednom razdoblju su čvrsto vezani uz proces pristupanja Republike Hrvatske Europskoj uniji, a u zaštiti prirode to se odnosi na potpuno usklađivanje zakonodavstva uključujući i uspostavljanje provedbenih mehanizama, te na donošenje prijedloga mreže NATURA 2000.

1 **Pregled stanja biološke i krajobrazne raznolikosti te stanja sustava zaštite prirode u** 2 **Republici Hrvatskoj**

3

4 U razdoblju 2000. - 2008. godine u području zaštite prirode u Republici Hrvatskoj dogodile su
5 se značajne promjene, koje su u velikoj mjeri u skladu sa smjernicama predviđenim
6 Nacionalnom strategijom i akcijskim planom zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti
7 (Narodne novine, br. 81/99), kao temeljnom dokumentu zaštite prirode (u daljnjem tekstu:
8 NSAP).

9 Najznačajniju prekretnicu za razvoj sustava zaštite prirode u izvještajnom razdoblju označile
10 su aktivnosti povezane s pripremama Republike Hrvatske za pristup Europskoj uniji, osobito
11 nakon zaprimanja pozitivnog *Avisa* Europske komisije u travnju 2004. godine kojim su dane
12 smjernice za daljnji razvoj sektora zaštite prirode u Hrvatskoj kako bi se zadovoljili standardi
13 Europske unije.

14 U svjetlu pristupa Europskoj uniji u periodu 2004. - 2006. godine, intenzivirane su brojne
15 aktivnosti s područja zaštite prirode od kojih prvenstveno treba spomenuti: nastavak procesa
16 usklađivanja zakonodavstva sa propisima Europske unije, nastavak sustavnog procesa
17 inventarizacije sastavnica biološke raznolikosti Hrvatske što je rezultiralo objavom crvenih
18 lista ugroženih biljnih i životinjskih vrsta Hrvatske te crvenih knjiga za pojedine skupine biljaka
19 i životinja, izradu karte staništa, razvojem središnjeg informatičkog sustava zaštite prirode,
20 izradu ekološke mreže Republike Hrvatske te pripreme za proglašenje međunarodno
21 ekološki značajnog područja, mreže NATURA 2000.

22 Za potrebe izrade NSAP-a pripremljen je prijedlog Izvješća o zaštiti prirode i zaštite prirode.
23 Ovo Izvješće izrađeno je temeljem članka 153. Zakona o zaštiti prirode, a iznosi nove
24 podatke i pregled aktivnosti vezanih uz zaštitu biološke i krajobrazne raznolikosti za razdoblje
25 2000. - 2006. sa smjernicama za naredno razdoblje. Prijedlog Izvješća izradio je Državni
26 zavod za zaštitu prirode, a sukladno Zakonu utvrđuje ga Ministarstvo te upućuje na usvajanje
27 Vladi Republike Hrvatske i Hrvatskom Saboru.

28 Izvješće o stanju prirode i zaštite prirode (u daljnjem tekstu: Izvješće) sadrži podatke o stanju
29 prirode s analizom ugroženosti i smjernicama za zaštitu, daje podatke i ocjenu korištenja
30 prirodnih dobara i zahvata u prirodu, pregled stanja i ocjenu zakonodavnog i institucionalnog
31 okvira zaštite prirode te ocjenu provedbe akcijskih planova utvrđenih NSAP-om iz 1999.g.

1 Razmatranjem postojećega stanja, te razloga ugroženosti i problema zaštite biološke i
2 krajobrazne raznolikosti u Hrvatskoj, te napretka postignutog u odnosu na NSAP iz 1999. g.,
3 utvrđeno je da Hrvatska i nadalje ima veliko bogatstvo i raznolikost te vrlo visoki stupanj
4 vrijednosti i očuvanosti biološke i krajobrazne raznolikosti, posebno u okvirima zapadne i
5 srednje Europe.

6 Međutim, i nadalje je prisutan trend gubitka biološke i krajobrazne raznolikosti uzrokovan
7 globalno prepoznatim uzrocima poput:

- 8 ○ prekomjernog iskorištavanja prirodnih dobara (izlov, krivolov, sječa, skupljanje,
9 uznemiravanje),
- 10 ○ izgradnje infrastrukture što dovodi do gubitka staništa (prometnice, energetski
11 objekti, vodnogospodarske građevine)
- 12 ○ poljoprivrednih djelatnosti (melioracije, okrupnjavanje poljoprivrednog zemljišta ili
13 zapuštanje travnjačkih površina)
- 14 ○ unosa stranih (alohtonih) vrsta u ekološke sustave,
- 15 ○ onečišćenja okoliša (tla, vode, zraka),
- 16 ○ urbanizacije prostora,
- 17 ○ globalnih klimatskih promjena.

18

19 Specifična je situacija za Hrvatsku vezana za još uvijek nedostatne podatke o biološkoj
20 raznolikosti što čini poteškoće u definiranju i provođenju mjera zaštite.

21 Uspoređujući trenutno stanje u sektoru zaštite prirode s drugim europskim zemljama,
22 utvrđeno je da uspijevamo pratiti europsko zakonodavstvo i praksu, no dodatne napore, treba
23 usmjeriti na provedbu akcijskih planova. Nužno je poraditi na tome kroz jačanje
24 institucionalnog okvira te izdvajanja značajnijih sredstava za zaštitu prirode iz Državnog i
25 županijskih proračuna.

26 Temeljem novog ustrojstva tijela državne uprave iz 2000. godine djelatnost zaštite prirode
27 podignuta je na razinu ministarstva osnivanjem Uprave za zaštitu prirode. Tijekom 2000.
28 godine zatim pristupilo se izradi novog zakonodavnog okvira zaštite prirode koji po prvi puta
29 sagledava prirodu kao cjelokupnu biološku i krajobraznu raznolikost čija se zaštita provodi na
30 čitavom teritoriju Republike Hrvatske, uključujući i zaštićene prirodne vrijednosti (područja i
31 vrste), ali i one prirodne vrijednosti koje se gospodarski koriste (u poljoprivredi, šumarstvu,
32 ribarstvu, lovstvu, graditeljstvu, prometu, energetici, itd.). Ovom koncepcijom zaštita prirode
33 je postala integralna djelatnost kojom se korištenje prirodnih dobara nastoji uskladiti s

1 koncepcijom održivog razvoja. Tako koncipiran Zakon o zaštiti prirode donesen je u rujnu
2 2003. godine (Narodne novine, br. 162/03). Navedenu koncepciju zakonodavnog okvira
3 zaštite prirode preuzeo je i novi Zakon o zaštiti prirode (Narodne novine, br. 70/05) iz svibnja
4 2005. godine. Jedina bitna razlika je u izdvajanju odredbi koje se odnose na uporabu
5 genetski modificiranih organizama (GMO) u zasebni Zakon o genetski modificiranim
6 organizmima (Narodne novine, br. 70/05) te smanjivanje broja provedbenih propisa radi
7 učinkovitosti primjene Zakona.

8 U okviru zakonodavnih aktivnosti važno je istaknuti da je u razdoblju 2000. - 2003. godine
9 Republika Hrvatska postala punopravna stranka većine međunarodnih konvencija s područja
10 zaštite prirode, čime se obvezala na njihovo aktivno provođenje.

11 Pored usvajanja koncepcije zaštite prirode kako ju zacrtava Konvencija o biološkoj
12 raznolikosti te druge ratificirane konvencije, Zakon o zaštiti prirode preuzeo je i odredbe
13 relevantnih propisa Europske unije s područja očuvanja prirode.

14 U pogledu institucionalnog jačanja sektora zaštite prirode, značajan napredak ostvaren je
15 osnivanjem Državnog zavoda za zaštitu prirode, koji je svojim radom započeo u rujnu 2003.
16 godine.

17 Prioriteti u narednom petogodišnjem razdoblju čvrsto su vezani uz proces pristupanja
18 Republike Hrvatske Europskoj uniji, a u zaštiti prirode to se odnosi na potpuno usklađivanje
19 zakonodavstva uključujući i uspostavljanje provedbenih mehanizama, te na doprinos RH
20 ekološkoj mreži Europske unije NATURA 2000.

21 Detaljan pregled stanja biološke i krajobrazne raznolikosti te stanja sustava zaštite prirode u
22 Republici Hrvatskoj dan je u pojedinim poglavljima Izvješća te u nastavku NSAP-a.

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

3 NAČELA STRATEGIJE I OPĆI STRATEŠKI CILJEVI

Osnovna načela od kojih polazi Nacionalna strategija i akcijski plan zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti su:

- Republika Hrvatska je svjesna da sveukupna biološka i krajobrazna raznolikost predstavlja njezinu temeljnu vrijednost i glavni resurs za daljnji razvitak
- Cilj je Republike Hrvatske očuvati i unaprijediti postojeću biološku i krajobraznu raznolikost unutar zemlje, te pokušati vratiti dio izgubljenih svojti i staništa, gdje je to moguće i opravdano
- Republika Hrvatska će razvijati sve prikladne mjere utvrđivanja, očuvanja i unapređivanja postojeće biološke i krajobrazne raznolikosti
- Nacionalno zakonodavstvo će osigurati ugrađivanje mjera za očuvanje i unapređivanje sveukupne biološke raznolikosti u sve gospodarske djelatnosti koje koriste biološka dobra
- Republika Hrvatska će sustavno širiti napore u zaštiti biološke i krajobrazne raznolikosti, s nacionalnog na regionalnu i lokalnu razinu
- Republika Hrvatska će svoje napore u zaštiti biološke i krajobrazne raznolikosti stalno usklađivati s odgovarajućim međunarodnim aktivnostima, imajući u vidu činjenicu da je nacionalna biološka i krajobrazna raznolikost jedinstveni i nenadoknadiivi dio sveukupne globalne raznolikosti
- Republika Hrvatska poduzima sve potrebne aktivnosti koje vod k potpunoj transpoziciji i provedbi direktiva i uredbi Europske unije kojima se uređuje područje zaštite divljih svojti i prirodnih staništa

Opći strateški ciljevi

Ova Strategija prepoznaje sljedeće opće strateške ciljeve:

1. Očuvati sveukupnu biološku i krajobraznu raznolikost kao temeljnu vrijednost i potencijal za daljnji razvitak Republike Hrvatske
2. Ispuniti sve obveze koje proizlaze iz procesa pridruživanja Europskoj uniji (EU) i usklađivanja zakonodavstva s relevantnim direktivama i uredbama EU (Direktivom o staništima, Direktivom o pticama, CITES uredbama itd.)

- 1 3. Osigurati integralnu zaštitu prirode kroz suradnju s drugim sektorima
- 2 4. Utvrditi i ocijeniti stanje biološke raznolikosti, uspostaviti informacijski sustav zaštite
- 3 prirode s bazom podataka povezanom u informacijski sustav države
- 4 5. Poticati unaprjeđivanje institucionalnih i vaninstitucionalnih vidova obrazovanja o
- 5 biološkoj raznolikosti i sudjelovanje javnosti u postupcima odlučivanja
- 6 6. Razvijati mehanizme provedbe propisa kroz jačanje zakonodavnih i institucionalnih
- 7 kapaciteta, obrazovanje, razvoj znanstvenih resursa, obavješćivanje, razvoj
- 8 mehanizama financiranja.

9

4 ZAŠTITA BIOLOŠKE RAZNOLIKOSTI

In situ zaštita

4.1 Zaštićena područja

Zakon o zaštiti prirode osigurava osobitu zaštitu posebno vrijednim dijelovima žive i nežive prirode. Zakonom je uređen način proglašavanja zaštite, upravljanja, gospodarenja i nadzora na pojedinim kategorijama zaštite, kao i način ukidanja zaštite ukoliko nestanu obilježja zbog kojih je proglašeno zaštićeno područje.

Kako bi se u kratkom roku osigurala zaštita ugroženog i posebno vrijednog područja uveden je instrument preventivne zaštite. Za vrijeme trajanja preventivne zaštite, koja može trajati najviše tri godine, na područje pod preventivnom zaštitom primjenjuju se sve odredbe Zakona o zaštiti prirode.

Zakonom je određeno devet kategorija prostorne zaštite: strogi rezervat, nacionalni park, posebni rezervat, park prirode, regionalni park, spomenik prirode, značajni krajobraz, park šuma i spomenik parkovne arhitekture.

Prema odredbama Zakona o zaštiti prirode upravljanje strogim rezervatom, nacionalnim parkom, posebnim rezervatom, parkom prirode, regionalnim parkom i značajnim krajobrazom provodi se na temelju plana upravljanja koji se donosi za razdoblje od deset godina. Planove upravljanja imaju NP Paklenica, NP Plitvička jezera, NP Risnjak, NP Sjeverni Velebit i PP Velebit, a do kraja 2010. godine planira se donošenje planova upravljanja za ostale nacionalne parkove i parkove prirode. Potrebno je započeti s izradom planova upravljanja i za ostala zaštićena područja.

Organizacija prostora, način korištenja, uređenja i zaštite prostora u nacionalnom parku i parku prirode uređuje se prostornim planom područja posebnih obilježja. Za NP Brijuni, NP Mljet, NP Kornati, NP Paklenica, NP Risnjak, PP Kopački rit i PP Učka doneseni su prostorni planovi. NP Krka i NP Plitvička jezera imaju važeće prostorne planove, no zbog uočenih nedostataka u tijeku je izrada novih prostornih planova. Prostorni planovi ostalih nacionalnih parkova i parkova prirode su u izradi.

1 Do lipnja 2008. godine sve su županije, osim Grada Zagreba osnovale javne ustanove za
 2 upravljanje zaštićenim područjima i/ili drugim zaštićenim prirodnim vrijednostima, a većina ih
 3 je i započela s radom.

4 Zaštićena područja, uključujući i područja pod preventivnom zaštitom, u lipnju 2008. godine
 5 obuhvaćala su površinu od 7.457,31 km². Zaštićeno je 11,32% kopnene površine, 3,38%
 6 teritorijalnog mora, odnosno 8,51% ukupne površine Republike Hrvatske (*Tablica 1*). Najveći
 7 dio od 4,82% odnosi se na parkove prirode.

8

9 *Tablica 1: Zaštićena područja (uključujući i područja pod preventivnom zaštitom)*. Izvor
 10 podataka: Upisnik zaštićenih prirodnih vrijednosti, stanje 23. lipnja 2008., ZP – zaštićena
 11 područja, PPPZ – područja pod preventivnom zaštitom, UZP – ukupno zaštićena područja.

Kategorija	Broj			Kopno (km ²)	More (km ²)	Ukupno (km ²)
	ZP	PPPZ	UZP			
Strogi rezervat	2	0	2	23,95	0	23,95
Nacionalni park	8	0	8	742,60	218,75	96135
Posebni rezervat	79	4	83	323,49	529,85	853,34
Park prirode	11	0	11	4.063,15	179,00	4.242,15
Regionalni park	0	2	2	1.478,44	121,47	1.599,91
Spomenik prirode	116	0	116	2,46	0	2,46
Značajni krajobraz	78	1	79	880,75	0	880,75
Park šuma	35	1	36	88,99	0	88,99
Spomenik parkovne arhitekture	121	1	122	9,56	0	9,56
UKUPNO	450	9	459	7.613,39	1.049,07	8.662,46
Dijelovi unutar zaštićenih područja				1.205,15		1.205,15
UKUPNO				6.408,24	1.049,07	7.457,31
Postotni udio zaštićenih područja u površini RH				11,32%	3,38%	8,51%

12

13 Pod preventivnu zaštitu stavljeno je devet područja, površine 2.130,00 km² što čini 2,43%
 14 ukupne površine Hrvatske. To su: Turjak-Mališćak-Pliš-Lapjak u kategoriji posebnog
 15 rezervata (botaničkog), šire područje vodotoka Karišnica i Bijela u kategoriji značajnog
 16 krajobraza, dio mora uz istočnu obalu otoka Cresa i Lošinja u kategoriji posebnog rezervata
 17 (rezervat u moru), Savica u kategoriji posebnog rezervata (ornitološki), stablo azijske platane
 18 (*Platanus orientalis* L.) u Dubrovniku u kategoriji spomenika parkovne arhitekture
 19 (pojedinačno stablo), Moslavačka gora u kategoriji regionalnog parka, Crnika na
 20 jugozapadnoj obali Paškog zaljeva u kategoriji posebnog rezervata (geološko-
 21 paleontološkog), Rijeka Mura i Drava u kategoriji regionalnog parka i Soline u Biogradu na
 22 moru u kategoriji park šume..

23

STRATEŠKI CILJ

Nastaviti razvoj sustava zaštićenih područja te kadrovski jačati javne ustanove za upravljanje zaštićenim područjima i/ili drugim zaštićenim prirodnim vrijednostima.

Strateške smjernice

- 4.1.1 Upravljanje zaštićenim područjima i prostorno planiranje
- 4.1.2 Digitalizacija granica zaštićenih područja i osiguranje pristupa javnosti
- 4.1.3 Kategorizacija i zakonska zaštita pojedinih područja
- 4.1.4 Jačanje sustava zaštićenih područja
- 4.1.5 Rješavanje imovinsko-pravnih odnosa

Akcijski planovi

- 4.1.1.1 Izraditi i donijeti planove upravljanja za PP Lonjsko polje, PP Kopački rit, PP Učka i PP Žumberak-Samoborsko gorje, NP Brijuni, NP Kornati, NP Krka, NP Mljet, PP Biokovo, PP Lastovsko otočje, PP Medvednica, PP Papuk, PP Telašćica, PP Vransko jezero
- 4.1.1.2 Izraditi i donijeti planove upravlja za ostala zaštićena područja
- 4.1.1.3 Izraditi prostorne planove za NP/PP koji ih još nemaju (posebni prioriteti su NP Sjeverni Velebit, NP Plitvička jezera, PP Telašćica, PP Vransko jezero, PP Žumberak-Samoborsko gorje, PP Velebit, PP Biokovo, PP Lonjsko polje)
- 4.1.2.1 Izraditi izmjene i dopune zakona o proglašenju nacionalnih parkova i parkova prirode, provesti zakonski postupak proglašenja te izvršiti uknjižbu u zemljišne knjige
- 4.1.2.2 Digitalizirati granice ostalih zaštićenih područja, pokrenuti izmjene i dopune akata o proglašenju, provesti zakonski postupak proglašenja te izvršiti uknjižbu u zemljišne knjige

- 1 4.1.2.3 Objaviti Upisnik zaštićenih prirodnih vrijednosti na Internetskoj stranici
2 Ministarstva kulture
- 3 4.1.3.1 Osnovati stručnu radnu skupinu koja će izvršiti kategorizaciju svakog zaštićenog
4 područja u jednu od IUCN kategorija (prema novim smjernicama koje će 2008.
5 biti usvojene na IUCN World Conservation Congress u Barceloni
- 6 4.1.3.2 Proglasiti park prirode Delta Neretve
- 7 4.1.3.3 Dovršiti proces proglašenja rezervata biosfere Mura-Drava
- 8 4.1.3.4 Stručno razmotriti zakonsku zaštitu područja Elafita, Mrežnice, Bjelolasice,
9 Hrvatskog zagorja, Ličke Plješivice, Čičarije, masiva Dinare i Kamešnice, otoka
10 Cresa, područja Obruča i Paklena, kanjona Une, cijelog toka rijeke Cetine te
11 Snježnice, rijeke Mirne
- 12 4.1.3.5 Stručno razmotriti predlaganje kandidature Vranskog jezera, Ličkog polja i
13 Ogulinsko-Plašćanskog područja za upis na listu međunarodno vrijednih
14 močvara Ramsarske konvencije
- 15 4.1.4.1 Uspostaviti jedinstveni sustav naplate ulaznica u NP/PP
- 16 4.1.4.2 Uspostaviti edukativno-prezentacijske centre i druge edukativnih sadržaje u
17 NP/PP
- 18 4.1.4.3 Uspostaviti edukativno-prezentacijske centre i druge edukativnih sadržaje u
19 ostalim zaštićenim područjima
- 20 4.1.4.4 Nastaviti standardiziranje izvješća i akata nacionalnih parkova i parkova prirode
- 21 4.1.4.5 Kadrovsko ojačati stručne i nadzorne službe javnih ustanova
- 22 4.1.4.6 Educirati i stručno usavršavati djelatnike javnih ustanova
- 23 4.1.4.7 Nastaviti provedbu Nacionalnog programa za uspostavu integralnog
24 protupožarnog nadzornog sustava u nacionalnim parkovima i parkovima prirode
- 25 4.1.4.8 Nastaviti razminiranje zaštićenih područja
- 26 4.1.5.1 Izvršiti konzultacije s nadležnim tijelima i dionicima prostora te započeti
27 rješavanje imovinsko-pravnih odnosa u NP/PP
- 28 4.1.5.2 Iskoristiti pravo prvokupa prilikom prodaje nekretnina u NP/PP

31 **Relevantni dokumenti i literatura**

32 CBD COP Decision VII/28 - Protected Areas

33

4.2 Zaštita ekoloških sustava i staništa

Hrvatsku u svim njenim područjima, nizinskim, planinskim i obalnim, karakterizira velika raznolikost staništa. Bogatstvo geomorfoloških formi, kako iznad tako i ispod zemlje, omogućuje trodimenzionalnu rasprostranjenost staništa doprinoseći njihovu bogatstvu. Iznimno je rijetko pronaći takvu raznolikost staništa na prostoru površinom tako male zemlje kao što je Hrvatska. Mnogi stanišni tipovi specifični su za Hrvatsku, npr. podzemna krška staništa, ili biljne zajednice stijena i točila.

Zakon o zaštiti prirode definira stanište na slijedeći način: stanište je jedinstvena funkcionalna jedinica ekološkog sustava, određena zemljopisnim, biotičkim i abiotičkim svojstvima; sva staništa iste vrste čine jedan stanišni tip.

Stanišni tipovi opisani su sustavima klasifikacije staništa. U Europi je razvijeno nekoliko sustava klasifikacije staništa. Klasifikaciju CORINE razvila je Europska Unija, a koristi se u provedbi Direktive o staništima. Ova klasifikacija je proširena za čitavu Europu kao Palearktička klasifikacija staništa, a kasnije je razvijena klasifikacija EUNIS.

Poput ostalih europskih zemalja i Hrvatska je razvila svoju *Nacionalnu klasifikaciju staništa* (NKS), kako bi naglasila raznolikost staništa svoga teritorija, te neke specifičnosti, naročito one vezane uz more, podzemlje i područja krša. Pomoću ključa za pretvaranje jedne klasifikacije staništa u drugu, moguće je nacionalnu klasifikaciju pretvoriti u bilo koji europski standard.

Nacionalna klasifikacija staništa Hrvatske definira slijedeće glavne klase, od kojih se svaka dalje dijeli na četiri nivoa tipova staništa:

A površinske kopnene vode i močvarna staništa

B neobrasle i slabo obrasle kopnene površine

C travnjaci, cretovi i visoke zeleni

D šikare

E šume

F morska obala

G more

H podzemlje

I kultivirane nešumske površine i staništa s korovnom i ruderalnom vegetacijom

J izgrađena i industrijska staništa

1 K kompleksi.

2 Karta staništa temeljna je podloga za proces uspostave nacionalne ekološke mreže.
3 Temeljem satelitskih snimaka u Hrvatskoj su kartirani svi stanišni tipovi veći od 9 hektara, u
4 mjerilu 1 : 100.000. Ova je karta omogućila analizu rasprostranjenosti i površina stanišnih
5 tipova u Hrvatskoj.

6 Čitav niz stanišnih tipova u Hrvatskoj smatra se ugroženima. Cilj zaštite prirode je očuvati sve
7 ugrožene i rijetke stanišne tipove u povoljnom statusu zaštite. Za takve tipove staništa
8 neophodno je sačuvati funkcionalnu mrežu područja na kojima dolaze. To je moguće
9 uspostavom ekološke mreže. Da bi se takva mreža uspostavila, staništa se kartiraju,
10 procjenjuje se njihov status ugroženosti, te se donose mjere za njihovo očuvanje. Direktiva o
11 staništima zahtijeva uspostavu funkcionalne mreže važnih područja za ugrožene tipove
12 staništa Europske Unije. Ova mreža nazvana je NATURA 2000.

13 U siječnju 2006. godine donesen je *Pravilnik o vrstama stanišnih tipova, karti staništa,*
14 *ugroženim i rijetkim stanišnim tipovima te o mjerama za očuvanje stanišnih tipova.*
15 Pravilnikom se štite svi stanišni tipovi zaštićeni Direktivom o staništima, Rezolucijom 4
16 Bernske konvencije, te oni ugroženi na nacionalnoj razini. Propisane su neke općenite mjere
17 zaštite, dok se specifične mjere zaštite ugrađuju u prostorne planove, sektorske planove
18 gospodarenja i pojedine projekte, kroz uvjete zaštite prirode koje na zahtjev izdaje
19 Ministarstvo kulture.

20

21 STRATEŠKI CILJ

22 **Nastaviti i dovršiti utvrđivanje važnih područja za očuvanje ugroženih i rijetkih**
23 **stanišnih tipova u okviru izrade ekološke mreže i programa NATURA 2000, te za njih**
24 **propisati mjere zaštite i upravljanja**

25

26

27 **Strateške smjernice**

28

29 4.2.1 Osigurati preduvjete za provedbu Pravilnika o vrstama stanišnih tipova, karti
30 staništa, ugroženim i rijetkim stanišnim tipovima te o mjerama za očuvanje
31 stanišnih tipova

32 4.2.2 Znanstveno utvrditi ugroženost pojedinih stanišnih tipova u Hrvatskoj

- 1 4.2.3 Osigurati preduvjete za zaštitu staništa važnih za Republiku Hrvatsku, na
2 europskom nivou
- 3 4.2.4 Osigurati provedbu mjera zaštite te uspostaviti praćenje stanja ugroženih i
4 rijetkih stanišnih tipova
- 5 4.2.5 Osigurati očuvanje potencijalnih Natura 2000 područja u povoljnom stanju
6

7 **Akcijski planovi**

8

- 9 4.2.1.1 Provoditi kartiranje kopnenih staništa u mjerilu 1:25.000 ili detaljnije na
10 prioritetnim područjima
- 11 4.2.1.2 Provoditi kartiranje morskih staništa na područjima mora pod jurisdikcijom RH
- 12 4.2.2.1 Izraditi crveni popis i crvenu knjigu stanišnih tipova
- 13 4.2.3.1 Inventarizirati i kartirati ugrožene i rijetke stanišne tipove te stanišne tipove na
14 Dodatku 1 Direktive o staništima značajne za uspostavu mreže Natura 2000
- 15 4.2.3.2 Izraditi hrvatski prijedlog mreže Natura 2000
- 16 4.2.4.1 Provoditi zaštitu i pratiti stanje ugroženih i rijetkih stanišnih tipova te stanišnih
17 tipova s dodatka I Direktive o staništima
- 18 4.2.4.2 Provoditi aktivnu zaštitu cretova
- 19 4.2.4.3 Izraditi program održavanja tradicionalnih oblika poljodjelstva u zaštićenim
20 područjima
- 21 4.2.4.4 Vrednovati travnjake i izraditi prijedlog za očuvanje pojedinih lokaliteta uz mjere
22 gospodarenja
- 23 4.2.4.5 Uspostaviti i provoditi zaštitu staništa na otocima značajnih po endemičnim
24 svojstama i/ili gnijezdilištima, pješčanim plažama, lokvama i izvorima.
- 25 4.2.4.6 Osigurati poticaje za provođenje mjera očuvanja ugroženih staništa privatnim
26 vlasnicima
- 27 4.2.4.7 Uključiti lokalno stanovništvo u provođenje akcija zaštite (čišćenje obraštajne
28 vegetacije, košnja, ispaša...)
- 29 4.2.5.1 Ugraditi mjere očuvanja ugroženih staništa u sve planove gospodarenja
30 prirodnim dobrima i dokumente prostornog uređenja
- 31 4.2.5.2 Izraditi planove upravljanja za područja ekološke mreže i Natura 2000
32

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11

Relevantni dokumenti i literatura

Pravilnik o vrstama stanišnih tipova, karti staništa, ugroženim i rijetkim stanišnim tipovima te o mjerama za očuvanje stanišnih tipova (NN, 7/06)
Direktiva o staništima 92/43/EC
Pravilnik o vrstama stanišnih tipova, karti staništa, ugroženim i rijetkim stanišnim tipovima te o mjerama za očuvanje stanišnih tipova (NN 7/2006)
Pravilnik o ocjeni prihvatljivosti zahvata na prirodu (NN 89/07)
Uredba o ekološkoj mreži (NN 109/07).

4.3 Ekološka mreža Republike Hrvatske i mreža NATURA 2000

Uspostava ekološke mreže RH propisana je Zakonom o zaštiti prirode. Sukladno Zakonu, ekološka mreža definira se kao sustav međusobno povezanih ili prostorno bliskih ekološki značajnih područja, koja uravnoteženom biogeografskom raspoređenošću značajno pridonose očuvanju prirodne ravnoteže i biološke raznolikosti, a treba obuhvatiti ekološki važna područja od međunarodne i nacionalne važnosti (međunarodne konvencije, relevantne Direktive EU, nacionalni crveni popisi ugroženih vrsta i staništa).

U 2005. godini završen je projekt Uspostave Nacionalne ekološke mreže (Državni zavod za zaštitu prirode) sufinanciran iz EU fonda LIFE Treće zemlje. Projekt je rezultirao izradom prijedloga Nacionalne ekološke mreže, kao osnove za izradu Uredbe o Nacionalnoj ekološkoj mreži. Tijekom 2006. godine nastavilo se s daljnjim prikupljanjem podataka financiranim kroz Državni proračun i drugu fazu projekta Smaragdna mreža te je u 2007. godini Državni zavod za zaštitu prirode izradio stručnu podlogu za Uredbu o proglašenju ekološke mreže. Uredba o proglašenju ekološke mreže (NN 109/07) usvojena je krajem listopada 2007. godine. Dodatno, u kolovozu 2007. godine donesen je Pravilnik o ocjeni prihvatljivosti zahvata za prirodu (NN 89/07) temeljem kojeg je propisana obveza ocjena prihvatljivosti svakog zahvata koji, sam ili u kombinaciji s drugim zahvatima, može imati bitan utjecaj na područja ekološke mreže. Zbog točnijeg usklađivanja odredbi Zakona o zaštiti prirode u dijelu u kojem se uređuje pitanje ocjene prihvatljivosti za prirodu s odredbama Direktive o staništima, u travnju 2008. pristupilo se izmjenama i dopunama Zakona, te će ovisno ot tome trebati dodatno urediti i postojeći Pravilnik o ocjeni prihvatljivosti zahvata za prirodu.

Ekološka mreža RH obuhvaća 47% kopnenog i 39 % morskog teritorija Republike Hrvatske te dva koridora: koridor za morske kornjače te koridor Palagruža-Lastovo-Pelješac (područje važno za selidbu ptica).

Uredba obuhvaća područja važna za zaštitu ugroženih divljih svojti i stanišnih tipova na nacionalnoj i europskoj razini, uključujući i potencijalna područja EU ekološke mreže NATURA 2000.

U siječnju 2008. godine započela je provedba projekta „Institucionalno jačanje i provedba ekološke mreže Natura 2000 u Hrvatskoj“ financiranog iz fonda PHARE 2005 Europske Unije. Glavni cilj projekta je podrška hrvatskim institucijama u približavanju ulaska u Europsku Uniju kroz provođenje Direktive o staništima i Direktive o pticama.

1 Kroz projekt će se provesti opsežni konzultacijski proces vezan uz prijedlog ekološke mreže
2 Natura 2000 koju je priredio DZZP te definirati konačni prijedlog temeljen na rezultatima
3 konzultacijskog procesa.

4 NATURA 2000 je ekološka mreža Europske Unije koja obuhvaća područja važna za
5 očuvanje ugroženih vrsta i stanišnih tipova. Ovaj program, koji čini osnovu zaštite prirode
6 Europske Unije, proizlazi iz Direktive o pticama i Direktive o staništima. Svaka zemlja članica
7 EU doprinosi stvaranju ekološke mreže NATURA 2000 određivanjem posebnih područja
8 zaštite (Special Areas of Conservation – SAC). Sukladno Direktivi o pticama, za ptičje vrste
9 određuju se područja posebne zaštite (Special Protection Areas – SPA).

10 Mehanizmi zaštite područja NATURA 2000 uključuju donošenje planova upravljanja te
11 provođenje ocjene prihvatljivosti svakoga plana ili zahvata koji sam ili u kombinaciji s drugim
12 planovima/zahvatima može imati bitan utjecaj na ciljeve očuvanja pojedinoga područja
13 NATURA 2000. U područjima NATURA 2000 obavezan je monitoring stanja kvalifikacijskih
14 vrsta i staništa.

15

16 **Smjernice**

17

18 4.3.1 Osigurati očuvanje ekološke mreže RH i mreže NATURA 2000

19 4.3.2 Osigurati financijske mehanizme za provođenje mjera očuvanja

20

21 **Akcijski planovi**

22

23 4.3.1.1 Dovršiti prijedlog NATURA 2000 za RH

24 4.3.1.2 Izraditi planove upravljanja za područja ekološke mreže i mreže NATURA
25 2000

26 4.3.1.3 Uspostaviti sustavnog praćenja stanja (monitoringa) u područjima
27 ekološke mreže, s osobitim naglaskom na praćenju stanja kvalifikacijskih
28 vrsta i staništa u pojedinim područjima NATURA 2000

- 1 4.3.1.4 Provoditi ocjenu prihvatljivosti zahvata za prirodu za svaki plan i zahvat
2 koji može imati bitan utjecaj na ciljeve očuvanja i/ili integritet pojedinog
3 područja ekološke mreže i mreže NATURA 2000
- 4 4.3.2.1 Osiguranje poticaja za provođenje mjera očuvanja (poljoprivreda,
5 šumarstvo, ribarstvo) za privatne vlasnike i korisnike zemljišta u
6 područjima ekološke mreže i mreže NATURA 2000 u okviru
7 Poljoprivredno-okolišnog programa

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32

4.4 Zaštita i očuvanje divljih svojti

U pogledu biološke raznolikost Hrvatska je jedna od najbogatijih zemalja Europe zahvaljujući svom specifičnom geografskom položaju. Smještena je na razmeđi nekoliko biogeografskih regija te zbog toga ima karakteristične ekološke, klimatske i geomorfološke uvjete. Velika raznolikost kopnenih, morskih i podzemnih staništa rezultirala je bogatstvom vrsta i podvrsta sa znatnim brojem endema.

Broj poznatih vrsta u Hrvatskoj iznosi oko 32.000 dok je pretpostavljeni broj vrsta znatno veći – od 50.000 do više od 100.000. To je izuzetno visok broj za zemlju relativno male površine.

Tijekom posljednjih pet godina u Hrvatskoj je registrirano 199 novih svojti kopnenih beskranješnjaka, 205 svojti slatkovodnih beskranješnjaka te 20 svojti morskih beskranješnjaka. U 2005. godini, u rječici Norin na području delte Neretve otkrivena je i opisana endemična vrsta ribe, nova za znanost, a do 2007. godine otkrivene su još dvije takve vrste, jedna u rijeci Jadovi, te jedna u Prološkom blatu. Sve navedeno ukazuje da je stvarna biološka raznolikost Hrvatske mnogo veća nego što nam pokazuju danas postojeći podaci.

Jedan od razloga velikog broja endema u Hrvatskoj, posebice tercijarnih relikata, jest činjenica da ova područja nisu bila pod značajnijim utjecajem glacijacije. Glavni centri endemske flore su planine Biokovo i Velebit, dok je endemska fauna najzastupljenija u podzemnim staništima (špiljski beskranješnjaci, čovječja ribica), na otocima (gušteri, puževi) i u krškim rijekama jadranskog slijeva (gaovice i glavočići).

U Hrvatskoj se nalazi značajan dio populacija mnogih vrsta ugroženih na europskom nivou. Ove su vrste vezane uz velika, očuvana područja za njih karakterističnih staništa. Prostrane planinske šume bukve i jele stanište su većih populacija triju velikih zvijeri na području Hrvatske (medvjeda, vuka i risa). Močvarni kompleksi s poplavnim šumama važna su područja za gniježđenje, zimovanje i migraciju europskih ptica močvarica i ptica vezanih uz vodena staništa koje se gnijezde u šumama, kao što su štekavac, crna roda i orao kliktaš. Visoka biološka raznolikost mora zajedno s velikom raznolikošću otoka i hridi, na kojima nalazimo velik broj endema, daje hrvatskom obalnom području međunarodni značaj.

Usprkos visokoj vrijednosti prirode u Hrvatskoj, mnoge njene komponente izrazito su ugrožene. Na temelju dosadašnje procjene ugroženosti analiziranih biljnih, gljivljih i životinjskih skupina (kralješnjaci, danji leptiri, vretenca, podzemna fauna, koralji, trčci,

1 obalčari, vaskularna flora i gljive) na crvenom popisu se nalazi 2235 ugrožena svojta.
2 Najugroženije su slatkovodne ribe, a slijede ih gmazovi, vodozemci i ptice. Sve ove svojte su
3 zaštićene *Pravilnikom o proglašavanju divljih svojti zaštićenim i strogo zaštićenim* (NN, broj
4 7/06). Ovaj pravilnik razlikuje dva stupnja zaštite divljih svojti, pa tako utvrđuje „strogo
5 zaštićene“ divlje svojte i „zaštićene“ divlje svojte. Strogo zaštićene divlje svojte ne smiju se na
6 bilo koji način koristiti (brati, sakupljati, hvatati, držati, ubijati i sl.) ili uznemiravati, osim
7 iznimno u određene svrhe propisane Zakonom o zaštiti prirode (istraživanje, obrazovanje,
8 repopulacija, ponovno unošenje itd.), uz dopuštenje koje izdaje Uprava za zaštitu prirode
9 Ministarstva kulture. Zaštićene divlje svojte dopušteno je koristiti na način da se njihove
10 populacije na državnoj ili lokalnoj razini ne dovedu u opasnost, uz dopuštenje koje izdaje
11 nadležno tijelo (Ministarstvo kulture za gljive, kopnene puževe, samonikle biljke i zelene žabe
12 te Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva za lovne vrste). Takav način
13 zaštite je u skladu s odgovarajućim međunarodnim sporazumima, kao što je Bernska
14 konvencija, te u skladu s odgovarajućim propisima Europske unije - Direktivom o staništima
15 te Direktivom o pticama.

16 Najveću prijetnju divljim svojtama u Hrvatskoj predstavlja uništavanje i gubitak staništa,
17 dijelom i kao posljedica pretvaranja prirodnih staništa u građevinsko ili poljoprivredno
18 zemljište ili izgradnje prometnica i ostalih prometnih putova što često dovodi do fragmentacije
19 staništa. Divlje svojte ugrožava i prekomjerno iskorištavanje u lovstvu, ribolovu i šumarstvu;
20 unos stranih (alohtonih) vrsta, a opasnost predstavljaju i turizam, intenzivna poljoprivreda,
21 onečišćenje voda, tla i zraka.

22

STRATEŠKI CILJ

Očuvati i unaprijediti postojeću raznolikost divljih svojti, te vratiti dio izgubljenih svojti gdje je to moguće i opravdano. Također osigurati održivo korištenje biljnih, gljivljih i životinjskih svojti

Strateške smjernice

- 4.4.1 Očuvanje povoljnog statusa svojti s Dodatka II Direktive o staništima i Dodatka I Direktive o pticama, značajnim za uspostavu mreže NATURA 2000, te svojti s Dodatka IV Direktive o staništima
- 4.4.2 Utvrditi status vrsta koje RH predlaže za dopunu dodataka Direktive o staništima
- 4.4.3 Znanstveno utvrditi ugroženost neobrađenih skupina divljih svojti te osigurati zaštitu ugroženih endemskih i reliktnih vrsta
- 4.4.4 Nastaviti uspostavu nacionalnog sustava praćenja stanja (monitoringa) biološke raznolikosti
- 4.4.5 Nastaviti uspostavu informacijskog sustava zaštite prirode koji će uključivati podatke o divljim svojtima
- 4.4.6 Aktivno provoditi zaštitu migratornih vrsta
- 4.4.7 Upravljati populacijama velikih zvijeri na nacionalnoj i međunarodnoj razini
- 4.4.8 Rješavanje problematike ozlijeđenih i ubijenih strogo zaštićenih životinja
- 4.4.9 Rješavanje problematike trovanja divljih životinja

Akcijski planovi

- 4.4.1.1 Inventarizirati i kartirati svojte na Dodatku II i IV Direktive o staništima i na dodatku I Direktive o pticama, značajnim za uspostavu mreže NATURA 2000
- 4.4.1.2 Izraditi protokol za utvrđivanje povoljnog statusa zaštite (FCS - favourable conservation status) vrste sa dodatka I Direktive o pticama i dodatka II Direktive o staništima
- 4.4.1.3 Istražiti i inventarizirati vrste koje RH predlaže za dopunu dodataka Direktive o staništima

- 1 4.4.2.1 Izraditi i provoditi akcijske planove za prioritetne svojte značajne za uspostavu
2 mreže NATURA 2000.
- 3 4.4.3.1 Izraditi crvene popise neobrađenih skupina na temelju znanstvenih podataka
- 4 4.4.3.2 Izraditi crvene knjige neobrađenih skupina na temelju znanstvenih podataka
- 5 4.4.3.3 Izraditi i provoditi akcijske planove za zaštitu ugroženih svojti sukladno IUCN
6 kriterijima (CR, EN VU)
- 7 4.4.3.4 Izraditi i provoditi akcijske planove zaštite ugroženih endemskih i reliktnih vrsta
- 8 4.4.4.1 Provoditi praćenje stanja ugroženih svojti te svojti na Dodatku II i IV Direktive o
9 staništima i na dodatku I Direktive o pticama.
- 10 4.4.5.1 Uspostaviti i održavati informacijski sustav prikupljenim podacima o divljim
11 svojtima
- 12 4.4.6.1 Izraditi i provoditi akcijske planove za zaštitu migratornih vrsta zaštićenih
13 temeljem međunarodnih konvencija
- 14 4.4.7.1 Provoditi i revidirati planove upravljanja vukom i risom
- 15 4.4.7.2 Provoditi i revidirati plan gospodarenja medvjedom
- 16 4.4.7.3 Uspostaviti prekograničnu suradnju s BIH i ojačati suradnju sa Slovenijom
17 vezano uz upravljanje i gospodarenje velikim zvijerima
- 18 4.4.8.1 Uspostaviti jedinstveni sustav dojavljivanja o ozlijeđenim i ubijenim strogo
19 zaštićenim životinjama
- 20 4.4.9.1 Pokrenuti rad povjerenstva za rješavanje problematike utjecaja otrovnih
21 mamaca na divlje životinja
- 22
- 23

24 **Relevantni dokumenti i literatura**

25

26 Direktiva o pticama 79/409/EC

27 Direktiva o staništima 92/43/EC

28 Crvene knjige i crvene liste ugroženih životinja Hrvatske

29

30

31

4.5 Zaštita i očuvanje udomaćenih svojti

Udomaćene životinje i stare sorte biljaka također su dio biološke raznolikosti Hrvatske. U Hrvatskoj još uvijek ne postoji cjeloviti popis zavičajnih sorti biljaka pa time i uvid u njihovo stanje. Izvorne pasmine životinja uzgojenih u Hrvatskoj su registrirane i procijenjena je njihova ugroženost na nacionalnoj razini i prema klasifikaciji FAO-a (Food and Agriculture Organisation).

Zaštita udomaćenih pasmina i starih sorti biljaka je u nadležnosti različitih tijela državne uprave i regulirana propisima iz područja zaštite prirode, stočarstva, veterinarstva, dobrobiti životinja, sjemenarstvu i dr. Zakon o zaštiti prirode tek je nedavno uveo kategoriju zaštićene zavičajne udomaćene svojte u koju se može proglasiti ona ugrožena baštinjena biljna svojta i/ili životinjska pasmina koja se razvila kao posljedica tradicionalnog uzgoja i čini dio hrvatske prirodne baštine. Očuvanje ugroženih zavičajnih udomaćenih svojti provodi se suradnjom između tijela nadležnih za zaštitu prirode, poljoprivrede i stočarstva, a podupire se novčanim poticajima i nadoknadama. Poticaje osigurava tijelo nadležno za poljoprivredu i stočarstvo,

STRATEŠKI CILJ

Očuvati i unaprijediti postojeću raznolikost zavičajnih udomaćenih pasmina životinja i sorti kultiviranih biljaka svim prikladnim metodama očuvanja (in situ, ex situ, inter situ)

Strateške smjernice

- 4.5.1 Razraditi i osigurati provedbu akcijskih planova za kritično ugrožene zavičajne udomaćene pasmine i sorte
- 4.5.2 Unaprijediti sustav poticaja uzgoja i korištenja zavičajnih udomaćenih svojti
- 4.5.3 Poticati korištenje udomaćenih zavičajnih svojti za održavanje i unaprjeđenje stanja ugroženih stanišnih tipova

1 **Akcijski planovi**

2

3 4.5.1.1 Izraditi i provoditi akcijske planove za kritično ugrožene udomaćene zavičajne
4 pasmine i sorte

5 4.5.1.2 Razviti program poticaja za uključivanje zavičajnih udomaćenih svojti u svrhu
6 unaprjeđenja stanja ugroženih stanišnih tipova u okviru Agrokolišnog programa

7 4.5.1.3 Poticati uzgoj i držanje zavičajnih udomaćenih pasmina i sorti in situ ako se koriste
8 za održavanje ugroženih tipova staništa i u svrhu razvoja ruralnog turizma u
9 zaštićenim područjima

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21

4.6 Ex situ zaštita

Zaštita ex-situ znači očuvanje komponenti biološke raznolikosti izvan njihovih prirodnih staništa. Ovakve mjere naročito su važne za vrlo rijetke i ugrožene vrste kojima u prirodi prijete izumiranje, te je njih ili njihove gene važno sačuvati ili čak razmnožiti u svrhu ponovnog napučivanja u prirodna staništa. Biljne gene moguće je čuvati u obliku sjemenja ili kulture tkiva, a životinjske u tzv. genskim knjižnicama, gdje se pospremaju duboko zamrznuti genomi. Drugi način je držanje i uzgoj određenih biljnih i životinjskih vrsta, primjerice u zoološkim i botaničkim vrtovima. Očuvanje genofonda pojedinih vrsta šumskog drveća i prirodnih sastojina, provodi se različitim ex-situ metodama.

Očuvanje starih sorti biljaka provodi se sporadično, najviše aktivnosti očuvanja odnose se na ex situ metode. Tako Agronomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu provodi projekt «Hrvatska banka biljnih gena (HBBG)». Zoološki vrtovi u svijetu imaju važnu ulogu u ex-situ očuvanju rijetkih životinjskih vrsta. Zagrebački zoološki vrt uključen je u Europski program za ugrožene vrste (EEP) koji koordinira uzgoj određenih ugroženih vrsta uz pomoć Međunarodnog informacijskog sustava za vrste (ISIS). Iako se za sada radi o nezavičajnim vrstama uključivanje u ovaj projekt značajno je za zaštitu biološke raznolikosti na svjetskoj razini.

U svrhu zaštite najugroženijih zavičajnih sorti kultiviranih biljaka i pasmina domaćih životinja nužne su poticajne mjere od strane države kojima bi se osigurao uzgoj ovakvih svojti kod što većeg broja poljoprivrednika, uz stručno-znanstveni nadzor.

STRATEŠKI CILJ

Očuvati komponente biološke raznolikosti izvan njihovih prirodnih staništa

Strateške smjernice

4.6.1 Provoditi ex-situ zaštitu najugroženijih zavičajnih i endemičnih svojti te
prioritetnih zavičajnih udomaćenih svojti

Akcijski planovi

- 4.6.1.1 Razviti programe ex-situ zaštite najugroženijih zavičajnih i endemskih vrsta
biljaka i životinja
- 4.6.1.2 Razviti programe ex-situ zaštitu prioritetnih zavičajnih udomaćenih svojti
- 4.6.1.3 Institucionalizirati čuvanje gena divljih svojti
- 4.6.1.4 Osnovati banku gena ugroženih udomaćenih zavičajnih svojti
- 4.6.1.5 Organizirati sustavno pohranjivanja genetski dokazanih uzoraka endemskih
svojti u zbirnama muzeja i drugih ustanova

Relevantni dokumenti i literatura

CBD COP Decision III/1 - agriculture
CBD COP Decision III/11 - Conservation and sustainable use of agricultural biological diversity
CBD COP Decision IV/1 - Taxonomy
CBD COP Decision IV/6 - Agricultural biological diversity
CBD COP Decision V/5 - Agricultural biological diversity: Review of phase I of the programme of work
and adoption of a multi-year programme
CBD COP Decision V/23
CBD COP Decision VI/9
CBD COP Decision V/10 - Global Strategy for Plant Conservation
CBD COP Decision V/26 - Access to Genetic Resources
CBD COP Decision V/26 C, Art. 4 - Ex-situ collections
CBD COP Decision VI/6 - The International Treaty for Plant Genetic Resources for Food and
Agriculture
CBD COP Decision VI/24 - Other issues relating to access and benefit sharing
CBD COP Decision VI/24 - Access to genetic resources as related to genetic resources
Council Directive 1999/22/ES, on the Keeping of Wild animals In ZOOS

4.7 Suzbijanje invazivnih vrsta

Invazivne strane vrste drugi su razlog ugroženosti biološke raznolikosti na globalnom nivou, odmah nakon direktnog uništavanja staništa. Pored negativnog utjecaja na biološku raznolikosti, invazivne vrste mogu negativno utjecati na život i zdravlje ljudi te nanijeti ozbiljne štete gospodarskom razvitku.

Kao i ostale europske zemlje, Hrvatska ima sve više problema s invazivnim stranim vrstama (IAS). Najstariji poznati problem datira još iz 1910. godine, kada je 11 primjeraka indijskog mungosa (*Herpestes javanicus auropunctatus*) uneseno na otok Mljet kako bi se smanjila populacija zmija otrovnica. Za dvadesetak godina, nakon što su istrijebili gotovo sve zmije, mungosi su počeli napadati druge male divlje životinje, migratorne ptice i domaće životinje.

Postoji niz stranih invazivnih vrsta koje imaju veliki negativni utjecaj na biološku raznolikost Hrvatske. To su prije svega alohtone zelene alge u Jadranu, *Caulerpa taxifolia* i *Caulerpa racemosa*. Tijekom prošlog stoljeća u rijeke dunavskog i jadranskog slijeva uneseno je čak 16 alohtonih vrsta riba. Ove vrste nanose veliku štetu autohtonoj ihtiofauni, a naročito su ugrožene rijeke jadranskog slijeva, bogate endemičnim vrstama riba. Osim unesenih vrsta, u posljednjih 15-ak godina zabilježeno je i širenje ponto-kaspijskih vrsta glavoča koji se šire uzvodno Dunavom iz Crnog mora. To su vrste riječni glavočić (*Neogobius fluviatilis*), glavočić (*N. melanostomus*) i Keslerov glavočić (*N. kesslerii*) koje su zabilježene i u hrvatskom dijelu Dunava, a vjerojatno konkuriraju za staništa i hranu autohtonim glavočima.

Spomenimo još školjkaša *Dressenia polymorpha*, riječnog raka *Orconectes limosus*, prijenosnika račje kuge. Poseban problem predstavljaju invazivne vrste na otocima čiji su ekološki sustavi zbog izoliranosti posebno osjetljivi. Mediteranska forma crnog štakora *Rattus rattus* i talijanska gušterica *Podarcis (sicula) campestris* izrazito negativno utječu na autohtonu otočnu faunu.

Alohtone vrste divljači, namjerno unesene u otočna i kopnena lovišta, posebna su problematika. Osim što su u konkurenciji sa autohtonom divljači, one su često i prijenosnici novih vrsta nametnika koji dodatno negativno utječu na autohtone populacije. Samo neki od primjera su divlje svinje (*Sus scrofa*) čija populacija je izmakla kontroli na kvarnerskim otocima, nanoseći štete lokalnom stanovništvu i mijenjajući prirodne eko-sustave otoka, mufloni (*Ovis aries musimon*) na poluotoku Pelješcu, koji zbog nedostatka prirodne ispaše

1 uništavaju tradicionalne nasade vinove loze, te grivasti skakači (*Ammotragus lervia*) koji su
2 uneseni na područje Mosora.

3 Opasnost predstavljaju i invazivne biljne vrste. Najpoznatija je ambrozija (*Ambrosia*
4 *artemisifolia*) koja obraštava ruderalna staništa, potiskuje autohtone korovne i ruderalne
5 vrste, a zbog velike proizvodnje peludi jedan je od glavnih alergena u Europi. Slijedeći primjer
6 je vrsta *Amorpha fruticosa* koja je namjerno unesena zbog svojih medonosnih svojstava, a
7 danas se nezaustavljivo širi prekrivajući vlažne travnjake nizinskih područja (Lonjsko polje).

8 U sklopu baze podataka o flori „Flora Croatica Database“, izrađen je i dio o alohtonij flori
9 Hrvatske (uključujući i invazivne vrste). Isto tako izrađen je i popis neofitskih svojti vaskularne
10 flore Hrvatske te stanišnih tipova na kojima te vrste dolaze.

11 Zakonski propis koji regulira ovu problematiku je Zakon o zaštiti prirode, a odredbe koje se
12 odnose na alohtone i invazivne vrste, ugrađene su i u druge sektorske propise. Tako Zakon
13 o lovstvu i Zakon o otocima reguliraju unošenje alohtonih vrsta divljači, dok zakoni o
14 morskom i slatkovodnom ribarstvu reguliraju uzgoj i unos alohtonih morskih/slatkovodnih
15 vrsta. Zakon o dobrobiti životinja zabranjuje puštanje kućnih ljubimaca i unos stranih vrsta na
16 taj način.

17 U zadnjih dvadesetak godina veliku opasnost predstavljaju balastne vode kao glavni uzrok
18 unosa invazivnih stranih (alohtonih) vrsta u vodene, naročito morske, ekosustave. Za
19 rješavanje ovog problema na državnoj razini zaduženo je središnje tijelo državne u prave
20 nadležno za pomorstvo te je temeljem Pomorskog zakonika 2007. godine donesen Pravilnik
21 o upravljanju i nadzoru vodenog balasta.

22

23

24

STRATEŠKI CILJ

Spriječiti unošenje stranih invazivnih vrsta u prirodu Republike Hrvatske

26

Strateške smjernice

28

29 4.7.1 Utvrditi postojeće stanje stranih invazivnih vrsta, ocijeniti njihov utjecaj te utvrditi
30 potrebne aktivnosti pomoću kojih bi se negativni utjecaji uklonili ili smanjili

31 4.7.2 Poduzeti potrebne aktivnosti za sprječavanje unosa novih stranih vrsta

32

1 **Akcijski planovi**

2

3 4.7.1.1 Izraditi Nacionalnu strategiju o stranim invazivnim vrstama

4 4.7.1.2 Utvrditi postojeće stanje stranih i invazivnih vrsta i sastaviti njihov popis

5 4.7.2.1 Obnoviti ugrožene vlažne travnjake u Posavini - uklanjati čivitnjaču (*Amorfa*
6 *fruticosa*) pomoću autohtonih pasmina goveda

7 4.7.2.2 Procijeniti stanje unesene divljači na otocima te izraditi i provoditi programe
8 rješavanja ove problematike

9 4.7.2.3 Provoditi kontinuiranu edukaciju šire javnosti o invazivnim vrstama

10

11

12 **Relevantni dokumenti i literatura**

13

14 Direktiva o pticama 79/409/EC

15 Direktiva o staništima 92/43/EC

16 Konvencija o zaštiti europskih divljih vrsta i staništa – Bernska konvencija (Bern 1979)

17 CBD COP Decision V/8 - Alien Species that threaten ecosystems, habitats and species

18 CBD COP Decision VI/23 - Alien Species that threaten ecosystems, habitats and species

19 CBD COP Decision VII/13 - Alien Species that threaten ecosystems, habitats and species

4.8 Zaštita georaznolikosti

Geološka i geomorfološka baština RH je vrijedna, bogata i raznolika. Ova kvalifikacija se posebno odnosi na krške pojave i oblike te paleontološki sadržaj stijena, dok je mineraloški i petrološki sadržaj znatno oskudniji. Posebna vrijednost naše geološke baštine je to, što na relativno malom prostoru nalazimo veliku raznolikost geo(morfo)loških oblika, stijena, minerala, fosilnog sadržaja i dr. Pojedini dijelovi geološke baštine su vrlo vrijedni objekti i/ili lokaliteti ne samo nacionalnog i/ili europskog već i svjetskog, odnosno iznimnog i univerzalnog značaja.

Mnogi dijelovi geo(morfo)loške baštine mogu biti nepovratno uništeni, budu li zanemareni pri zaštiti, planiranju i u razvojnoj politici, jer je rečena baština podložna uništavanju i neobnovljiva je baština naše zemlje, odnosno čovječanstva.

Nacionalnom strategijom i akcijskim planom zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti (NSAP, 1999.) nije obuhvaćena zaštita georaznolikost, odnosno neživa priroda Republike Hrvatske u cjelini, već samo djelomično kroz opće i posebne strateške ciljeve, odnosno akcijske planove i to uglavnom kroz očuvanje krajobraza i zaštite ekoloških sustava i staništa. Jednako tako, zaštita georaznolikosti nije obrađena kao posebno poglavlje u Izvješću o stanju prirode za razdoblje 2000.-2007. godine temeljem kojeg se revizija predmetnih dokumenata provodi.

STRATEŠKI CILJ

Očuvati georaznolikost, odnosno geotope kao jedan od preduvjeta očuvanja biološke i krajobrazne raznolikosti, te samu neobnovljivu geološku baštinu.

Strateške smjernice

- 4.8.1 Na temelju inventarizacije i znanstveno-stručnog vrednovanja georaznolikosti RH, usustaviti zaštitu, očuvanje i promicanje postojeće raznolikosti nežive prirode
- 4.8.2 Inventarizirati i znanstveno-stručno vrednovati te donijeti i provoditi Nacionalni program očuvanja, održivog korištenja, promicanja i zakonske zaštite geolokaliteta koristeći postojeće nacionalne i međunarodne instrumente

- 1 4.8.3 Inventarizirati i znanstveno-stručno vrednovati fosile, minerale i sigovine „in situ“
2 i „ex situ“ u svrhu očuvanja i zaštite, koristeći postojeće nacionalne i
3 međunarodne instrumente
- 4 4.8.4 Razvijati partnerstvo s drugim sektorima u svrhu zaštite geološke i
5 geomorfološke baštine, odnosno georaznolikosti RH
- 6 4.8.5 Dopuniti i međusobno uskladiti sektorske propise, razviti odgovarajući
7 institucionalni okvire te kadrovski ojačati postojeće službe zaštite prirode kako
8 bi se osigurala djelotvorna zaštita neobnovljive geološke i geomorfološke
9 baštine, odnosno očuvanja georaznolikosti RH.
- 10 4.8.6 U svrhu djelatne zaštite neobnovljive geo(morfo)loške baštine u najkraćem roku
11 podići osnovnu razinu kvalitetnih informacija i obrazovanja o vrijednosti i
12 značaju georaznolikosti, te poticati sudjelovanje javnosti i vlasnika i korisnika
13 zemljišta na kojima se nalaze speleoloških objekti i drugi geolokaliteti i nalazišta
14 minerala i fosila u održivom korištenju, zaštiti i očuvanju.
- 15

16 **Akcijski planovi**

- 17
- 18 4.8.1.1 Osnovati Nacionalno povjerenstvo za zaštitu georaznolikosti i geokonzervaciju
19 te izraditi nacionalne smjernice za inventarizaciju, vrednovanje i razvrstavanje
20 geo(morfo)loške baštine
- 21 4.8.1.2 Inventarizirati i vrednovati georaznolikosti te izraditi bazu podataka i program za
22 praćenje stanja (monitoring)
- 23 4.8.1.3 Izrađivati karte georaznolikosti RH te zaštićenih područja kao sastavnog dijela
24 Prostornih planova i Planova upravljanja
- 25 4.8.1.4 Inventarizirati speleološke objekate te izraditi Nacionalni speleološki katastar
- 26 4.8.1.5 Izraditi program preventivne zaštite jedinstvene i/ili ugrožene geo(morfo)loške
27 baštine
- 28 4.8.1.6 Identificirati područja koja zaslužuju uključanje u europsku, odnosno svjetsku
29 mrežu geoparkova
- 30 4.8.1.7 Uključiti geološke i geomorfološke sadržaje u turističku ponudu
- 31 4.8.1.8 Interpretirati geo(morfo)lošku baštinu svim dostupnim metodama (znanstveno-
32 popularnim te edukativnim publikacijama, geosuveirima, prezentacijskim
33 centrima, muzejima...)

- 1 4.8.2.1 Izraditi i provoditi Nacionalni program zakonske zaštite, odnosno preventivne
2 zaštite geolokaliteta
- 3 4.8.2.2 Inventarizirati i vrednovati geolokalitete te uz izradu nacionalnog popisa i atlasa
4 geolokaliteta
- 5 4.8.2.3 Revidirati zaštićena područja/geolokalitete, odnosno pripadajući dio Upisnika
6 zaštićenih prirodnih vrijednosti
- 7 4.8.2.4 Izraditi stručne podloge za zakonsku zaštitu pojedinih geolokaliteta
- 8 4.8.2.5 Nominirati geolokalitete na Liste europske/ svjetske kulturne i prirodne baštine
- 9 4.8.3.1 Izraditi smjernice za dokumentiranje nalazišta fosila, minerala i sigovina
- 10 4.8.3.2 Inventarizirati i vrednovati fosile, minerale i sigovine „in situ“ i „ex situ“
- 11 4.8.3.3 Izraditi Nacionalni program zakonske zaštite pojedinih vrsta fosila, minerala i
12 sigovina
- 13 4.8.3.4 Izraditi nacionalni popisa i atlas fosila, minerala i sigovina
- 14 4.8.3.5 Interpretirati i obilježiti nalazišta fosila i minerala
- 15 4.8.3.6 Izraditi stručne podloge i zakonski zaštititi pojedine vrste fosila, minerala i
16 sigovina
- 17 4.8.4.1 Unositi uvjete i mjere zaštite georaznolikosti u relevantne sektorske planove
18 (dokumente prostornog uređenja i planove gospodarenja/ upravljanja prirodnim
19 dobrima)
- 20 4.8.4.2 U postupku procjene investicijskih zahvata na okoliš utvrditi postoji li potreba za
21 očuvanjem i zaštitom pojedinih dijelova georaznolikosti
- 22 4.8.4.3 Propisati prijavu otkrića/nalaza speleoloških objekata, odnosno kaverna,
23 nalazišta minerala i fosila i/ili geolokaliteta tijekom izrade studija utjecaja na
24 okoliš za sve zahvate na krškom području
- 25 4.8.4.4 Intenzivirati suradnju s znanstveno-stručnim institucijama, nevladinim
26 udrugama, turističkim zajednicama i lokalnom/regionalnom upravom u svrhu
27 djelotvornije zaštite geo(morfo)loške baštine
- 28 4.8.5.1 Institucionalno i kadrovski jačati ustrojstvene jedinice za zaštitu i očuvanje
29 geo(morfo)loške baštine na svim razinama
- 30 4.8.5.2 Uskladiti odredbe Zakona o zaštiti prirode s propisima u kulturi te ugraditi
31 odredbe o zaštiti geo(morfo)loške baštine u druge sektorske propise
- 32 4.8.6.1 Izraditi Program obrazovanja predstavnike lokalne uprave i regionalne
33 samouprave, turističkih zajednica, djelatnika državne uprave (carina, policija) i

- 1 dr. radil provedbe edukacije o značaju i vrijednosti neobnovljive
2 geo(morfo)loške baštine na svim razinama obrazovanja
- 3 4.8.6.2 Uspostaviti fond na državnoj i lokalnoj razini za financiranje putem natječaja za
4 znanstveno - edukacijske projekte od koristi za očuvanje georaznolikosti te za
5 unaprjeđenje geoturizma
- 6 4.8.6.3 Provoditi doobrazovanje djelatnika MK, JU i DZZP o zakonodavnom i
7 institucionalnom okviru djelotvorne zaštite i očuvanja geo(morfo)loške baštine

10 **Relevantni dokumenti i literatura**

- 11
12 Konvencija o zaštiti svjetske kulturne i prirodne baštine, NN Međunarodni ugovori 12/93 Usvojena:
13 PARIZ, 1972.
14 Konvencija o pristupu informacijama, sudjelovanju javnosti u odlučivanju i pristupu pravosuđu u
15 okolišu (Aarhus, 1998)
16 Preporuke REC (2004)3 o zaštiti geološke baštine i područja od posebne geološke važnosti, Hrvatski
17 prirodoslovni muzej, Zagreb,
18 Upisnik zaštićenih prirodnih vrijednosti - Ministarstvo kulture, Zagreb.
19 Zakon o potvrđivanju Konvencije o europskim krajobrazima, NN Međunarodni ugovori 12/02 ,
20 Usvojena: FIRENCA, 2000.

1

4.9 Krajobrazi

2

3 Prateći europske trendove u očuvanju krajobraza, Hrvatska je također pokrenula aktivnosti
4 kojima se pridaje veća važnost krajobraznim vrijednostima. Iako se zaštita krajobraza provodi
5 već dugi niz godina, ona je uglavnom bila svedena na normativne mjere kojima su se štitila
6 samo posebno zaštićena i evidentirana područja prirodne i kulturne baštine, te na mjere
7 zaštite utvrđene u postupku Procjene utjecaja na okoliš, za zahvate za koje je obavezno
8 provesti taj postupak. Današnja intencija je vrednovanje i očuvanje krajobraza na čitavom
9 teritoriju Hrvatske, kako urbanih i periurbanih, tako i ruralnih i prirodnih krajobraza.

10 Republika Hrvatska potpisnica je Europske konvencije o krajobrazima (Firenca 2000.) koja je
11 stupila na snagu 01. ožujka 2004. godine, a kojom se obvezujemo provoditi očuvanje
12 krajobraza, kroz instrumente za njegovu zaštitu, upravljanje i planiranje. Pri tome je jedna od
13 osnovnih aktivnosti izrada Krajobrazne osnove Hrvatske, kojom će se identificirati obilježja i
14 stanje krajobraza, te izvršiti njegova karakterizacija i klasifikacija.

15 U dosadašnjim aktivnostima koje se odnose na očuvanje krajobraza ili su u neposrednoj vezi
16 s upravljanjem krajobrazom mogu se istaći tri glavna resora: prostorno planiranje, zaštita
17 prirode i kultura, stoga će se kroz koordinaciju ovih državnih tijela odvijati većina planiranih
18 aktivnosti, a u cilju bolje koordinacije nužno je osnovati Nacionalno povjerenstvo za krajobraz
19 koje čine predstavnici ovih resora.

STRATEŠKI CILJ

Osigurati očuvanje krajobraza kroz instrumente za njegovu zaštitu, upravljanje i planiranje, koji su utemeljeni na identifikaciji i stanju njegovih obilježja te provedenoj inventarizaciji i kategorizaciji krajobraza.

Strateške smjernice

4.9.1 Sustavno pristupiti očuvanju krajobraza

4.9.2 Spoznati vrijednosti krajobraza Hrvatske kroz identifikaciju, klasifikaciju i karakterizaciju krajobraza

4.9.3 Osigurati implementaciju Konvencije o europskim krajobrazima te krajobrazne osnove.

Akcijski planovi

4.9.1.1 Osnovati nacionalno povjerenstvo za krajobraz

4.9.1.2 Donijeti nacionalni program za implementaciju Konvencije o europskim krajobrazima

4.9.2.1 Izraditi i implementirati Krajobraznu osnovu Hrvatske u suradnji relevantnih sektora (prostorno planiranje, zaštita prirode, zaštita okoliša, kultura, promet, šumarstvo, poljoprivreda, vodno gospodarstvo, energetika, prosvjeta i znanost i dr.)

4.9.2.2 Poticati projekte s ciljem jačanja svijest javnosti o krajobraznim vrijednostima

4.9.3.1 Poticati aktivnosti stručnjaka na očuvanju krajobraza

Relevantni dokumenti i literatura

CBD COP Decision VII/28: Protected areas

CBD COP Decision VII/12: Sustainable use

CBD COP Decision VII/11: Ecosystem approach

CBD COP Decision VII/14: Biodiversity and tourism

CBD COP Decision VII/24: Education and public awareness

CBD COP Decision VIII/24: Protected areas

5 ODRŽIVO KORIŠTENJE PRIRODNIH DOBARA

5.1 Poljoprivreda

Poljoprivreda je djelatnost koja ima velik posredni i neposredni utjecaj na biološku raznolikost. Najveće površine prirodnih staništa kroz povijest su pretvorene u poljoprivredno zemljište krčenjem šuma ili isušivanjem močvara. Takav je proces naročito bio izražen na prostoru Europe gdje danas gotovo više nema prirodnih staništa.

Pozitivan utjecaj međutim ima ekstenzivno korištenje poljoprivrednih površina (livade, pašnjaci, male oranice okružene bogatim živicama) što je u značajnoj mjeri obogatilo biološku raznolikost. Najveći broj vrsta vezan je uz ekstenzivno korištene travnjake koji se u zaštiti prirode smatraju vrlo vrijednim doprirodnim staništima.

U područjima koja nisu imala perspektivu razvoja intenzivne poljoprivrede, događao se proces iseljavanja stanovništva i napuštanja livada, pašnjaka i malih oranica, što je dovelo do zaraštavanja takvih površina s tendencijom ponovnog nadiranja šumske vegetacije koja na prostorima Hrvatske predstavlja prirodni trajni stadij. Ovakav proces je posljednjih petnaestak godina naročito izražen što je ugrozilo opstanak brojnih travnjaka i niza uz njih vezanih biljnih i životinjskih vrsta.

Osim nestankom odgovarajućih staništa, vrste vezane uz poljoprivredna zemljišta ugrožene su često korištenjem sredstava za zaštitu bilja i mineralnih gnojiva.

Novi problem utjecaja poljoprivrede na biološku raznolikost pojavio se nakon 1990. godine uvođenjem u okoliš genetski modificiranih usjeva. U razdoblju od jednoga desetljeća ovi usjevi preplavili su cijeli svijet i u značajnoj mjeri ugrozili postojeću genetsku raznolikost poljoprivrednih udomaćenih svojti kao i prirodnu biološku raznolikost područja u koje su uneseni. U Hrvatskoj službeno još uvijek nema genetski modificiranih usjeva, međutim pitanje je vremena kad će se oni pojaviti, s obzirom na veliku vjerojatnost nenamjernog uvođenja u okoliš, teško provediv nadzor te praksu EU koja već dopušta uvođenje u okoliš određenog broja genetski modificiranih usjeva.

Podaci Državnog zavoda za statistiku pokazuju stalno smanjenje poljoprivrednog zemljišta, Razlika između statističkih podataka koji se temelje na zemljištu koje je uknjiženo u katastar

1 kao poljoprivredno i stvarnog stanja nastala je radi napuštanja i zaraštavanja velikog dijela
2 poljoprivrednog zemljišta te radi gubitka na račun građevinskog zemljišta i infrastrukturnih
3 objekata.

4 Nova slika stvarnog stanja značajno mijenja i različite procjene koje se temelje na jedinici
5 površine poljoprivrednog zemljišta, kao što je uporaba sredstava za zaštitu bilja i mineralnih
6 gnojiva koja se pokazala znatno većom od ranije procjenjene.

7 Trenutačno je jedna četvrtina ukupnog obradivog zemljišta ostavljena na ugaru ili je
8 neiskorištena. U planinskom i priobalnom području više od polovice poljoprivrednih površina
9 nije redovito obrađivano. Među glavnim razlozima takvog stanja je miniranost zemljišta i
10 intenzivno iseljavanje stanovništva.

11

12

13

STRATEŠKI CILJ

14

Očuvati biološku raznolikost na poljoprivrednim površinama održivim gospodarenjem

15

16

Strateške smjernice

17

18

5.1.1 Nastaviti suradnju između tijela nadležnih za zaštitu prirode i poljoprivredu na
19 donošenju i provedbi Poljoprivredno-okolišnog programa

20

5.1.2 Očuvati lokalitete s reprezentativnim ugroženim stanišnim tipovima u okviru
21 ekološke mreže i mreže NATURA 2000

22

5.1.3 Obnoviti i poticati razvoj sela na ekološki prihvatljivijim oblicima poljoprivredne
23 proizvodnje

24

5.1.4 Smanjiti trend gubitka površina i raznolikosti doprirodnih i poluprirodnih
25 travnjaka kao vrijednih antropogenih staništa vrlo bogatih biološkom
26 raznolikošću

27

5.1.5 Poticati ekološku poljoprivredu i druge oblike poljoprivrede koji doprinose
28 očuvanju biološke raznolikosti te pomoći proizvođačima u promidžbi i osiguranju
29 tržišta (npr. kroz javne ustanove za upravljanje zaštićenim područjima)

30

5.1.6 Prilikom okrupnjavanja poljoprivrednih površina, gdje god je to moguće, očuvati
31 mrežu prirodnih i poluprirodnih staništa, posebno uz rubove velikih
32 monokulturnih površina, uz ceste, putove, kanale

32

- 1 5.1.7 Očuvati biološke svoje značajne za stanišni tip; ne unositi strane (alohtone)
2 vrste i genetski modificirane organizme
- 3 5.1.8 Educirati poljoprivredne proizvođače o važnosti očuvanja biološke raznolikosti u
4 poljoprivrednoj praksi
- 5 5.1.9 Održivo koristiti zaštitna sredstva i mineralna gnojiva u poljoprivrednoj
6 proizvodnji
- 7 5.1.10 Ugraditi mjere i uvjete zaštite prirode u strateške/planske dokumente u
8 poljoprivredi

9 **Akcijski planovi**

- 12 5.1.1.1 Donijeti i provesti Poljoprivredno-okolišni program kojim se potiče
13 gospodarenje koje doprinosi očuvanju biološke raznolikosti i ekološke
14 mreže odnosno mreže NATURA 2000, predvidjeti poticajne mjere
- 15 5.1.2.1 Zaštititi reprezentativne ugrožene travnjake u okviru mreže NATURA 2000
- 16 5.1.2.2 Ne poticati hidromelioracije u svrhu osposobljavanja poljoprivrednog
17 zemljišta za povećanje proizvodne sposobnosti, već racionalnije koristiti
18 postojeće, a posebno zapuštene poljoprivredne površine
- 19 5.1.2.3 Očuvati povoljni vodni režim, uključujući visoku razinu podzemne vode na
20 područjima cretova, vlažnih travnjaka i zajednica visokih zeleni
- 21 5.1.2.4 Donijeti mjere/planove upravljanja za područje ekološke mreže i mreže
22 NATURA 2000, na poljoprivrednim površinama, te provesti prioritete
23 akcijske planove za očuvanje najugroženijih travnjačkih lokaliteta
- 24 5.1.4.1 Poticati gospodarenje travnjacima putem ispaše i režimom košnje,
25 prilagođenim tipu staništa
- 26 5.1.4.2 Poticati ekstenzivno stočarstvo brdskih, planinskih, otočnih i primorskih
27 područja
- 28 5.1.4.3 Provoditi istraživanja po jedne sastojine karakteristične zajednice travnjaka
29 u svakom fitogeografskom području
- 30 5.1.4.4 Obnoviti i poticati razvoj sela na ekološki prihvatljivijim oblicima
31 poljoprivredne proizvodnje
- 32 5.1.4.5 Spriječiti prenamjenu poljoprivrednog u šumsko zemljište
- 33 5.1.5.1 Izraditi program održavanja tradicionalnih oblika poljodjelstva u zaštićenim
34 područjima u sklopu planova upravljanja
35

- 1 5.1.6.1 Izraditi program očuvanja biološke raznolikosti prilikom okrupnjavanja
2 zemljišta
- 3 5.1.8.1 Izraditi i provesti program edukacije poljoprivrednih proizvođača o važnosti
4 očuvanja biološke raznolikosti u poljoprivrednoj praksi
- 5 5.1.9.1 Odstraniti iz uporabe aktivne tvari u sredstvima za zaštitu bilja koje su
6 dokazano visokotoksične (atrazin); smanjiti uporabu insekticida, posebno
7 širokoga spektra, a koristiti selektivne insekticide
- 8 5.1.9.2 Poboljšati nadzor korištenja kemijskih sredstava u poljoprivredi
- 9 5.1.10.1 Ugraditi mjere i uvjete zaštite prirode te smjernice očuvanja ekološke mreže
10 u planove gospodarenja u poljoprivredi
- 11 5.1.10.2 Ugraditi mjere očuvanja biološke raznolikosti u Program raspolaganja
12 poljoprivrednim zemljištem
- 13
- 14

15 **Relevantni dokumenti i literatura**

- 16
- 17 CBD COP Decision V/5 - Agricultural biological diversity: Review of phase I of the programme of work
18 and adoption of a multi-year work programme
- 19 CBD COP Decision III/11 - Conservation and sustainable use of agricultural biological diversity
- 20 CBD COP Decision IV/6 - Agricultural biological diversity
- 21 CBD COP Decision VI/5 - Agricultural biological diversity
- 22 CBD COP Decision VII/3 - Agricultural biological diversity
- 23 IUCN – Countdown 2010 www.countdown2010.net
- 24 CBD COP Decision V/23 - Consideration of options for conservation and sustainable use of biological
25 diversity in
26 dryland, Mediterranean, arid, semi-arid, grassland and savannah ecosystems
- 27 CBD COP Decision VI/4 - Biological diversity of dry and sub-humid lands
- 28 CBD COP Decision VII/2 - Biological diversity of dry and sub-humid lands
- 29 CBD COP Decision III/13: Protection and sustainable use of agricultural biodiversity
- 30 CBD COP Decision V/5: Agricultural biodiversity: Review of the work programme
- 31 CBD COP Decision IV/6: Agricultural biodiversity
- 32 CBD COP Decision VII/3: Agricultural biodiversity

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32

5.2. Šumarstvo

Geografski položaj Republike Hrvatske na granici eurosibirsko-sjevernoameričke i mediteranske vegetacijske regije uvjetovao je iznimnu raznolikost staništa sa 105 šumskih zajednica sukladno Nacionalnoj klasifikaciji staništa te oko 4500 biljnih vrsta i podvrsta.

Na području srednje Europe šume su ekološki sustavi najbogatiji vrstama. Šumski kompleksi su često prošarani nizom staništa što uvelike povećava njihovu ukupnu biološku raznolikost (vode tekućice, izvori, bare, cretovi, šumski rubovi, šumske čistine, stara stabla, sušci, trulo drvo i dr.). U Europi sve veći broj šumskih vrsta postaje ugrožen. Iz gospodarenih šuma uklanjaju se sušci i izvaljena stabla koja doprinose biološkoj raznolikosti.

Šume u Hrvatskoj ispunjavaju gospodarsku, ekološku i socijalnu funkciju te se njima gospodari na potrajan način kojim se održava prirodnost i stabilnost šumskog ekosustava. Hrvatska je jedna od rijetkih europskih zemalja čije su šume gotovo u potpunosti prirodnog sastava (95%). Kombinacija prirodnih uvjeta i tradicionalno dobrog gospodarenja u šumarskoj struci i znanosti, osigurala je visoku biološku i krajobraznu raznolikost naših šuma.

Šume prekrivaju 37% teritorija Hrvatske, te zajedno sa šumskim zemljištima obuhvaćaju 2.485.611 ha, što čini 44 % kopnene površine Hrvatske. Od tog broja u državnom je vlasništvu 2.024.474 ha (81 %), a u privatnom 461.137 ha (19 %). Državnim šumama u Hrvatskoj gospodare Hrvatske šume d.o.o.

Prema Zakonu o šumama, šumama u Hrvatskoj gospodari se temeljem šumskogospodarskih planova kojima se utvrđuju uvjeti za skladno korištenje šuma i šumskog zemljišta i zahvate u tom prostoru, potreban opseg uzgoja i zaštite šuma, te mogući stupanj korištenja te uvjete za gospodarenje životinjskim svijetom. Zakonom o zaštiti prirode propisano je da se prilikom izrade svih šumskogospodarskih planova na području RH, ugrađuju uvjeti i mjere zaštite prirode koje donosi Uprava za zaštitu prirode Ministarstva kulture, prema stručnim podlogama koje izrađuje Državni zavod za zaštitu prirode.

Uključivanje smjernica zaštite prirode u gospodarenje šumskim resursima Hrvatske zahtijevaju i načela provedbe FSC certifikata za gospodarenje šumama, kojeg su «Hrvatske šume d.o.o.» dobile za cjelokupno područje kojim gospodare. Prema definiciji Vijeća za upravljanje šumama (Forest Stewardship Council) certifikat znači da se šumom gospodari prema strogim ekološkim, socijalnim i ekonomskim standardima. Vrijeme trajanja certifikata

1 obuhvaća razdoblje od 17.10.2002. do 16.10.2007. godine, uz godišnje kontrolne preglede.
2 Krajem 2003. godine donesen je drugi nacrt Hrvatskog nacionalnog standarda za FSC
3 certificiranje šuma, koji kroz Načelo 6 (Utjecaj na okoliš) obrađuje problematiku očuvanja
4 biološke raznolikosti, ugroženih vrsta i staništa.

5 Šumska područja važna za vrste i stanišne tipove ugrožene na nacionalnom i/ili
6 međunarodnom nivou uključena su u Ekološku mrežu, te će biti i sastavni dio prijedloga
7 hrvatskog dijela europske ekološke mreže Natura 2000. S obzirom da se veliki broj načela
8 certifikacije šuma poklapa s načelima Nacionalne ekološke mreže i mreže Natura 2000,
9 proces izrade i primjene planova upravljanja u dijelovima ekološke mreže prekrivenim
10 šumama bit će znatno lakše provesti no u drugim sektorima. U tom smislu suradnja sa
11 šumarskom strukom je već uspostavljena. Dio državnih šuma trajno je izuzet iz
12 gospodarenja, uglavnom one na nedostupnim terenima, i koje služe za zaštitu zemljišta, voda,
13 naselja objekata i druge imovine (zaštitne šume – prema Zakonu o šumama), šume i dijelovi
14 šuma za proizvodnju šumskog sjemena, šume unutar zaštićenih područja zaštićene temeljem
15 Zakona o zaštiti prirode i šume namijenjene znanstvenim istraživanjima, nastavi ili potrebama
16 obrane Republike Hrvatske (šume posebne namjene). Šumama se ne gospodari i na još
17 uvijek miniranim područjima. Sve šume u strogim rezervatima, nacionalnim parkovima i
18 posebnim rezervatima šumske vegetacije, izuzete su iz gospodarenja Zakonom o zaštiti
19 prirode te se za upravljanje šumama unutar zaštićenih područja izrađuje se i donosi program
20 zaštite šumskih ekoloških sustava, kao sastavni dio plana upravljanja zaštićenim područjem.

21 Na gospodarenje šumama najosjetljivije su vrste koje su na bilo koji način vezane uz stara
22 (šuplja) ili srušena (izvaljena) stabla, prvenstveno određene svojite mikroorganizama, gljiva,
23 člankonožaca, šišmiša i ptica. Neke šumske vrste upravo se zbog gubitka takvih staništa
24 danas smatraju ugroženima.

STRATEŠKI CILJ

Očuvati postojeću biološku raznolikost hrvatskih šuma i osigurati održivo korištenje ovog biološkog resursa kroz ugrađivanje mjera zaštite biološke raznolikosti te suradnju između sektora šumarstva i zaštite prirode

Strateške smjernice

- 5.2.1 Gospodarenje i upravljanje šumama temeljiti na načelima očuvanja sastavnica biološke raznolikosti šumskih ekosustava, s naglaskom na zaštićena područja, područja ekološke mreže i buduća NATURA 2000 područja
- 5.2.2 Praćenje stanje šuma u područjima zaštićenim temeljem Zakona o zaštiti prirode, područjima ekološke mreže i budućim Natura 2000 područjima
- 5.2.3 Rješavanje problema miniranih šumskih površina
- 5.2.4 Unapređenje suradnje relevantnih sektora na nacionalnoj i međunarodnoj razini, vezanu uz provedbu programa NATURA 2000 i očuvanje biološke raznolikosti

Akcijski planovi

- 5.2.1.1 Izraditi Programe zaštite šumskih ekoloških sustava u zaštićenim područjima, u kojima nije dozvoljeno gospodarsko korištenje prirodnih dobara.
- 5.2.1.2 Izraditi katalog mjera za održavanje cjelovitosti šumskih ekoloških sustava kao staništa životinjskih vrsta u područjima ekološke mreže i budućim NATURA 2000 područjima
- 5.2.2.1 Izraditi programe praćenja stanja šumskih ekoloških sustava u budućim NATURA 2000 područjima
- 5.2.2.2 Pratiti utjecaj biopesticida na šumske ekološke sustave na primjeru 3 parka prirode
- 5.2.2.3 Pratiti stanje nizinskih poplavnih šuma
- 5.2.2.4 Pratiti oštećenost šuma na području Gorskog kotara
- 5.2.3.1 Razminirati šume u nacionalnim parkovima Paklenica, Plitvička jezera i Krka
- 5.2.3.2 Organizirati stručne skupove sa sudjelovanjem svih relevantnih struka vezano uz upravljanje i gospodarenje šumama.

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22

Relevantni dokumenti i literatura

- Nacionalna šumarska politika i strategija (NN 120/03)
- Zakon o zaštiti prirode (NN 70/05)
- Pravilnik o uređivanju šuma (NN 111/06)
- Zakon o šumama (NN 140/05)
- Pravilnik o vrstama stanišnih tipova, karti staništa, ugroženim i rijetkim stanišnim tipovima te o mjerama za očuvanje stanišnih tipova (NN 7/06)
- Pravilnik o proglašavanju divljih svojti zaštićenim i strogo zaštićenim (NN 7/06)
- Pravilnik o sadržaju i načinu provođenja nacionalne inventure šumskih resursa (NN 53/06).
- CBD COP Decision V/4 - Progress report on the implementation of the programme of work on forest biodiversity
- CBD COP Decision V/6 - Ecosystem approach
- CBD COP Decision V/19 - National Reporting
- CBD COP Decision VI/22 - Forest Biological Diversity
- CBD COP Decision VII/1- Forest Biological Diversity
- CBD COP Decision II/9: Forests and biodiversity
- CBD COP Decision III/12: Work programme on biodiversity in forests
- CBD COP Decision IV/7: Forest biodiversity
- CBD COP Decision VI/22: Biodiversity in forests

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31

5.3 Lovstvo

Lovišta u Hrvatskoj prostiru se na površini od 5 508 518 ha izuzev na zaštićenim dijelovimaa prirode u kojima je posebnim propisima zabranjen lov, mora i ribnjaka s obalnim zemljištem koje služi za korištenje ribnjaka, rasadnicima, voćnim i loznim nasadima namijenjenim intenzivnoj proizvodnji, te pašnjacima ako su ograđeni ogradom koja sprječava prirodnu migraciju divljači, miniranih površina i sigurnosnog pojasa širine do 100 m, i drugih površina na kojima je aktom o proglašenju njihove namjene zabranjen lov.

Na površinama zemljišta na kojima se ne ustanovljavaju lovišta divljač je dužan zaštićivati vlasnik zemljišta, odnosno pravna ili fizička osoba koja koristi to zemljište.

U Hrvatskoj je uspostavljeno je 1060 lovišta, od toga 315 državnih i 745 zajedničkih te je u 2008. godini registrirano 51.308 lovaca i 926 pripravnika.

Divljači se u lovištima gospodari temeljem desetogodišnjih planskih akata (lovnogospodarske osnove ili programa uzgoja divljači), a van lovišta programom zaštite divljači.

Smeđim medvjedom se gospodari na temelju Plana gospodarenja smeđim medvjedom u Republici Hrvatskoj i iz njega proizašlog Akcijskog plana gospodarenja za pojedine godine. Zaštita vuka i risa koji nisu divljač prema Zakonu o lovstvu provodi se na temelju planova upravljanja: Plan upravljanje risom u Hrvatskoj i Plan upravljanja vukom u Hrvatskoj.

Planovima upravljanja i gospodarenja velikim zvijerima utvrđene su smjernice za očuvanje ovih vrsta, što između ostalog uključuje i odgovarajuće usklađivanje lovnog gospodarenja. Kroz njihovu provedbu bi se trebali riješiti postojeći problemi, pri čemu je svakako značajna odgovornost na lovcima koji u velikoj mjeri borave u prirodi i imaju dobar uvid u stanje na terenu.

Zakonom o zaštiti prirode propisano je da se prilikom izrade lovno-gospodarskih osnova, programa uzgoja divljači i programa zaštite divljači ugrađuju uvjeti i mjere zaštite prirode koje donosi Uprava za zaštitu prirode Ministarstva kulture a prema stručnim podlogama koje izrađuje Državni zavod za zaštitu prirode, čime su stvorene pretpostavke za usklađivanje lovstva sa zaštitom prirode. Zakon o zaštiti prirode također propisuje zabranu unošenja stranih vrsta u prirodu. Iznimke mogu biti dopuštene tek nakon procjene rizika unošenja u prirodu.

1 Pretjerano prihranjivanje pojedinih vrsta divljači (divlje svinje), čija je namjera isključivo
2 gospodarska, u biološkom smislu pridonosi narušavanju prirodne ravnoteže jer se stvara
3 veća koncentracija od kapaciteta staništa za tu divljač u lovištu.

4 Na temelju anketa koje su ispunili lovoovlaštenici napravljene su određene analize, na
5 području rasprostranjenosti velikih predatora. Ovi podaci pokazuju kako se u tri lovne godine
6 (2002. – 2005.) ukupan broj divljači povećavao u svim županijama na području
7 rasprostranjenosti vuka.

8 Ne postoji posebno sustavno praćenje pojedinih vrsta koje se nalaze na popisima lovnih vrsta
9 u okviru Bernske konvencije, Direktive o pticama i Direktive o staništima.

10

11

12

STRATEŠKI CILJ

**Očuvati postojeću biološku raznolikost faune i osigurati održivo korištenje ovog
biološkog resursa kroz ugrađivanje mjera zaštite biološke raznolikosti te suradnju
između sektora lovstva i zaštite prirode**

16

Strateške smjernice

18

- 19 5.3.1 Provođenje programa znanstvenog utvrđivanja brojnosti populacija divljači i
20 uspostava sustava praćenja stanja
- 21 5.3.2 Praćenje stanja životinjskih vrsta u zaštićenim područjima u kojima nema
22 gospodarenja životinjskim vrstama.
- 23 5.3.3 Unapređenje suradnje relevantnih sektora na nacionalnoj i međunarodnoj razini
24 vezano uz provedbu programa NATURA 2000 i očuvanje biološke raznolikosti
- 25 5.3.4 Unapređenje rada i suradnje lovne inspekcije i inspekcije zaštite prirode
- 26 5.3.5 Izrada planova gospodarenja životinjskim vrstama koje imaju stroži režim zaštite
27 prema direktivama Europske unije
- 28 5.3.6 Procjena stanja alohtone divljači na otocima i kontinentu i rješavanje tog
29 problema.

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27

Akcijski planovi

- 5.3.1.1 Znanstveno utvrditi brojnost populacija divljači na području rasprostranjenosti velikih zvijeri i utvrditi povoljan odnos brojnosti divljači u odnosu na brojnost velikih zvijeri
- 5.3.2.1 Izrada Programa zaštite životinjskih vrsta za područja na kojima nije dozvoljeno gospodarsko korištenje istih
- 5.3.3.1 Organizirati stručne skupove i seminare sa sudjelovanjem predstavnika svih relevantnih struka
- 5.3.4.1 Organizirati stručne skupove i seminare sa sudjelovanjem predstavnika nadležnih inspekcija
- 5.3.5.1 Izraditi Plan gospodarenja divokozom
- 5.3.5.2 Izraditi Plan gospodarenja jarebicom kamenjarkom
- 5.3.6.1 Izraditi program uklanjanja alohtone divljači na otocima i kontinentu

Relevantni dokumenti i literatura

- Pravilnik o proglašavanju divljih svojiti zaštićenim i strogo zaštićenim (NN 7/06)
- Zakon o lovstvu (NN 140/05)
- Pravilnik o lovostaji (NN 155/05)
- Pravilnik o sadržaju, načinu izrade i postupku donošenja odnosno odobrenja lovno-gospodarske osnove, programa uzgoja divljači i programa zaštite divljači (NN 40/06)
- Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja središnje lovne evidencije (NN 67/06)

5.4 Slatkovodno ribarstvo

Slatkovodno ribarstvo je gospodarenje ribama slatkih (kopnenih) voda, a obuhvaća ribolov, poribljavanje, akvakulturu, zaštitu riba i njihovih staništa.

Gospodarski ribolov u slatkim vodama je u gospodarskom pogledu manje značajan od morskog, a vezan je za područje Dunava i dio toka rijeke Save.

Gotovo čitavo gospodarenje prepušteno je ovlaštenicima ribolovnog prava, a to su najčešće ribolovne udruge, a temelji se na ribolovno-gospodarskim osnovama. Športski ribolov reguliran je tako da pojedinim dijelovima ribolovnih voda gospodare športsko-ribolovna društva, na temelju posebnih ribolovnih osnova.

Ribogojstvo je vezano najvećim dijelom za šaranske ribnjake koji su u nizinskom dijelu Hrvatske vrlo brojni. Međutim, posljednjih desetak godina eksploatacijska površina i intenzitet proizvodnje šaranskih ribnjaka se smanjivao, dok je istovremeno broj, površina i proizvodnja pastrvskih ribnjaka uglavnom rasla. Smanjivanje broja šaranskih ribnjaka, također izravno utječe na biološku raznolikost i zaštitu prvenstveno ptica močvarica, za koje prostrani poluintenzivno ili ekstenzivno gospodareni ribnjaci u Hrvatskoj predstavljaju izuzetno vrijedna „zamjenska“ močvarna staništa. Prestanak proizvodnje na ribnjacima dovodi do brzoga obraštanja plitkih vodenih površina te obraštanja i nestanka otvorenih vodenih površina, kako staništa, tako i hrane za brojne ribojedne ptice močvarice. Republika Hrvatska je i prema međunarodnim konvencijama obvezna štititi ugrožene i rijetke ptice močvarice i njihova staništa. U cilju njihove zaštite postoji prijedlog da se, osim postojećih, odobre dodatne premije po hektaru ribnjaka za ona ribnjačarstva koja se obvežu na način proizvodnje u skladu s načelima zaštite prirode.

Ribolov, uzgoj i zaštitu slatkovodnih riba regulira Zakon o slatkovodnom ribarstvu. Temeljem Zakona o zaštiti prirode strogo su zaštićene pojedine vrste slatkovodnih riba, dok se ribolovne vrste nalaze na popisu zaštićenih vrsta. Kao i u slučaju ostalih djelatnosti vezanih uz korištenje prirodnih dobara, Zakon propisuje ugrađivanje mjera i uvjeta zaštite prirode u ribolovno-gospodarske osnove. Istim Zakonom zabranjeno je unošenje alohtonih vrsta u doprirodne i prirodne vode, kao i prenošenje takvih vrsta iz ribogojilišta u druga vlažna staništa.

1 Hrvatski sabor je donio Strategiju poljoprivrede i ribarstva Republike Hrvatske 2002. godine.
2 Opći cilj ove strategije je očuvati i razviti samoodrživo hrvatsko slatkovodno ribarstvo, čija će
3 proizvodnja zadovoljiti hrvatske potrebe, kao i realnu inozemnu potražnju, poštujući pritom
4 tržišne i ekološke zakonitosti.

5 6 **STRATEŠKI CILJ**

7 **Očuvati i gdje je to moguće i prikladno ponovno uspostaviti, što prirodniju biološku**
8 **raznolikost kopnenih voda**

9 10 **Strateške smjernice**

11
12 5.4.1. Jačati mjere očuvanja biološke raznolikosti u propisima i dokumentima iz
13 područja slatkovodnog ribarstva

14 5.4.2 Spriječiti unošenje stranih (alohtonih) vrsta u otvorene vode, posebno
15 Jadranskog slijeva te započeti s njihovim uklanjanjem

16 5.4.3 Omogućiti opstanak poluintenzivnog i/ili ekstenzivnog uzgoja na šaranskim
17 ribnjacima, kao preduvjet održanja njihove ornitološke vrijednosti

18 19 **Akcijski planovi**

20
21 5.4.1.1 Ugraditi mjere i uvjete zaštite prirode u propise i dokumente iz područja
22 slatkovodnog ribarstva

23 5.4.2.1 Izraditi i provesti pilot projekt uklanjanja stranih (alohtonih) vrsta riba na jednoj
24 od rijeka u krškom području (npr. štika u Cetini ili Gackoj)

25 5.4.3.1 Izraditi Program poticanja ekstenzivne/poluintenzivne šaranske proizvodnje na
26 ribnjacima značajnim za zaštitu prirode

27 28 29 **Relevantni dokumenti i literatura**

30 Zakon o slatkovodnom ribarstvu (NN 49/05)

31 Strategija poljoprivrede i ribarstva Republike Hrvatske (NN 89/02)

32
33

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32

5.5 Morsko ribarstvo

Pod morskim ribarstvom, sukladno Zakonu o morskom ribarstvu podrazumijevamo gospodarenje obnovljivim biološkim bogatstvima mora, što obuhvaća zaštitu, ribolov i uzgoj riba i drugih morskih organizama. Sukladno navedenom Zakonu postoje 4 vrste ribolov se dijeli na: *gospodarski ribolov* – djelatnost lova i sakupljanja zbog stjecanja dobiti, *mali ribolov* – lov riba i drugih morskih organizama samo za osobne potrebe, *športski ribolov* – lov riba i drugih morskih organizama u svrhu športa i *rekreacijski ribolov* – lov riba i drugih morskih organizama u svrhu rekreacije.

Gospodarski ribolov se u pravilu može podijeliti na: *priobalni ribolov* – koji se odvija poglavito u uskom uzobalnom dijelu i *pučinski ribolov*.

Ribolov se obavlja brojnim vrstama alata, danas je službeno u upotrebi preko 50 vrsta ribolovnih alata, koji imaju izrazite sinergijske, kumulativne i kompetitivne učinke. Prilikom obavljanja ribolova, u lovinama se pojavljuje velik broj vrsta. Tako se npr. u kočarskim lovinama javlja preko 200, a u lovinama priobalnih alata oko 120 vrsta, od čega je gotovo polovina gospodarski interesantna.

Većina ribljih populacija u Jadranskom moru su biološki jedinstvene, ali ekonomski djeljive između flota različitih država, pa je za dugoročno održivo gospodarenje obnovljivim biološkim resursima nužna suradnja i harmonizacija mjera zaštite i regulacije ribolova između svih sudionika u ribolovu. Od ukupnog broja zabilježenih vrsta i podvrsta riba u Jadranskom moru njih oko 120 ima danas veću ili manju ekonomsku važnost.

Od ukupne površine Jadranskog mora, koja iznosi 135.000 km² na ribolovno more Republike Hrvatske otpada 55.360 km². Ribolovno more u Republici Hrvatskoj podijeljeno je u 11 ribolovnih zona Morske površine nacionalnih parkova Brijuni, Kornati, Krka, Mljet, te parka prirode Telašćica i Lastovsko otočje, ne ubrajaju se u ribolovno more Republike Hrvatske. Ribolov u navedenim zaštićenim područjima propisan je odredbama pravilnika o unutarnjem redu.

Prilikom ribolova može doći i do slučajnog ulova pojedinih strogo zaštićenih vrsta, kao što su npr. morske kornjače i dupini. Praćenjem smrtnosti dupina u razdoblju između 1990. – 2008. utvrđeno je da jednako ugibaju prirodno i stradavaju pod utjecajem čovjeka. Uglavnom stradavaju od zaplitanja u ribarske mreže.

STRATEŠKI CILJ

Razumno gospodariti biološkim resursima mora, imajući u vidu potrebu očuvanja ugroženih morskih vrsta i stanišnih tipova

Strateške smjernice

- 5.5.1 Iskorištavanje bioloških resursa Jadrana temeljiti na principima razumnog i obzirnog gospodarenja, što uključuje prvenstveno procjenu ribolova dostupnih bioloških zaliha i optimalno moguće (dozvoljene) razine iskorištavanja u skladu s tim
- 5.5.2 U cilju očuvanja biološke raznolikosti mora ugraditi uvjete i mjere zaštite u planove/programe vezane uz morsko ribarstvo te u prostorne planove u dijelu korištenja mora i priobalja
- 5.5.3 Znanstveno-istraživačke programe i projekte usmjeravati prema istraživanjima specifičnih, vrijednih, ekonomski značajnih i iskorištavanih, osjetljivih, nedovoljno poznatih i ugroženih zajednica, svojiti i staništa

Akcijski planovi

- 5.5.1.1 Procijeniti kapacitet morskog ekosustava za marikulturu
- 5.5.2.1 Utvrditi morska staništa važna za očuvanje bioraznolikosti
- 5.5.2.2 Ugraditi mjere i uvjete zaštite prirode u Program razvoja ribarstva
- 5.5.3.1 Istražiti utjecaj kaveznog uzgoja riba na bentoske biocenoze
- 5.5.3.2 Provoditi trajni monitoring stanja pelagičkih zajednica u hrvatskom dijelu Jadrana
- 5.5.3.3 Educirati ribare vezano uz slučajan ulov strogo zaštićenih vrsta (morske kornjače i dupini)
- 5.5.3.4 Istražiti i vrednovati Zaštićeni ekološko-ribolovni pojasa sa stanovišta programa Natura 2000

Relevantni dokumenti i literatura

Zakon o morskom ribarstvu Hrvatske (NN 46/07, 48/05)
Strategija poljoprivrede i ribarstva Republike Hrvatske (NN 89/02)

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31

5.6 Genetski modificirani organizmi

U periodu od donošenja Strategije i akcijskog plana zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti Hrvatske 1999. godine, problematika upotrebe genetski modificiranih organizama značajno se aktualizirala.

Značajni pomak ostvaren je zakonskim reguliranjem ove problematike iako taj proces još uvijek nije dovršen. Zbog složene diobe nadležnosti nad različitim aspektima upotrebe GMOa, uspostava funkcionalnog sustava provođenja zakona bit će složena. U razdoblju prije donošenja prvih ključnih pravnih akata koji reguliraju problematiku uporabe genetski modificiranih organizama, a zbog pojačanog interesa javnosti, Hrvatski Sabor je 1998. godine donio Odluku o osnivanju Bioetičkog povjerenstva, temeljem koje je Vlada RH 1999. g. osnovala isto pri Ministarstvu poljoprivrede i šumarstva. U rujnu 2000. godine Hrvatska je potpisala Protokol o biološkoj sigurnosti pri Konvenciji o biološkoj raznolikosti, koji je Hrvatski Sabor ratificirao u svibnju 2002. godine.

Nakon dugotrajnog perioda pravne praznine na području uporabe GMO-a u kojoj se bez legislativnog temelja provodio *de facto* moratorij (zabrana), 2003. godine donijeta su dva ključna pravna akta kojima se uređuje ovo područje i kojima se implementiraju odgovarajući pravni akti Europske unije: Zakon o zaštiti prirode i Zakon o hrani.

Radi veće učinkovitosti provedbe zakonskih odredbi, dio Zakona o zaštiti prirode koji se odnosio na GMO izdvojen je i dorađen u zasebni Zakon o genetski modificiranim organizmima. Ovim zakonom središnje i koordinativno tijelo za obavljanje stručnih poslova u vezi s GMO-a je postalo Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi. Za uporabu GMO-a u zatvorenom sustavu nadležno je Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, za unošenje u okoliš Ministarstvo kulture, a za stavljanje na tržište Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja.

Učinkovita kontrola upotrebe GMO-a zahtjeva donošenje svih podzakonskih akata temeljem Zakona o GMO-ima, te osnivanje Vijeća za genetski modificirane organizme, koje će imenovati Odbor za ograničenu uporabu GMO-a i Odbor za uvođenje GMO-a u okoliš. Do sada su doneseni svi provedbeni propisi iz područja ograničene uporabe GMO-a te namjernog uvođenja GMO-a u okoliš, kao i dio propisa iz područja stavljanja GMO-a na

1 tržište. U nadležnim ministarstvima formirane su ustrojstvene jedinice za problematiku GMO-
2 a, ali je potrebna dodatna edukacija djelatnika, kao i nadležnih inspekcijskih službi.

3 4 5 **STRATEŠKI CILJ**

6 **Osigurati ugradnju mjera biološke sigurnosti u sve aktivnosti vezane uz ograničenu**
7 **uporabu, uvođenje u okoliš, stavljanje na tržište i prekogranični prijenos genetski**
8 **modificiranih organizama (GMO), rukovodeći se principom predostrožnosti**

9 10 **Strateške smjernice**

11
12 5.6.1 Uspostaviti cjelovit zakonodavni i institucionalni sustav kontrole primjene GMO-a

13 5.6.2 Kontinuirano raditi na edukaciji djelatnika nadležnih institucija, inspekcijskih
14 službi i javnosti

15 16 **Akcijski planovi**

17
18 5.6.1.1 Potpuno uskladiti zakonodavstvo Republike Hrvatske na području uporabe
19 GMO-a s EU direktivama i Protokolom o biološkoj sigurnosti

20 5.6.1.2 Uspostaviti djelatni institucionalni okvir sukladno propisima

21 5.6.1.3 Izraditi i realizirati program jačanja i obuke kadrova nadležnih institucija i
22 inspekcijskih službi

23 5.6.1.4 Provesti GEF/UNEP projekt Implementacije Nacionalnog okvira za biološku
24 sigurnost

25 5.6.2.1 Uspostaviti mrežu ovlaštenih laboratorija za GMO

26 5.6.2.2 Poticati sudjelovanje javnosti u donošenju odluka vezanih uz GMO

27 28 29 **Relevantni dokumenti i literatura**

30
31 Protokol o biološkoj sigurnosti pri Konvenciji o biološkoj raznolikosti (NN, međunarodni ugovori 7/02)

32 Zakon o genetski modificiranim organizmima (NN 70/05)

33 Zakon o hrani (NN 46/07)

34 Zakon o zaštiti prirode (NN 70/05)

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32

5.7 Vodno gospodarstvo

Djelatnost vodnog gospodarstva ima značajan utjecaj na očuvanje i unapređenje biološke i krajobrazne raznolikosti u Republici Hrvatskoj. Prema podacima Hrvatskih voda, na području Republike Hrvatske nalazi se 3900 km državnih vodotoka (37% potpuno uređeno, 42 % djelomično a 21 % ih nije uređeno) te 1700 km lokalnih vodotoka (uređeno je oko 20 % dok su ostali neuređeni).

Zaštita prirode je jedan od ključnih segmenata u konceptu cjelovitog upravljanja slivovima koji predstavlja temelj suvremenog pristupa vodnom gospodarstvu te je stoga i ishodište kako europske tako i nacionalne legislative i prakse u ovom sektoru. Republika Hrvatska kao stranka Konvencije o zaštiti vlažnih staništa (Ramsarska Konvencija) dužna je poduzimati mjere radi njihova očuvanja.

Različite vodno gospodarstvene mjere mogu znatno utjecati na biološku i krajobraznu raznolikost, a posebno na zaštićene prirodne vrijednosti ili ekološki značajna područja (područja ekološke mreže RH) te je nužno ugraditi uvjete i mjere zaštite prirode te smjernice očuvanja ekološke mreže pri donošenju planova upravljanja vodama i pripremi i provedbi zahvata i radnji u vodnom gospodarstvu.

Utjecaji na biološku i krajobraznu raznolikost najčešće su vezani uz upravljanje vodotocima i zaštitu od poplava, vađenje riječnih sedimenata, održavanje plovni putova te izgradnju navigacijskih kanala i hidrocentrala.

Vodno gospodarski zahvati najčešće teže zaustavljanju nekih prirodnih procesa i uključuju izgradnju vodnih građevina za stabilizaciju obale, oblaganje obala kamenom, presijecanje meandara i rukavaca, izravnavanje korita i dr. Ove aktivnosti dovode do povećanja brzine toka, povećane erozije, produbljivanja korita što ima za posljedicu promjenu vodnog režima okolnih staništa i gubitak poplavnih ravnica, šuma, sprudova i drugih vrijednih staništa te imaju negativne značajne utjecaje na neke ugrožene svojite. Problem predstavlja i parcijalno gospodarenje vodama kroz pojedinačne odvojene zahvate, bez cjelovitog sagledavanje utjecaja svih projekata na čitavom slivnom području (kumulativni učinak).

S obzirom na pozitivnu ulogu prirodnih retencija (npr. Odransko, Lonjsko i Mokro polje, neki ribnjaci i dr.) i značaja njihova očuvanja za zaštitu od poplava, problem predstavlja naplata vodne naknade za zaštićena područja koja njima upravljaju.

1 Osim što dovodi do ubrzanog produbljivanja korita i sniženja vodostaja sa svim vezanim
2 negativnim procesima, eksploatacijom riječnih sedimenata se često direktno razaraju vrijedna
3 ugrožena staništa sprudova s ugroženim vrstama.

4 Održavanje i uređivanje plovnih putova uključuje mjere koje imaju negativne utjecaje na
5 biološku i krajobraznu raznolikost kao što su produbljivanje i izravnavanje korita, utvrđivanje
6 obala čime se uništavaju ili ugrožavaju staništa životinjskih vrsta.

7 Iskopavanjem odnosno izgradnjom plovnih kanala postavljaju se prepreke za kretanje
8 životinja, može doći do poremećaja režima podzemnih voda te osiromašenja prirodnih vodnih
9 rezervi (poplavne ravnice). Plovni kanali olakšavaju širenje i introdukciju stranih vrsta te
10 omogućuju širenje mogućih zagađenja voda, i narušavaju prirodni krajobraz.

11 Utjecaji hidrocentrala i njihovih akumulacija na vode i vodene ekosustave su višestruki.
12 Dolazi do promjena u režimu voda, smanjenja količina nanosa što može dovesti do erozije i
13 produbljivanja korita (Drava, Sava), akumulacije prekrivaju vrijedna prirodna i doprirodna
14 područja, brane predstavljaju prepreke za kretanje riba i drugo. U krškim područjima je uz
15 hidroenergetske objekte vezana i izgradnja tunela te prevođenje voda između krških slivova
16 uz poremećaje u režimima podzemnih voda na širem području.

17 Navodnjavanje utječe na prirodni režim voda te su u prošlosti različitim melioracijskom
18 zahvatima uništena brojna, posebice močvarna prirodna područja a i danas svaka promjena
19 u sustavu može utjecati na opstanak vodenih i močvarnih ekosustava.

20 Problem predstavlja i utjecaj otpadnih voda na biološku i krajobraznu raznolikost. Razina
21 izgrađenosti sustava javne odvodnje je nepovoljna te velik dio otpadnih voda odlazi direktno
22 u okoliš. Također je znatan utjecaj točkastog onečišćenja vezano uz industriju te turizam na
23 jadranskoj obali. Raspršeno onečišćenje vezano je uz kemijska sredstva i gnojiva u
24 poljoprivredi, eroziju zemljišta, oborinsko otjecanje s urbanih i ruralnih područja, prometnice,
25 neuređena odlagališta otpada, te posljedice rata. Posebno je značajan negativan utjecaj
26 onečišćenja na osjetljiva močvarna i vodena staništa te krške i podzemne ekološke sustave.

27

28

29

STRATEŠKI CILJ

30

**Kroz suradnju sa sektorom vodnog gospodarstva očuvati biološku i krajobraznu
31 raznolikost vodenih ekosustava a posebno ugrožena vlažna i močvarna staništa te**

32

krška staništa

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33

Strateške smjernice

- 5.7.1 Izrada vodno gospodarskih osnova i planova upravljanja slivovima uz ugradnju i striktnu provedbu mjera i uvjeta zaštite prirode
- 5.7.2 Gospodarenje i upravljanje vodama temeljititi na načelima očuvanja sastavnica biološke raznolikosti vodenih ekosustava, s naglaskom na zaštićena područja, područja EM i buduća Natura 2000 područja
- 5.7.3 Donošenje planova upravljanja za zaštićena područja i područja ekološke mreže koja obuhvaćaju vodene ekosustave
- 5.7.4 Ukidanje vodne naknade za zaštićena područja, odnosno javne ustanove koje upravljaju zaštićenim područjima kroz svoje planove upravljanja te provode aktivnosti kojima štite prirodne retencije
- 5.7.5 Regulirati iskapanje sedimenta iz aktivnih korita rijeka i sprudova
- 5.7.6 Osigurati opstanak preostalih doprirodnih rijeka u odnosu na planove revitalizacije riječne plovidbe
- 5.7.7 Zaštitu od poplava provoditi sustavom prirodnih retencija i davanjem prostora rijeci posebno putem restauracije poplavnih područja, gdje je god to moguće
- 5.7.8 Jačati nadzor zaštite prirode u provedbi uvjeta i mjera zaštite prirode u vodnom gospodarstvu
- 5.7.9 Ojačati institucionalni okvir vodnog sektora vezano uz zaštitu vodenih i močvarnih staništa
- 5.7.10 Pažljivo planirati melioracijske radove u inundacijskom prostoru rijeka

Akcijski planovi

- 5.7.1.1 Izmjeniti i dopuniti Ugovor s AGN o vodotocima od međunarodnog značaja i de-klasifikacija rijeka sukladno postojećim prirodnim značajkama i odredbama međunarodnih konvencija i nacionalnog zakonodavstva
- 5.7.2.1 Provođenje strateške procjene utjecaja na okoliš i ocjene prihvatljivosti za prirodu planova upravljanja slivovima i pojedinačnih zahvata i radnji pri vodnogospodarskim aktivnostima
- 5.7.3.1 Ugraditi odgovarajuće mjere i uvjete zaštite prirode u planove upravljanja slivovima

- 1 5.7.3.2 Utvrditi uvjete i mjere zaštite prirode za sve detaljnije provedbene dokumente
2 poput godišnjih planova i drugih detaljnih planova u vodnom gospodarstvu
3 5.7.4.1 Ukinuti vodne naknade područjima koja svojim aktivnostima štite vlažna i
4 močvarna područja
5 5.7.5.1 Regulirati iskapanje sedimenta iz aktivnih korita rijeka i sprudova
6 5.7.6.1 Izvršiti prilagodbe riječne flote uvjetima plovidbe na rijekama
7 5.7.6.2 Izraditi analizu biološke raznolikosti preostalih doprirodnih rijeka koje su pod
8 prijetnjom razvoja plovidbe, te utvrditi uvjete zaštite prirode
9 5.7.7.1 Izraditi analizu mogućih novih retencija za obranu od poplava, te stavljanje istih
10 u funkciju
11 5.7.8.1 Povećati broj inspektora zaštite prirode
12 5.7.8.2 Osnovati nacionalno povjerenstvo za vlažna staništa
13 5.7.9.1 Izraditi i provoditi akcijski plan za zaštitu krških tekućica u sklopu planova
14 upravljanja zaštićenim područjima i ekološke mreže
15 5.7.9.2 Razmotriti projekt izgradnje kanala Dunav-Sava te u slučaju neopravdanosti i
16 štetnosti zahvata odustati od izgradnje

17

18 **Relevantni dokumenti i literatura**

19

20 Pravilnik o vrstama stanišnih tipova, karti staništa, ugroženim i rijetkim stanišnim tipovima te o
21 mjerama za očuvanje stanišnih tipova (NN 7/2006)

22 Pravilnik o ocjeni prihvatljivosti zahvata na prirodu (89/07)

23 Uredba o ekološkoj mreži (109/07).

24 Okvirna direktiva o vodama koju je donio Europski parlament

25 CBD COP Decision V/2 - Progress report on the implementation of the programme of work on the
26 biological diversity

27 of inland water ecosystems

28 CBD COP Decision IV/4 - Status and trends of the biological diversity of inland water ecosystems and
29 options for

30 conservation and sustainable use

31 CBD COP Decision VI/2 - Biological diversity of inland waters

32 CBD COP Decision VII/4 - Biological diversity of inland waters

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32

5.8 Turizam

Turizam je u Republici Hrvatskoj jedan od najvažnijih pokretača razvoja gospodarstva. U posljednjih desetak godina turizam je omogućio stvaranje značajnih financijskih prihoda, revitalizaciju mnogih ruralnih krajeva naše zemlje kao i promociju naših zaštićenih područja, posebno nacionalnih parkova i parkova prirode.

U isto vrijeme se u svijetu, a i u našoj zemlji bilježe i negativni učinci turizma. Značajan rast i razvoj turističkih kapaciteta i aktivnosti, te velika koncentracija ljudi često ugrožavaju vrijedna staništa i osjetljive ekosustave, a samim tim i biljne i životinjske vrste. Strategija razvoja hrvatskog turizma prepoznaje da Hrvatska posjeduje iznimno raznolik i očuvan prirodni turistički potencijal koji se mora zaštititi da bi dugoročno pridonosio razvoju turizma. Stoga se ukazuje potreba detaljne analize učinka turizma na pojedina područja, pojedine biljne i životinjske vrste, njihova staništa, kao i cijele ekosustave.

Utjecaj turizma na obalu, otoke i more, te na zaštićena područja potrebno je odvojeno razmotriti. Intenzivna i neplanirana gradnja na obalnom području i otocima već je znatno degradirala krajobrazni identitet i bioraznolikost mnogih biološki i krajobrazno gledano vrijednih područja. Nasipavanjem plaža i priobalja, izgradnjom lukobrana i športsko-rekreativnih lučica već su nepovratno uništena staništa mnogih vrsta s nesagledivim posljedicama za opstanak cijelih prirodnih ekosustava obalnog područja. Masovnim turizmom kojem su još uvijek orijentirani hrvatska obala i otoci, povećava se pritisak i na zaštićena područja, posebno nacionalne parkove i parkove prirode koji se nalaze u blizini obalnog područja i na otocima.

Nekontrolirani broj posjetitelja i nevažavanje kapaciteta prostora može pogubno djelovati na biološku i krajobraznu raznolikost u ovim područjima. Zbog toga je izuzetno važno osnivanje sustava za procjenu kapaciteta prihvata turista i povezanog sustava praćenja kako bi se osiguralo strogo upravljanje protokom turista. Odgovarajući pristup za osnivanje ovog sustava je ne samo smanjenje utjecaja, nego i poboljšanje kapaciteta prihvata pogođenog područja i pozitivno djelovanje na izvor njegovog nastanka. U okviru različitih edukacijskih programa i oblika interpretacije posjetiteljima se trebaju predstaviti aspekti prirodnih i kulturnih vrijednosti zaštićenih područja kako bi oni prilagodili svoje ponašanje i smanjili negativan utjecaj.

1 Održivi turizam i ekoturizam smatraju se idealnim okvirima za razvoj turizma. Pojam
2 ekoturizma na neki način obuhvaća sve oblike turizma, a temelji se na održivosti turizma kao
3 ljudske aktivnosti u prostoru, te u najmanjoj mjeri utječe na promjene u užem i širem
4 okruženju. Iako ekoturizam kvantitativno ne zauzima značajno mjesto u turističkom prometu,
5 on pruža mogućnost ostvarivanja cjelogodišnjeg prihoda i povećava zaposlenost u
6 područjima gdje se odvija. Hrvatska zbog svojeg geografskog položaja, iznimno povoljnih
7 klimatskih prilika te očuvane biološke i krajobrazne raznolikosti ima iznimno veliki potencijal
8 za razvoj ekoturizma. Stoga je potrebno definirati njegovu razvojnu strategiju, te ga sustavno
9 razvijati kao prepoznatljiv segment turističke ponude naše zemlje.

10 Razvoj turizma u Hrvatskoj utjecao je i na povećanje broja posjetitelja u zaštićenim
11 područjima. Tako je u posljednjih 7 godina zabilježen značajan porast broja posjetitelja u
12 svim nacionalnim parkovima. Gotovo svi nacionalni parkovi bilježe porast broja posjetitelja, a
13 velikim brojem posjetitelja posebno se ističu Nacionalni park Plitvička jezera i Nacionalni park
14 Krka.

15 Sve jača turistička promocija prirodnih i kulturnih vrijednosti Republike Hrvatske, izgradila je
16 atraktivniji identitet zemlje te dovela do povećanog interesa posjetitelja. Time se također
17 otvorila mogućnost edukacije većeg broja ljudi o značaju zaštite prirode i njenog očuvanja.
18 Svi nacionalni parkovi i parkovi prirode iz godine u godinu obogaćuju svoju turističku, a i
19 edukativnu ponudu za posjetitelje. U svim parkovima postoji mogućnost organiziranog
20 vođenja posjetitelja uz stručna tumačenja te organiziranja izleta za posjet pojedinim posebno
21 zanimljivim i atraktivnim lokalitetima. Broj poučnih staza u posljednjih nekoliko godina se
22 znatno povećao tako da danas u nacionalnim parkovima i parkovima prirode ukupno postoji
23 već dvadesetak poučnih staza.

24 Porastom broja posjetitelja u nacionalnim parkovima i parkovima prirode osiguravaju se veći
25 prihodi, što ujedno omogućuje usmjeravanje značajnijeg dijela tih sredstava u djelatnost
26 zaštite prirode. Tim sredstvima nacionalni parkovi i parkovi prirode participiraju u izgradnji
27 infrastrukture, istraživanjima, monitoringu i sl. U mnogim zaštićenim područjima prisutan je i
28 umjeren porast razvoja ekoturizma. Prema tome, iako razvoj turizma za zaštićena područja
29 predstavlja potencijalnu opasnost, ujedno omogućuje prikupljanje financijskih sredstava,
30 korist za lokalnu zajednicu, a povećava i svijest javnosti o važnosti zaštite i očuvanja prirode.

STRATEŠKI CILJ

Obzirom na veliki značaj turizma kao gospodarske grane u Republici Hrvatskoj, a sagledavajući ujedno i njegove negativne učinke, poticanje razvoja održivog turizma i ekoturizma

Strateške smjernice

5.8.1 Jačati značaj zaštite prirode u turističkom sektoru na svim razinama

5.8.2 Razvijati turizam prihvatljiv za zaštitu biološke raznolikosti u pojedinim zaštićenim i ekološki značajnim područjima

5.8.3 Provoditi edukaciju posjetitelja putem edukacijskih centara za posjetitelje u zaštićenim područjima o prirodnim vrijednostima i važnosti očuvanja zaštićenih područja

5.8.4 Pratiti utjecaj turizma na biološku i krajobraznu raznolikost obale, otoka i mora

Akcijски planovi

5.8.1.1 Uspostaviti kontinuiranu suradnju s turističkim sektorom na lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini

5.8.2.1 Definirati metode i kriterije za utvrđivanje zona za posjećivanje, razgledavanje i rekreaciju, odnosno turizam u zaštićenim područjima

5.8.1.7 Izraditi plan za razvoj ekoturizma

5.8.1.8 Identificirati potencijalna značajna područja za razvoj ekoturizma

5.8.2.8 Utvrditi standarde i kriterije za razvoj ekoturizma u zaštićenim područjima

5.8.2.1 Ugraditi mjere i smjernice zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti u master planove za turizam pojedinih županija

5.8.1.3 Ugraditi mjere i smjernice zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti u strategije, zakone, propise, programe i planove iz sektora turizma na svim razinama

5.8.2.3 Izraditi i uspostaviti sustav praćenja broja posjetitelja i utjecaja posjetitelja na zaštićena područja

5.8.1.4 Zaštititi biološku i krajobraznu raznolikosti od negativnih učinaka turizma na obalu, otoke i more kroz prostorno plansku dokumentaciju, te druge planove i programe

5.8.2.4 Provoditi pilot projekte za razvoj ekoturizma u pojedinim značajnim područjima

- 1 5.8.2.5 Izraditi plan upravljanja turističkim aktivnostima u zaštićenim područjima u
2 okviru planova upravljanja
- 3 5.8.2.6 Analizirati postojeće modele posjećivanja i razgledavanja u zaštićenim
4 područjima u okviru plana upravljanja
- 5 5.8.2.2 Identificirati osjetljiva područja i utvrditi smjernice i okvire za turističke aktivnosti
6 u zaštićenim područjima
- 7 5.8.2.7 Definirati metode i način utvrđivanja kapaciteta posjećivanja zaštićenih područja
8 u okviru plana upravljanja
- 9 5.8.3.1 Izraditi akcijski plan za edukaciju posjetitelja u zaštićenim područjima u okviru
10 plana upravljanja
- 11 5.8.3.2 Izraditi akcijski plan za interpretaciju u zaštićenim područjima u okviru plana
12 upravljanja
- 13 5.8.3.3 Izraditi akcijski plan za uspostavu vodičke službe u zaštićenim područjima u
14 okviru plana upravljanja
- 15 5.8.1.5 Prije planiranja zahvata izgradnje i/ili poboljšanja turističke infrastrukture koji
16 može imati bitan utjecaj na ekološki značajno područje ili zaštićenu prirodnu
17 vrijednost, a koji nije obuhvaćen procjenom utjecaja na okoliš izraditi studiju
18 prihvatljivosti zahvata na prirodu
- 19 5.8.1.6 Turističku infrastrukturu i sadržaje planirati izvan biološki vrijednih područja
- 20 5.8.4.1 Izraditi plan zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti od negativnih učinaka
21 turizma na obalu i otoke
- 22
- 23
- 24

1 **Relevantni dokumenti i literatura**

2
3 Agriconsulting S.p.A (2005) Procjena turističke strukture i prijedlozi za održivi razvoj turizma u
4 području KEC projekata. Ministarstvo kulture, Zagreb

5 Biological Diversity and Tourism. U: CBD Guidelines on Biodiversity and Tourism Development.
6 <http://www.biodiv.org/programmes/socio-eco/tourism/guidelines.asp?page=9>

7 Državni zavod za zaštitu prirode (2006) Izvješće o stanju prirode za razdoblje 2000. – 2007.

8 Europarc Federation (2001) Loving them to death?. Kliemo, Eupen, Belgium

9 European Charter, Europarc Federation (2002) Protected Areas and Tourism. U: European Charter
10 for Sustainable Tourism in Protected Areas Builds on the Recommendations of the 1993 EUROPARC
11 study “Loving them to death? Sustainable Tourism in Europe’s Nature and National Parks”

12 www.european-charter.org

13 Federation of Nature and National Parks of Europe (FNNPE) (1993) Loving them to death?

14 Sustainable Tourism in Europe’s Nature and National Parks. FNNPE, Belgium

15 Ministarstvo mora, turizma, prometa i razvitka (2003) Strategija razvoja hrvatskog turizma do 2010.
16 godine.

17 „Biological Diversity and Tourism: Draft guidelines for activities related to sustainable tourism
18 development and biological diversity“ (UNEP/CBD/SBSTTA/8/11) (Tourism and Biodiversity -
19 Mapping Tourism’s Global Footprint (Conservation International 2003)

20 CBD COP Decision V/25 - Biodiversity and Tourism

21 CBD COP Decision VI/14 - Biodiversity and Tourism

22 CBD COP Decision VII/14 - Biodiversity and Tourism

23 „Biological Diversity and Tourism: Draft guidelines for activities related to sustainable tourism
24 development and biological diversity“ (UNEP/CBD/SBSTTA/8/11) (Tourism and Biodiversity -
25 Mapping Tourism’s

26 CBD COP Decision V/25: Biodiversity and tourism

27 CBD COP Decision VI/14: Biodiversity and tourism

28 CBD COP Decision VII/14: Biodiversity and tourism

5.9 Promet

Promet postaje jedan od gospodarskih sektora koji se najbrže i najopsežnije razvija. Sve vrste prometa – cestovni, željeznički, zračni, pomorski/riječni – utječu na sastavnice biološke raznolikosti. Postojeća prometna infrastruktura – 2.726 km željezničkih prometnica, cca 30.000 km cesta (autoceste, brze ceste i ceste nižeg ranga), plovni kanali, 7 zračnih luka – direktno utječu na staništa kroz koja prolaze.

Glavni su negativni učinci prometnica izravan gubitak ili fragmentacija staništa što dovodi do fragmentacije populacija, degradacija kakvoće staništa, neposrednog stradavanja životinja u pokušaju prelaska prometnica i rizik ugrožavanja sudionika u prometu. Fragmentacija staništa prepoznata je kao jedan od najvažnijih uzroka smanjenja biološke raznolikosti u Europi. U Hrvatskoj su u posljednjih deset godina izgrađene stotine kilometara novih autocesta koje povezuju unutrašnjost sa sjevernim i južnim obalnim pojasom, istodobno prolazeći kroz Gorski kotar, Liku i Dalmaciju, presijecaju staništa raznih skupina životinja. Na velike infrastrukturne zahvate posebno su osjetljive velike zvijeri, koje trebaju veliki životni prostor. U posljednjih nekoliko godina zabilježen porast smrtnosti velikih zvijeri na prometnicama - vukovi češće stradavaju u prometu na lokalnim prometnicama, a medvjedi na autocestama i na željezničkim prugama.

U staništu velikih zvijeri izgrađeno je ili je u izgradnji više od 300 km autocesta, i to od Karlovca do Rijeke, te od Bosiljeva i Splita prema Dubrovniku. Mreža autocesta fragmentira stanište velikih zvijeri u četiri odvojena područja, što uvelike utječe na njihovu prostornu preraspodjelu. Iako te prometnice utječu na kakvoću staništa i mogućnosti kretanja svih životinja, zbog velikog broja i dužine objekata za prijelaz divljih životinja na autocesti, teoretski je osigurana dovoljna propusnost. Naime, prilikom izgradnje prometnica, uz prostore iznad tunela i ispod vijadukta izgrađeni su i tzv. zeleni mostovi kojih je u razdoblju od 1998. do kraja 2007. izgrađeno devet.

Osim fragmentacije staništa problem predstavlja i loše postavljena ograda uz autoceste (npr. neadekvatna žičana ograda uz autoceste, koja omogućava prolazak životinja ispod ili iznad ograde) koja predstavlja opasnost za životinje i ljude u smislu sigurnosti u prometu.

Propusnost autoceste za divlje životinje prati se u suradnji Hrvatskih autocesta i stručnjaka Veterinarskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Tijekom 2002. godine izrađena je studija sa smjernicama za prijelaze za životinje. Početkom 2007. godine donesen je i Pravilnik o

1 prijelazima za divlje životinje (NN br. 5/07). Tim su Pravilnikom propisane mjere zaštite te
2 utvrđeni obveznici zaštite i način održavanja prijelaza za divlje životinje preko javnih cesta,
3 drugih prometnica ili građevina koje prelaze preko poznatih migracijskih putova divljih
4 životinja.

5 Osim velikih zvijeri, zabilježeno je i stradavanje ptica na prometnicama i dok je za neke vrste i
6 populacije to zanemarivo kod drugih je to jedan je od važnijih faktora pada brojnosti, odnosno
7 smanjenja veličine populacija (kod legnjeva, sivog čuka i kukuvije na nekim područjima).
8 Također, riječni promet može imati veliki negativan utjecaj na ptice močvarice koje su u
9 Hrvatskoj najugroženije, dok uređivanje plovnih putova uključuje degradaciju riječnih staništa
10 (npr. uništavanje sprudova, kanaliziranje rijeke i utvrđivanje obala i sl.) ali i močvarnih
11 staništa čiji opstanak ovisi o tim rijekama.

12 Od drugih životinjskih skupina na koje utječe promet, treba spomenuti i vodozemce, koji
13 često stradavaju na prometnicama prilikom migracija. Iako ovaj problem nije riješen na
14 državnoj razini, na temelju pojedinačnih akcija nevladinih udruga, u odgovarajuće propise
15 uvršten je posebni znak koji upozorava na mjesta prelaska vodozemaca preko prometnica.

16

17

STRATEŠKI CILJ

18

Smanjiti utjecaj prometne infrastrukture na divlje vrste i prirodna staništa

19

Strateške smjernice

20

21 5.9.1 Osigurati propusnost za divlje životinje izgrađenih i planiranih prometnica

22

23 5.9.2 Sustavno pratiti utjecaj cestovnih, željezničkih i dr. prometnica na divlje životinje

24

Akcijски planovi

25

26 5.9.1.1 Nadgledati i osigurati propusnosti izgrađenih prometnica

27

28 5.9.1.2 Analizirati planove za izgradnju novih prometnica u suradnji sa mjerodavnim
29 stručnjacima (za velike zvijeri, ornitolozima, herpetolozima i td.)

30

31 5.9.1.3 Osigurati i/ili izgraditi prijelaze za divlje životinje

32

33 5.9.1.4 Valorizirati potencijalni utjecaj riječnih prometnica i kanala na ugrožene vrste ptica
34 močvarnih i vodena staništa

35

36 5.9.2.1 Nastaviti s aktivnim radom Povjerenstva za praćenje populacija velikih zvijeri

1 5.9.2.2 Definirati proceduru/protokol između prometnog sektora/gospodarskih subjekata
2 prometnog sektora i sektora zaštite prirode u cilju uspostave kvalitetnog monitoringa
3 (utjecaja na vrste, staništa, krajobraze, praćenje smrtnosti divljih životinja na i uz
4 prometnice)
5

6 **Relevantni dokumenti i literatura**

7 Strategija prometnog razvitka Hrvatske

8 Zakon o zaštiti prirode (NN 70/05)

9 Pravilnik o prijelazima za divlje životinje (NN br. 5/07)

10 Decision III/18: Incentive measures

11 Decision V/15: Incentive measures

12 Decision V/17: Education and public awareness

13 Decision VI/15: Incentive measures

14 Decision VII/14: Biodiversity and tourism
15
16
17
18

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33

5.10 Energetika

Energetika je jedan od sektora koji ima značajan utjecaji na biološku i krajobraznu raznolikost. Danas se za proizvodnju električne energije godišnje koristi 35.845.700 tis. m³ vode, od čega 97,4% iz vodotoka, 2,2% iz akumulacija, a ostalo iz drugih izvora. Zbog trenutačne krize energije te onečišćenja okoliša i klimatskih promjena povezanih velikim dijelom s korištenjem energenata, u svijetu je sve više prisutan trend prelaska s konvencionalnih oblika proizvodnje energije na obnovljive izvore energije vjetra, sunca, geotermalne energije i biomase.

Obzirom na iste trendove u Hrvatskoj potrebno je više usmjeriti na uvođenje obnovljivih izvora energije koji ne proizvode stakleničke plinove. Međutim, kontroverzna pitanja pojavljuju se i oko utjecaja obnovljivih izvora energije na biološku raznolikost.

Vjetroelektrane

U posljednjih desetak godina u velikom broj razvijenih zemalja (osobito u Sjevernoj Americi i Europi) naglo je porastao broj instaliranih vjetroelektrana. Rezultat je to nastojanja vlada ovih zemalja da se povećanjem proizvodnje tzv. čiste električne energije iz obnovljivih izvora smanji proizvodnja električne energije iz fosilnih goriva odnosno smanji emisija štetnih plinova u atmosferu koja nastaje kao nusproizvod. U zemljama članicama Europske Unije strateški je cilj do 2010. godine osigurati proizvodnju 10% potrebne električne energije iz obnovljivih izvora. Sve veći broj vjetroelektrana, s druge strane, predstavlja i sve veći potencijalni problem za pojedine vrste ptica. Naime, vjetroelektrane mogu negativno utjecati na ptice bilo zbog toga što one stradavaju u direktnom sudaru s lopaticama generatora, bilo zbog toga što se mijenja kvaliteta njihovog staništa (buka, uznemiravanje, fragmentacija staništa izgradnjom prilaznih putova i sl.). U svijetu i Europi sve se više pažnje pridaje ovoj problematici u nastojanju da se potencijalni negativni učinci minimaliziraju.

Mogući negativnu učinci vjetroelektrana na ptice i šišmiše u velikoj mjeri ovise uvjetima na svakoj individualnoj lokaciji te je osobito važno da se lokacije za vjetroelektrane pažljivo odaberu. U Hrvatskoj se do sada pri odabiru potencijalnih lokacija za izgradnju vjetroelektrana većinom vodilo računa o vjetropotencijalu pojedinih lokacija, a mogući utjecaji na ptice i šišmiše se nisu dovoljno vrednovali. Velik je problem i to što se vjetrogeneratore uglavnom planira postaviti na grebenima brda ili tik ispod njih, to jest na mjestima koja su zbog specifičnih uvjeta (npr. termala) važna za ptice grabljivice, osobito one koje u velikoj

1 mjeri koriste jedrenje kao način leta (npr. orlovi, bjeloglavi supovi). Potrebno je stručno
2 produbiti kvalitetu studija utjecaja na okoliš u odnosu na mogući utjecaj izgradnje
3 vjetroelektrane na ptice i šišmiše.

4 **Hidroelektrane**

5 Izgradnjom hidroelektrana i akumulacionih bazena značajno se mijenjaju prirodni tokovi rijeka
6 što negativno utječe na čitav niz staništa i pripadajućih životnih zajednica. Naime, rijeke u
7 svom slivu podržavaju čitav kompleks različitih vodenih i močvarnih staništa jedinstvene
8 dinamike (od samog toka rijeke i riječnih obala, preko močvarnih staništa i vlažnih livada do
9 poplavnih šuma), te je očuvanje prirodnog toka rijeka uvjet održanja raznolikosti ovih staništa
10 i raznolikosti biljnih i životinjskih vrsta. Potrebno je stoga donijeti strategiju energetskog
11 razvoja za koju će se provesti strateška procjena utjecaja na okoliš uključujući ocjenu
12 prihvatljivosti za prirodu kako bi se utvrdilo koje će od planiranih hidrocentrala imati značajan
13 negativan utjecaj na biljne i životinjske vrste te područje ekološke mreže, i čiju bi izgradnju
14 zbog toga trebalo svako izbjeći.

15 Pri planiranju zahvata za hidrocentrale treba provesti stratešku procjenu utjecaja na okoliš s
16 ocjenom prihvatljivosti na ekološku mrežu. Ukoliko postupak pokaže da je zahvat prihvatljiv
17 potrebno je načiniti kvalitetne studije utjecaja na okoliš u sklopu koje je sadržana ocjena
18 prihvatljivosti za prirodu, te u njih ugraditi mjere zaštite koje će negativne učinke ovih zahvata
19 minimalizirati.

20 Tri hidroelektrane na Dravi: HE Varaždin, HE Čakovec i HE Dubrava prve su u RH dobile
21 certifikate ISO 9001 i ISO 14001. Takvu bi certifikaciju (posebno standarda ISO 14001)
22 trebalo napraviti i za sve ostale HE u RH.

23 Studije utjecaja na okoliš, koje su izrađene prije usvajanja europskih direktiva (EC), potrebno
24 je revidirati u slučaju realizacije projekata za koje su izrađene. Najsvježiji je primjer HE Lešće
25 čija je gradnja nedavno započela, a studija utjecaja na okoliš izrađena je prije nekoliko
26 desetljeća i ne razmatra u zadovoljavajućoj mjeri utjecaj ovog objekta na biološku i
27 krajobraznu raznolikost i područje ekološke mreže.

28 **Vodovi za prijenos električne energije**

29 Brojna istraživanja pokazala su da nadzemni vodovi za prijenos električne energije
30 predstavljaju značajnu opasnost za mnoge vrste ptica koje na njima stradavaju bilo u
31 izravnom sudaru sa samim žicama ili od strujnog udara.

32 Kako mreža električnih vodova s vremenom postaje sve gušća sve se više povećava rizik od
33 stradavanja ptica na električnim vodovima i negativni učinci na populacije, osobito ugroženih
34 vrsta ptica, postaju sve veći. Stradavanje ptica zbog strujnog udara (elektrokucija), danas za

1 mnoge vrste ptica (rode, ždralove, orlove, bjeloglavog supa, ušaru i dr.) predstavlja jedan je
2 od važnijih uzroka ugroženosti populacija. Na sedmom sastanku zemalja članica potpisnica
3 Konvencije o zaštiti migratornih vrsta (CMS) u održanoj u Bonnu 2002. godine usvojena je
4 rezolucija koja se bavi upravo ovom problematikom (Resolution 7.4: "Electrocution of
5 migratory birds.") a koja obavezuje zemlje potpisnice Konvencije da poduzimaju različite
6 mjere kako bi se stradavanje ptica zbog elektrokcije svelo na najmanju moguću razinu.
7 Zakon o zaštiti prirode slijedom toga predviđa mjere zaštite ptica od strujnog udara.

8 Vrlo je važno da se pri planiranju izgradnje novih vodova rade kvalitetne studije utjecaja na
9 okoliš, da se načine realne procjene negativnog učinka planiranog zahvata na ptičje
10 populacije i da se ugrade mjere zaštite tamo gdje je to potrebno.

11 **Bio-goriva**

12 Pitanje bio-goriva bilo je jedno od vrućih tema nedavno održane 9. Konferencije stranaka
13 Konvencije o biološkoj raznolikosti (Bonn, svibanj 2008). Znanstveno tijelo Konvencije
14 utvrdilo je „pozitivne i negativne utjecaje bio-goriva na biološku raznolikost u ciklusu od
15 proizvodnje do korištenja“. U bio-goriva se ubrajaju različiti proizvodi biljnog i životinjskog
16 porijekla te komunalni otpaci. Iako pobornici bio-goriva zagovaraju ista kao čiste izvore
17 energije, protivnici tvrde da bio-goriva ugrožavaju biološku raznolikost te proizvode više
18 stakleničkih plinova nego što utječu na njihovo smanjenje. Osim toga ako se neke kulture
19 koriste za proizvodnju bio-goriva (npr. repica, kukuruz), te poljoprivredne površine i kulture ne
20 koriste se za proizvodnju hrane, čime se vrši neprihvatljiva prenamjena zemljišta. Osim toga,
21 često se za proizvodnju bio-goriva koriste genetski modificirani usjevi te unose strane vrste.
22 Prisutna je i povećana uporaba kemijskih sredstava radi ubrzanog rasta i proizvodnje usjeva.
23 U zaštićenim područjima prirode idealni su uvjeti za provedbu pilot projekata korištenja
24 obnovljivih izvora energije i zamjenu konvencionalnih izvora energije poput ugradnje solarnih
25 kolektora, upotrebe biomase i malih vjetrenjača, posebno za opskrbu energijom planinarskih
26 domova, kuća te skloništa, telemetrijskih protupožarnih stanica, zgrada uprava parkova te
27 druge infrastrukture. Neki objekti nisu priključeni na električnu mrežu, bilo zato što nije
28 izgrađena u blizini ili jer nije bilo dozvoljeno postavljanje stupova za električnu mrežu, koriste
29 agregate/generatore na pogon fosilnim gorivima čija je upotreba, kao i sama doprema,
30 problematična.

31
32
33

STRATEŠKI CILJ

Uravnotežen izbor energetske izvora s najmanjim mogućim utjecajem na biološku raznolikost

Strateške smjernice

5.10.1 Gospodarenje i upravljanje u energetske sektoru temeljiti na načelima očuvanja sastavnica biološke i krajobrazne raznolikosti s posebnim naglaskom na zaštićena područja, područje ekološke mreže i buduća NATURA 2000 područja

Akcijski planovi

- 5.10.1.1 Donijeti strategiju energetske razvoja za koju će se provesti strateška procjenu utjecaja na okoliš uključujući ocjenu prihvatljivosti za prirodu
- 5.10.1.2 Poticati i planirati korištenje obnovljivih izvora energije uz provedbu strateške procjene utjecaja na okoliš uključujući ocjenu prihvatljivosti za prirodu
- 5.10.1.3 Nastaviti ugrađivati smjernice za zaštitu vrsta, staništa i krajobraza pri planiranju energetske objekata u prostorne planove
- 5.10.1.4 Kod određivanja lokacija za vjetroelektrane izbjegavati ornitološke rezervate i druga staništa ptica, migratorne putove te staništa šišmiša
- 5.10.1.5 Provesti pilot projekte korištenja obnovljivih izvora energije u zaštićenim područjima
- 5.10.1.6 Primijeniti tehnička rješenja kod izgradnje vjetroelektrana kako bi se smrtnost ptica na električnim vodovima svela na minimum
- 5.10.1.7 Izraditi akcijski plan za monitoring ptica grabljivica na području srednje Dalmacije kako bi se utvrdio kumulativan utjecaj planiranih vjetroelektrana na njihove populacije
- 5.10.1.8 Provedba certifikacije svih hidroelektrana u Hrvatskoj
- 5.10.1.9 Ojačati načela zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti u postupku izrade studija utjecaja na okoliš u odnosu na moguću utjecaj izgradnje elektrana na biološku i krajobraznu raznolikost i područje ekološke mreže

6 ZAJEDNIČKA PITANJA

6.1 Istraživanje i praćenje stanja (monitoring)

Temeljem Zakona o zaštiti prirode za inventarizaciju i praćenje stanja sastavnica biološke raznolikosti nadležan je DZZP. Uspostavom i početkom rada DZZP-a 2003. godine institucionalizirano je prikupljanje podataka, čime su stvoreni preduvjeti za stvaranje centralne baze podataka u okviru informacijskog sustava zaštite prirode.

U periodu od donošenja NSAP-a do kraja 2007. godine izrađeni su crveni popisi i crvene knjige dijela ugroženih svojti, a neki su u izradi. S obzirom na uočeni nedostatak podataka, stavljen je naglasak na financiranje projekata inventarizacije i praćenja stanja ugroženih svojti i staništa. Potrebna je mobilizacija velikog broja stručnjaka na poslovima inventarizacije i monitoringa biološke raznolikosti kako bi se dostigao europski standard istraženosti.

U okviru projekata koje je u periodu 2004.-2007. provodio DZZP izrađeni su priručnici za inventarizaciju i praćenje stanja flore i staništa, te morskih staništa. Ovi priručnici su prvi korak u standardizaciji metodologije sakupljanja podataka, kao osnove za uspostavu sustavnog praćenja.

STRATEŠKI CILJ

Inventarizirati i osigurati sustavno praćenje stanja svih sastavnica biološke raznolikosti

Strateške smjernice

- 6.1.1 Provesti inventarizaciju sastavnica biološke raznolikosti
- 6.1.2 Nastaviti s uspostavom nacionalnog sustava praćenja stanja biološke i krajobrazne raznolikosti
- 6.1.3 Unaprijediti saznanja i baze podataka o sastavnicama biološke raznolikosti
- 6.1.4 Poticati znanstvenu zajednicu na provedbu nacionalnih taksonomskih istraživanja

1 **Akcijski planovi**

- 2
- 3 6.1.1.1 Nastaviti s uspostavom informacijskog sustava zaštite prirode
- 4 6.1.1.2 Održavati i upotpunjavati baze podataka o biološkoj raznolikosti
- 5 6.1.2.1 Provoditi kontinuirana istraživanja neistraženih skupina i/ili svojti te svojti i
6 staništa značajnih za uspostavu mreže Natura 2000
- 7 6.1.2.2 Nastaviti s istraživanjima i praćenjem stanja u zaštićenim područjima
- 8 6.1.3.1 Nastaviti s kontinuiranim istraživanjem i nadgledanjem populacija ugroženih
9 vrsta, uz predlaganje potrebnih mjera zaštite, prema popisu prioriteta
- 10 6.1.3.2 Nastaviti s izradom priručnika za inventarizaciju i praćenje stanja vrsta i staništa
- 11 6.1.4.1 Poticati na promjene u zakonskim kriterijima za napredovanje u znanstveno-
12 nastavnim i znanstvenim zvanjima, u smislu vrednovanja stručnog rada u
13 inventarizaciji i vrednovanju sastavnica biološke raznolikosti, osobito u svrhu
14 poticanja razvoja taksonomije
- 15 6.1.4.2 Uvažavati kriterij potrebe inventarizacije i praćenja stanja nacionalne biološke
16 raznolikosti u evaluaciji projekata financiranih iz proračuna
- 17
- 18
- 19

20 **Relevantni dokumenti i literatura**

- 21
- 22 CBD COP Decision III/10 - Identification, monitoring and assessment
- 23 CBD COP Decision V/7 - Identification, monitoring and assessment
- 24 CBD COP Decision VI/7 - Identification, monitoring and assessment
- 25 CBD COP Decision VII/8 - Monitoring and indicators: designing national level monitoring programmes
26 and indicators
- 27 CBD COP Decision VI/8 - Global Taxonomy Initiative
- 28 Crvene liste
- 29 Crvene knjige
- 30

6.2 Obrazovanje

Obrazovanje i obavješćivanje javnosti dva su važna instrumenta u promociji očuvanja biološke raznolikosti. Članci 12 i 13 Konvencije o biološkoj raznolikosti, World Summit on Sustainable Development, UN Decade of „Education for Sustainable Development“, te domaća legislativa - Zakon o zaštiti prirode i Zakon o zaštiti okoliša, prepoznaju važnost obrazovanja i obavješćivanja javnosti kao ključnog elementa u zaštiti biološke raznolikosti. Obrazovanje je prvi korak u procesu socijalne promjene - vodi do razumijevanja biološke raznolikosti, a potom i do promjena stavova i ponašanja javnosti, odnosno preuzimanja odgovornosti i uključivanja u njenu zaštitu.

Obrazovanje u zaštiti prirode još uvijek ne predstavlja prioritet, iako bi mlađe generacije trebale preuzeti brigu o zaštiti prirode u budućnosti. Tako i ne postoji stalna i aktivna suradnja između tijela državne uprave nadležnih za prosvjetu i zaštitu prirode te pripadajućih stručnih institucija. Upravo je ova suradnja nužna za donošenje strategije obrazovanja o zaštiti prirode i odgovarajućih promjena postojećih školskih programa. Iako se godišnje održavaju tematski stručni skupovi djelatnika u prosvjeti, nedovoljna pažnja se pridaje stručnom usavršavanju o zaštiti prirode. Kako bi se potaknuo interes za zaštitu prirode i potrebu njenog očuvanja, postojeće školske programe bi trebalo nadopuniti terenskom nastavom i staviti naglasak na obrazovanje o prirodnim vrijednostima koje se nalaze na području osnovne ili srednje škole. Sljedeći korak je aktivno uključivanje u praćenje pojedinih biljnih, životinjskih vrsta ili staništa, kao što je za praćenje fizičkih i kemijskih parametara atmosfere pokrenut GLOBE program.

STRATEŠKI CILJ

Poticati i razvijati sve institucionalne i vaninstitucionalne vidove obrazovanja svih skupina građana na području zaštite biološke raznolikosti

Strateške smjernice

- 6.2.1 Unaprijediti poimanje, važnost i zastupljenost koncepta biološke raznolikosti na svim razinama školstva
- 6.2.2 Poticati institucionalno i vaninstitucionalno obrazovanje o biološkoj raznolikosti
- 6.2.3 Poticati obrazovanje djelatnika u zaštiti prirode

- 1 6.2.4 Ojačati suradnju između tijela državne uprave, stručnih i znanstvenih institucija u svrhu
2 obrazovanja u području zaštite prirode
- 3 6.2.5 Poticati programe i aktivnosti s ciljem obrazovanja o zaštiti biološke raznolikosti i
4 njenog održivog korištenja

5

6 **Akcijski planovi**

7

- 8 6.2.1.1 Poticati reviziju nastavnih programa vezanih uz biološku raznolikost u smislu
9 osuvremenjivanja, konkretnog problemskog pristupa i poticanja terenskog rada
- 10 6.2.1.2 Osigurati sadržaje i materijale o biološkoj raznolikosti, o potrebi i načinima njene
11 zaštite, kao i o dobrobitima bioraznolikosti, posebno s obzirom na ljudsko
12 zdravlje, u svim obrazovnim institucijama
- 13 6.2.1.3 Suradivati sa županijskim uredima za prosvjetu i kulturu kao ključnim
14 operativnim jedinicama koordinacije provedbe programa i projekata
15 obrazovanja za zaštitu i očuvanje biološke raznolikosti
- 16 6.2.2.1 Poticati uvršavanje sadržaja o biološkoj raznolikosti u dodiplomski studij svih
17 nastavničkih fakulteta
- 18 6.2.2.2 Poticati uvršavanje tema o važnosti zaštite biološke raznolikosti u programe
19 redovitog stručnog usavršavanja nastavnika biologije i drugih struka, te
20 ravnatelja škola
- 21 6.2.3.1 Provoditi i poticati edukaciju djelatnika javnih ustanova za upravljanje
22 zaštićenim prirodnim vrijednostima
- 23 6.2.4.1 Ugraditi načela zaštite i očuvanja biološke raznolikosti u sustav obrazovanja,
24 osposobljavanja i prakse šumarstva, lovstva, poljoprivrede, ribarstva, vodnog
25 gospodarstva, prostornog planiranja i biotehnologije
- 26 6.2.5.1 Nadograditi postojeće interpretativne programe konceptom biološke raznolikosti
27 - javne ustanove za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima, zoološki
28 vrtovi, botanički vrtovi, muzeji i dr.

29

1	Relevantni dokumenti i literatura
2	
3	CBD COP Decision V/17 - Education and Public Awareness
4	CBD COP Decision VI/19 - Communication, Education and Public Awareness
5	CBD COP Decision VII/24 - Education and Public Awareness
6	Draft UNECE Strategy for Education for Sustainable Development
7	Convention on Access to information, public participation in decision-making and Access to justice in
8	environmental matters - Aarhus convention
9	CBD COP Decision II/3 - Clearing-house mechanism
10	Directive 2003/4/EC of the European Parliament and of the Council on public access to environmental
11	information

6.3 Obavješćivanje i sudjelovanje javnosti

Sredstva javnog informiranja imaju važnu ulogu u zaštiti biološke i krajobrazne raznolikosti. Pružanjem informacija širokoj javnosti mogu stvoriti podršku, pritisak ili angažman javnosti. Globalni je trend povećanje udjela elektronske komunikacije pa se taj potencijal treba iskoristiti i u svrhe obrazovanja, obavješćivanja i sudjelovanja javnosti u zaštiti biološke raznolikosti.

Informacije o stanju biološke raznolikosti i dostupnost tih informacija osnovni su preduvjet za porast svijesti javnosti i ciljnih skupina na temu biološke raznolikosti. U tom smislu treba davati podršku razvoju tehničke, znanstvene i tehnološke suradnje sa domaćim i međunarodnim institucijama, a u svrhe zaštite biološke raznolikosti i održivog korištenja njenih komponenti.

Stvorene su zakonske pretpostavke za sudjelovanje javnosti u donošenju odluka o zaštiti prirode i okoliša, no potrebno je dodatno poticati javnost na pravovremeno uključivanje u postupke javnoga uvida i javnih rasprava.

Implementacija i puno funkcioniranje Mehanizma za razmjenu informacija o biološkoj raznolikosti (Clearing House Mechanism – CHM) pridonijet će tom cilju.

Važni posrednici u komunikaciji koncepta biološke raznolikosti su i nevladine udruge putem kojih je moguće uključiti široku javnost u procese zaštite biološke raznolikosti.

Informiranje šire javnosti i ciljanih skupina o zaštiti biološke i krajobrazne raznolikosti provodi se u okviru različitih projekata zaštite prirode ili primjerice obilježavanja značajnih datuma poput Dana zaštite prirode, Dana močvarnih staništa, promocija novih stručnih izdanja, povremenog održavanja tematskih okruglih stolova, konferencija za novinare i sl.

Što se tiče medijske popraćenosti, zaštita prirode zauzima sve više prostora. Dnevne tiskovine prate događaje vezane uz ovu problematiku, najčešće u obliku kraćih vijesti, iako su se u posljednjih nekoliko godina pojavila i nova specijalizirana izdanja časopisa, koja obrađuju teme iz zaštite prirode.

Republika Hrvatska je stranka Konvencije o pristupu informacijama, sudjelovanju javnosti u odlučivanju o okolišu i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša (Aarhuska konvencija). Obveza informiranja javnosti i sudjelovanja javnosti u odlučivanju regulirana je Zakonom o zaštiti prirode, Zakonom o zaštiti okoliša i Zakonom o prostornom uređenju.

STRATEŠKI CILJ

Osigurati obavješćivanje i sudjelovanje javnosti u pitanjima zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti

Strateške smjernice

- 6.3.1 Unaprijediti i podići razinu obrazovanja i svijest javnosti o biološkoj i krajobraznoj raznolikosti, te pojačati sudjelovanje javnosti u donošenju odluka
- 6.3.2 Uspostaviti mehanizme međunarodne, regionalne i nacionalne razmjene podataka o biološkoj i krajobraznoj raznolikosti, te o aktivnostima zaštite i očuvanja
- 6.3.3 Informirati javnost sustavno i dosljedno o postojećem institucionalnom okviru, pravima i dužnostima građana, kao i mogućnostima sudjelovanja javnosti u procesima i postupcima odlučivanja vezanim uz problematiku zaštite i očuvanja biološke i krajobrazne raznolikosti.
- 6.3.4 Poticati aktivnosti NVU u promidžbi zaštite prirode
- 6.3.5 Poticati sudjelovanje sredstava javnog informiranja u obrazovanju, obavješćivanju i sudjelovanju javnosti na temu zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti

Akcijski planovi

- 6.3.1.1 Poticati financiranje akcija koje podižu razinu obrazovanja i svijest javnosti o biološkoj i krajobraznoj raznolikosti i potiču sudjelovanje javnosti u odlučivanju
- 6.3.2.1 Razvijati informacijski sustav za biološku raznolikost Hrvatske
- 6.3.3.1 Razviti mehanizam razmjene podataka u okviru Konvencije o biološkoj raznolikosti (CHM)
- 6.3.4.1 Unapređivati mehanizme za financiranje projekata koji su od koristi za promociju i obavješćivanje javnosti na temu biološke raznolikosti za NVU
- 6.3.4.2 Poticati suradnju između organizacija civilnog društva i javnog i gospodarskog sektora
- 6.3.5.1 Nastaviti poticati medijsko praćenje Međunarodnog dana biološke raznolikosti i Dana zaštite prirode, kao i drugih datuma značajnih za zaštitu prirode i okoliša
- 6.3.5.2 Kontinuirano komunicirati s medijima i uspostaviti trajno partnerstvo u svrhu veće zastupljenosti tema iz područja zaštite biološke raznolikosti
- 6.3.5.3 Uspostaviti godišnju radionicu za predstavnike medija, MK, DZZP i JU

1

2 **Relevantni dokumenti i literatura**

3

4 CBD COP Decision V/17 - Education and Public Awareness

5 CBD COP Decision VI/19 - Communication, Education and Public Awareness

6 CBD COP Decision VII/24 - Education and Public Awareness

7 Draft UNECE Strategy for Education for Sustainable Development

8 Convention on Access to information, public participation in decision-making and Access to justice in
9 environmental matters - Aarhus convention

10 CBD COP Decision II/3 - Clearing-house mechanism

11 Directive 2003/4/EC of the European Parliament and of the Council on public access to environmental
12 information

6.4 Prostorno planiranje

Stupanjem na snagu novog Zakona o prostornom uređenju i gradnji prestao je važiti Zakon o prostornom uređenju. Sukladno novom Zakonu dokumentima prostornog uređenja određuje se svrhovita organizacija, korištenje i namjena prostora te mjerila i smjernice za uređenje i zaštitu prostora Države, Županija, Grada Zagreba, velikih gradova, gradova i općina. Dokumenti prostornog uređenja donose se na državnoj razini (Strategija prostornog razvoja, Program prostornog uređenja Republike Hrvatske i dio prostornih planova područja posebnih obilježja) i kao prostorni planovi na područnoj (regionalnoj) (prostorni plan županije ili Grada Zagreba i dio prostornih planova područja posebnih obilježja) i lokalnoj razini (prostorni plan uređenja velikog grada, odnosno općine, urbanistički plan uređenja i detaljni plan uređenja). S obzirom na namjenu dijele se na strateške dokumente prostornog uređenja (Strategija prostornog razvoja, Program prostornog uređenja Republike Hrvatske i prostorni plan područja posebnih obilježja, prostorni plan županije ili Grada Zagreba, prostorni plan uređenja velikog grada, odnosno općine) i provedbene dokumente prostornog uređenja (urbanistički plan uređenja i detaljni plan uređenja).

Unatoč pozitivnoj legislativi u RH se posebno u zadnjem desetljeću događa intenzivno korištenje i neselektivno 'zauzimanje' ruralnih prostora i obalnog prostora (poduzetničke zone, poligoni, apartmanska naselja, vjetroelektranska polja, golf igrališta, velike površine predviđene za turističku izgradnju na obalnom području i dr.). Stoga se više nego ikad prije nameće potreba zaštite prirode ne samo u obliku reprezentativne zaštite (ugrožene vrste, osjetljiva staništa i/ili koridori, kategorizirana zaštićena područja) nego i u obliku zaštite pojedinih prirodnih teritorijalnih cjelina.

Važeća generacija županijskih prostornih planova (usvojeni od 2000. – 2004. g), osim načelnih (npr. kandidatura novih zaštićenih područja) ne sadrže druge (ozbiljnije) instrumente zaštite i očuvanja bioloških i krajobraznih vrijednosti prostora. Oni su dominantno posvećeni izgrađenom okolišu a ne prirodnom, koncentriraju se uglavnom na infrastrukturu, rekreaciju, turizam, građevine, ekonomski razvoj i promet. Vrlo rijetko propisuju mjere zaštite cjelovitog prostora od neodgovarajućeg razvoja (npr. prekobrojnih kamenoloma, predimenzioniranih poduzetničkih i turističkih zona i dr.). Takvi prostorni planovi određuju korištenje/namjenu prostora i predstavljaju osnovu za usmjeravanje razvoja.

Zakon o prostornom uređenju i gradnji te Zakon o zaštiti prirode za zaštićena područja (posebice za nacionalne parkove i parkove prirode) propisuju izradu Prostornih planova

1 područja posebnih obilježja. Svi nacionalni parkovi osim Nacionalnog parka Sjeverni Velebit
2 te Park prirode Učka i Park prirode Kopački rit imaju važeće prostorne planove dok su za
3 ostale u izradi.

4 Već je i Zakon o zaštiti prirode (NN 162/03) (člancima 14. i 15.) propisao obvezu izdavanja
5 uvjeta i mjera zaštite prirode i ugradnju tih uvjeta i mjera u dokumente prostornog uređenja.
6 Za dokumente prostornog uređenja koji u svom obuhvatu imaju posebno zaštićena područja
7 Zakon je propisao prije usvajanja obvezu ishođenja suglasnosti od Ministarstva nadležnog za
8 poslove zaštite prirode. Navedene odredbe Zakona o zaštiti prirode zbog ustrojstvenih i
9 kadrovskih nedostataka u Ministarstvu nadležnom za zaštitu prirode (Ministarstvo zaštite
10 okoliša i prostornog uređenje – pa nakon toga Ministarstvo kulture) i novoosnovanom
11 Državnom zavodu za zaštitu prirode počele su se u potpunosti primjenjivati tek u rujnu 2004.
12 godine. Od tada se redovito utvrđuju uvjeti i mjere zaštite prirode koji se ugrađuju u
13 prostorno-plansku dokumentaciju a na istu se daju i suglasnosti.

14 U lipnju 2005. godine na snagu je stupio novi Zakon o zaštiti prirode (NN 70/05) koji i dalje
15 svojim odredbama (članak 124.) propisuje obvezu izdavanja uvjeta i mjera zaštite prirode
16 nositelju izrade plana, te obvezu ishođenja prethodne suglasnosti u postupku donošenja
17 prostornih planova koji obuhvaćaju zaštićeno područje.

18 Stupanjem na snagu Pravilnika o vrstama stanišnih tipova, karti staništa, ugroženim i rijetkim
19 stanišnim tipovima te o mjerama za očuvanje stanišnih tipova u siječnju 2006. g te Uredbe o
20 proglašenju ekološke mreže u listopadu 2007. u postupku utvrđivanja uvjeta i mjera zaštite
21 prirode Ministarstvo od Državnog zavoda za zaštitu prirode pribavlja podatke o prisutnosti
22 ugroženih i rijetkih stanišnih tipova na području obuhvata plana, prijedlog mjera za njihovo
23 očuvanje, podatke da li se u obuhvatu plana nalazi područje koje je uključeno u nacionalnu
24 ekološku mrežu ili predstavlja potencijalno „Natura 2000“ područje. Ujedno se pribavljaju i
25 podaci o divljim svojstama te o njihovoj ugroženosti i statusu zaštite (Pravilnik o proglašavanju
26 divljih svojti zaštićenim i strogo zaštićenim iz siječnja 2006. g). Podaci pribavljeni od DZZP-a
27 ugrađuju se u uvjete i mjere zaštite prirode Ministarstva te se dostavljaju nositelju izrade
28 plana uz ostale podatke potrebne za izradu plana koji se odnose na područje zaštite prirode.

29
30

STRATEŠKI CILJ

Donošenje prostornih planova područja posebnih obilježja za sve nacionalne parkove i parkove prirode, vrednovanje prostora sa stajališta zaštite prirode i ugradnja uvjeta i mjera zaštite prirode te podataka dobivenih vrednovanjem prostora u dokumente prostornog uređenja

Strateške smjernice

- 6.4.1 Provesti vrednovanje prostora (na razini županija i Grada Zagreba) sa stajališta zaštite prirode, odnosno očuvanja i unapređenja populacija ugroženih i zaštićenih vrsta, ugroženih i rijetkih tipova staništa te očuvanja krajobraznih vrijednosti, kao i definiranja prioriteta vezano uz planiranje proglašenja novih zaštićenih područja
- 6.4.2 Dovršiti izradu i donošenje preostalih prostornih planova područja posebnih obilježja (i/ili izmjene i dopune postojećih) za nacionalne parkove i parkove prirode
- 6.4.3 Provesti usklađivanje sadržaja i obuhvata prostornih planova područja posebnih obilježja i planova upravljanja za nacionalne parkove i parkove prirode (radi izbjegavanja preklapanja, određivanja prioriteta i dr.)
- 6.4.4 Osposobiti područnu (regionalnu) i lokalnu upravu za provođenje i primjenu odredbi prostorno-planske dokumentacije, i izdavanje dopuštenja za zahvate u prostoru, posebno obzirom na novo vrednovanje prostora županija, zaštićena područja i ekološku mrežu
- 6.4.5 Jačati provedbu i nadzor mjera i uvjeta zaštite prirode ugrađenih u prostorne planove
- 6.4.6 Unaprijediti razinu svijesti javnosti o biološkoj i krajobraznoj raznolikosti i značaju očuvanja prostora i poticati uključivanje javnosti pri izradi i donošenju prostornih planova

Akcijski planovi

- 6.4.1.1 Propisati obvezu izrade stručne podloge vezane uz zaštitu prirode za potrebe izrade prostorno-planske dokumentacije
- 6.4.1.2 Propisati postupak izdavanja ovlaštenja i izraditi popis ovlaštenih osoba za izradu stručnih podloga za potrebe izrade prostorno-planske dokumentacije

- 1 6.4.1.3 Provesti vrednovanje prostora (na razini županija i Grada Zagreba) sa stajališta
2 zaštite prirode i ugraditi na taj način dobivene podatke u prostorno-plansku
3 dokumentaciju (postojeće planove i planove u izradi)
- 4 6.4.1.4 Izraditi kataloge mjera zaštite prirode za glavne utjecajuće djelatnosti i sektore:
5 poljoprivreda, ribarstvo, šumarstvo, lovstvo, energetika, promet, vodno
6 gospodarstvo, turizam i dr, s ciljem da se iste ugrade kao obvezujuće u
7 provedbene planove navedenih sektora
- 8 6.4.2.1 Izraditi i usvojiti preostale prostorne planove područja posebnih obilježja (i/ili
9 izmjene i dopune postojećih) za nacionalne parkove i parkove prirode
- 10 6.4.3.1 Uskladiti sadržaj i obuhvat prostornih planova područja posebnih obilježja i
11 planova upravljanja za nacionalne parkove i parkove prirode (radi izbjegavanja
12 preklapanja, određivanja prioriteta i dr.)
- 13 6.4.3.2 Unaprijediti koordinaciju između tijela nadležnih za zaštitu prirode, zaštitu
14 okoliša i prostorno planiranje
- 15 6.4.4.1 Provoditi edukaciju područne (regionalne) i lokalne uprave za provođenje i
16 primjenu odredbi prostorno-planske dokumentacije, i izdavanje dopuštenja za
17 korištenje prirodnih resursa i zahvate u prostoru, posebno obzirom na novo
18 vrednovanje prostora županija, zaštićena područja i ekološku mrežu
- 19 6.4.5.1 Poboljšati provedbu i nadzor mjera i uvjeta zaštite prirode ugrađenih u prostorne
20 planove kroz jačanje inspekcija zaštite prirode, urbanističke inspekcije i
21 građevne inspekcije
- 22 6.4.6.1 Poticati projekte informiranja i uključivanja stručnih, znanstvenih i nevladinih
23 udruga iz područja zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti, u proces izrade i
24 usvajanja dokumenata prostornog uređenja
- 25 6.4.6.2 Na transparentan i stručan način vrednovati mišljenja primjedbe i prijedloge
26 javnosti na prijedloge prostornih planova
27

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14

Relevantni dokumenti i literatura

Program prostornog uređenja Republike Hrvatske
Strategija prostornog uređenja Republike Hrvatske
Uredba o proglašenju ekološke mreže u listopadu 2007. (NN 109/07)
Zakon o zaštiti prirode (NN 162/03)
Zakon o zaštiti prirode (NN 70/05)
Zakon o prostomom uređenju i gradnji (NN 76/07)
Zakon o prostomom uređenju (NN 30/94, 68/98, 61/00, 32/02, 100/04, 128/04)
Pravilnik o vrstama stanišnih tipova, karti staništa, ugroženim i rijetkim stanišnim tipovima te o mjerama za očuvanje stanišnih tipova (NN 7/06)
Pravilnik o proglašavanju divljih svojti zaštićenim i strogo zaštićenim (NN 7/06)

6.5 Ocjena prihvatljivosti za prirodu

Zakon o zaštiti prirode iz 2003. g propisivao je člankom 18. – 21. obvezu ocjene prihvatljivosti zahvata na prirodu. Sadržaj rok i način utvrđivanja ocjene prihvatljivosti zahvata za prirodu, način obavješćivanja javnosti, i način izračunavanja jamčevine za otklanjanje posljedica na prirodu ministar je trebao propisati pravilnikom. Navedeni pravilnik nije bio donesen te se ocjena prihvatljivosti zahvata za prirodu nije provodila.

Novi Zakon o zaštiti prirode iz 2005. godine koji je i sada na snazi također propisuje člankom 36. i 37. ocjenu prihvatljivosti zahvata za prirodu i to za zahvate koji nisu obuhvaćeni procjenom utjecaja na okoliš, a koji sami ili sa drugim zahvatima mogu imati bitan utjecaj na ekološki značajno područje ili zaštićenu prirodnu vrijednost. I ovim se Zakonom propisuje izrada Pravilnika koji propisuje sadržaj, rok i način utvrđivanja ocjene prihvatljivosti utjecaja na prirodu, način obavješćivanja javnosti, i način izračuna jamčevine za uklanjanje mogućih posljedica na prirodu. Navedeni pravilnik donosi Ministar uz suglasnost čelnika središnjeg tijela državne uprave nadležnog za poslove zaštite okoliša. Zakonom nije propisana obveza ocjene prihvatljivosti plana i programa za prirodu.

Pravilnik o ocjeni prihvatljivosti zahvata za prirodu donesen je u srpnju 2007. g uz suglasnost Ministarstva zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva, ali se nije primjenjivao do donošenja Uredbe o ekološkoj mreži. Navedenim pravilnikom propisala se obveza ocjene prihvatljivosti za prirodu i za planove gospodarenja prirodnim dobrima, kroz postojeće instrumente Zakona o zaštiti prirode (uvjeti i mjere zaštite prirode i prethodna suglasnost).

Kako bi se Zakon o zaštiti prirode u potpunosti uskladio sa Direktivom o staništima i detaljnije propisao postupak, način i potreba provođenja ocjene prihvatljivosti za prirodu u pripremi je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti prirode. Navedenim izmjenama i dopunama detaljno će se propisati faze ocjene prihvatljivosti za prirodu kako slijedi: prethodna ocjena, glavna ocjena sa ocjenom drugih pogodnih mogućnosti i utvrđivanje prevladavajućeg javnog interesa i kompenzacijskih uvjeta.

Zakonom o zaštiti okoliša osigurava se cjelovito očuvanje kakvoće okoliša, očuvanje prirodnih zajednica, racionalno korištenje prirodnih izvora i energije na najpovoljniji način za okoliš, kao osnovni uvjet zdravog i održivog razvoja. Zakonom su propisani i ciljevi zaštite okoliša, a neki od njih su: zaštita biljnog i životinjskog svijeta, biološke i krajobrazne raznolikosti i očuvanje ekološke stabilnosti; održivo korištenje prirodnih dobara, bez većeg oštećivanja i ugrožavanja prirodnog okoliša, zaštita i poboljšanje kakvoće pojedinih

1 sastavnica okoliša, poboljšanje narušene prirodne ravnoteže i ponovo uspostavljanje njezinih
2 regeneracijskih sposobnosti, unapređenje stanja okoliša i osiguravanje zdravog okoliša i dr.

3 Jedan od instrumenata kojim se provodi zaštita okoliša sukladno Zakonu o zaštiti okoliša je i
4 procjena utjecaja zahvata na okoliš kojom se sagledavaju svi mogući izravni i neizravni
5 utjecaji zahvata na tlo, vodu, more, zrak, šume, klimu, zdravlje ljudi, biljni i životinjski svijet,
6 krajobraz, materijalnu imovinu, kulturnu baštinu, uzimajući u obzir njihove međuodnose.

7 Procjena utjecaja na okoliš provodi se u okviru pripreme namjeravanog zahvata, odnosno
8 prije izdavanja lokacijske dozvole ili drugog akta kojim se odobrava zahvat. Zahvati za koje
9 se provodi procjena utjecaja na okoliš, način provedbe procjene utjecaja zahvata na okoliš,
10 način provedbe postupka ocjene o potrebi procjene utjecaja na okoliš te način rada
11 povjerenstva propisani su Uredbom o procjeni utjecaja zahvata na okoliš. Za zahvate za koje
12 je obvezna i procjena utjecaja na okoliš i ocjena prihvatljivosti za prirodu postupak ocjene
13 prihvatljivosti za prirodu (sukladno članku 36. Zakona o zaštiti prirode) provodi se kao
14 objedinjeni postupak. Zahtjev za procjenu utjecaja na okoliš obavezno sadrži i odgovarajući
15 akt izdan u postupku ocjene prihvatljivosti zahvata za prirodu – prethodne ocjene (potvrdu o
16 prihvatljivosti zahvata ili mišljenje o obvezi provedbe postupka glavne ocjene). Postupak
17 glavne ocjene tada se provodi u sklopu postupka procjene utjecaja na okoliš, a prije
18 donošenja rješenja nadležno tijelo mišljenje povjerenstva o prihvatljivosti zahvata obavezno
19 dostavlja na očitovanje nadležnom tijelu za zaštitu prirode.

20 Strateška procjena utjecaja plana ili programa na okoliš je instrument kojim se provodi zaštita
21 okoliša a predstavlja novost u odnosu na prijašnji Zakon o zaštiti okoliša, a kojim se
22 procjenjuju vjerojatno značajniji utjecaji na okoliš koji mogu nastati provedbom plana ili
23 programa te se omogućava da se mjerodavne odluke o prihvaćanju plana ili programa
24 donose uz poznavanje mogućih značajnih utjecaja. Strateška procjena provodi se tijekom
25 izrade nacrtu prijedloga plana i programa prije utvrđivanja konačnog prijedloga i upućivanja u
26 postupak donošenja. Način provođenja strateške procjene propisan je Uredbom o strateškoj
27 procjeni utjecaja plana i programa na okoliš. Za planove i programe za koje je obvezna i
28 strateška procjena utjecaja plana ili programa na okoliš i ocjena prihvatljivosti za prirodu
29 postupak ocjene prihvatljivosti za prirodu provodi se kao objedinjeni postupak. Odluka o
30 provedbi postupka strateške procjene treba tada sadržavati i mišljenje o obvezi provedbe
31 postupka glavne ocjene. Postupak glavne ocjene tada se provodi u sklopu postupka procjene
32 utjecaja na okoliš.

33

STRATEŠKI CILJ

Uspostava instrumenta ocjene prihvatljivosti zahvata, plana i programa za prirodu

Strateške smjernice

- 6.5.1 Uspostaviti mehanizme i sustav za provođenje ocjene prihvatljivosti za prirodu
- 6.5.2 Ojačati načela zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti u postupku procjene utjecaja na okoliš
- 6.5.3 Osposobiti područnu (regionalnu) i lokalnu upravu za provedbu postupka ocjene prihvatljivosti za prirodu
- 6.5.4 Unaprijediti razinu svijesti javnosti o važnosti postupka ocjene prihvatljivosti za prirodu, ekološkoj mreži i međunarodnoj ekološkoj mreži „Natura 2000“

Akcijski planovi

- 6.5.1.1 Donijeti izmjene i dopune Zakona o zaštiti prirode vezane uz ocjenu prihvatljivosti za prirodu za zahvate, planove i programe
- 6.5.1.2 Donijeti novi Pravilnik o ocjeni prihvatljivosti za prirodu koji će biti usklađen sa izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti prirode
- 6.5.1.3 Propisati postupak izdavanja ovlaštenja i izraditi popis ovlaštenih osoba za izradu studija ocjene prihvatljivosti za prirodu
- 6.5.1.4 Donijeti Uredbu o međunarodnoj ekološkoj mreži (NATURA 2000)
- 6.5.2.1 Cjelovitije obraditi segment biološke i krajobrazne raznolikosti u postupku procjene utjecaja na okoliš i strateške procjene utjecaja na okoliš
- 6.5.3.1 Provoditi edukaciju područne (regionalne) i lokalne uprave o provođenju i primjeni propisa o ocjeni prihvatljivosti za prirodu
- 6.5.4.1 Izraditi informativno-edukativni materijal o ocjeni prihvatljivosti za prirodu, ekološkoj mreži i međunarodnoj ekološkoj mreži „Natura 2000“

- 1 **Relevantni dokumenti i literatura**
- 2
- 3 Zakon o zaštiti okoliša (NN, br 82/94 i 128/99)
- 4 Zakon o zaštiti okoliša (NN, br. 110/07)
- 5 Pravilnik o procjeni utjecaja na okoliš (NN br. 59/00, 136/04 i 85/06)
- 6 Uredba o procjeni utjecaja zahvata na okoliš (NN br. 64/08)
- 7 Uredba o strateškoj procjeni utjecaja plana i programa na okoliš (NN br. 64/08)
- 8 Zakon o zaštiti prirode (NN br 70/05)
- 9 Pravilnik o ocjeni prihvatljivosti zahvata za prirodu (NN br /07)
- 10 Direktiva o staništima

6.6 Zakonodavni okvir

Zaštita i očuvanje svih prirodnih vrijednosti Republike Hrvatske zajamčena je Ustavom Republike Hrvatske, dok zakonski okvir zaštite prirode u Republici Hrvatskoj čini Zakon o zaštiti prirode proglašen u svibnju 2005. godine i na temelju Zakona doneseni provedbeni propisi. Za provedbu ovog Zakona nadležno je Ministarstvo kulture. Zakon o zaštiti prirode kontinuirano se usklađuje sa relevantnim direktivama i uredbama okolišnog *Acquisa*, koje se odnose na zaštitu prirodnih staništa, divlje flore i faune, zaštitu ptica te zaštitu divlje flore i faune reguliranjem trgovine u tom području. U periodu 2005.-2007. godine doneseno je 13 provedbenih propisa temeljem Zakona o zaštiti prirode, od čega 8 u svrhu usklađivanja s direktivama i uredbama Europske unije. Među donesenim propisima osobito treba naglasiti one kojima se uspostavlja sustav ekološki značajnih područja u Republici Hrvatskoj (ekološka mreža) te utvrđuje postupak ocjene prihvatljivosti planova, programa i zahvata za područja uključena u ekološku mrežu. Usklađivanje zakonodavstva u području zaštite prirode biti će zaokruženo donošenjem Uredbe o međunarodno značajnim ekološkim područjima (NATURA 2000) do dana pristupa Republike Hrvatske Europskoj uniji. U periodu 2000.-2007. Republika Hrvatska postala je punopravna stranka svih međunarodnih sporazuma s područja zaštite prirode te očuvanja biološke i krajobrazne raznolikosti. U istom periodu kontinuirano se vrši usklađivanje sektorskih propisa (šumarstvo, poljoprivreda, veterinarstvo, lovstvo, vodno gospodarstvo, zaštita okoliša itd.) s načelima Konvencije o biološkoj raznolikosti te sa zahtjevima okolišnog *Acquisa*.

Očuvanje biološke i genetske raznolikosti ostvaruje se i provedbom Zakona o genetski modificiranim organizmima (GMO) te na temelju njega donesenim provedbenim propisima. Za provedbu ovog Zakona nadležna su središnja tijela državne uprave nadležna za zdravstvo, zaštitu prirode, poljoprivredu te znanost. Ovaj zakon također se kontinuirano usklađuje s odgovarajućim direktivama okolišnog *Acquisa* kojima se uređuje područje namjernog uvođenja GMO-a u okoliš te ograničena uporaba GMO-a u zatvorenim sustavima. U periodu 2005.-2007. u svrhu usklađivanja doneseno je 8 provedbenih propisa temeljem Zakona o GMO-ima.

STRATEŠKI CILJ

Upotpuniti nacionalno zakonodavstvo i međusobno uskladiti sektorske zakone i propise kako bi se na najdjelatniji način osiguralo provođenje Konvencije o biološkoj raznolikosti u Hrvatskoj

Strateške smjernice

6.6.1 U potpunosti uskladiti nacionalno zakonodavstvo s područja zaštite prirode te sektorske zakone sa zakonodavstvom Europske unije

6.6.2 U potpunosti uskladiti nacionalno zakonodavstvo u području uporabe GMO-a sa relevantnim zakonodavstvom Europske unije

6.6.3 Uspostaviti dodatne financijske mehanizme u zaštiti prirode

Akcijski planovi

6.6.1.1 Izraditi i donijeti sve preostale provedbene propise predviđene Zakonom o zaštiti prirode

6.6.1.2 Izraditi i usvojiti sve preostale provedbene propise predviđene Zakonom o genetski modificiranim organizmima

6.6.2.1 Nastaviti usklađivanje zakonodavstva iz područja zaštite okoliša, prostornog planiranja, poljoprivrede, morskog i slatkovodnog ribarstva, zaštite životinja, šumarstva, lovstva, vodnog gospodarstva, rudarstva, energetike, prometa, turizma i dr. resora u dijelu koji se odnosi na zaštitu prirode i očuvanje biološke raznolikosti, s odredbama Zakona o zaštiti prirode, Konvencije o biološkoj raznolikosti te odredbama relevantnih direktiva Europske unije

6.6.3.1 Donijeti propise o financijskim mehanizmima u zaštiti prirode (Zakon o fondaciji ili zakladi za zaštitu prirode)

1 **Relevantni dokumenti i literatura**

- 2
- 3 Konvencija o biološkoj raznolikosti (NN MU 6/96)
- 4 Konvencija o međunarodnoj trgovini ugroženim vrstama divljih životinja i biljaka (CITES)
- 5 Zakon o zaštiti prirode (NN 70/05)
- 6 Zakon o genetski modificiranim organizmima (NN 70/05)
- 7 Zakon o zaštiti okoliša (NN 110/07)
- 8 Zakon o lovstvu (NN 140/05)
- 9 Zakon o slatkovodnom ribarstvu – pročišćeni tekst (NN 49/05)
- 10 Zakon o morskom ribarstvu (NN 74/94, 57/96, 46/97 – pročišćeni tekst, 76/99 i 48/05)
- 11 Zakon o šumama (NN 140/05)
- 12 Zakon o vodama (NN 107/95 i 150/05)
- 13 Pomorski zakonik (NN 181/04)
- 14 Zakon o poljoprivrednom zemljištu (NN 66/01 87/02, 48/05 i 90/05)
- 15 Zakon o sjemenu, sadnom materijalu i priznavanju sorti poljoprivrednog bilja (NN 137/05)
- 16 Zakon o ekološkoj proizvodnji poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda (NN 12/01)
- 17 Direktiva Vijeća 92/43/EEZ od 21. svibnja 1992. godine o zaštiti prirodnih staništa i divlje faune i flore
- 18 Direktiva Vijeća 79/409/EEZ od 2. travnja 1979. godine o očuvanju divljih ptica
- 19 Direktiva Europskog Parlamenta i Vijeća 2001/18/EZ o namjernom uvođenju u okoliš genetski
- 20 modificiranih organizama
- 21 Direktiva 90/219/EEZ o ograničenoj uporabi genetski modificiranih mikroorganizama izmijenjena i
- 22 dopunjena Direktivom 98/81/EZ kojom se izmjenjuje i dopunjuje Direktiva 90/219/EEZ

6.7 Institucionalni okvir

Upravno tijelo odgovorno za zaštitu prirode, odnosno biološke i krajobrazne raznolikosti u Republici Hrvatskoj prvi puta je 2000. godine podignuto na razinu ministarstva. Uprava za zaštitu prirode uspostavljena je u okviru tadašnjeg Ministarstva zaštite okoliša i prostornog uređenja, a preustrojem tijela državne uprave 2004. g., postala je sastavni dio Ministarstva kulture. U Upravi za zaštitu prirode uspostavljeno je 5 odjela: Odjel za biološku raznolikost, Odjel za zaštićena područja, Odjel za održivo korištenje prirodnih dobara, Odjel za strateško planiranje u zaštiti prirode i europske integracije te Odjel za pravne i inspekcijske poslove zaštite prirode.

Tijekom 2002. g. osnovana je i stručna ustanova za prikupljanje i obradu podataka te druge stručne poslove u zaštiti prirode - Državni zavod za zaštitu prirode (DZZP). DZZP je započeo s radom u rujnu 2003. godine. U Zavodu su ustrojena četiri odjela: Odjel za divlje i udomaćene svojte i staništa, Odjel za ocjenu utjecaja na prirodu, Odjel za zaštićena područja te Odjel za krajobraze.

Osnovane su sve JU za upravljanje nacionalnim parkovima (8) i parkovima prirode (11) te aktivno rade. Značajni pomak vidljiv je i u upravljanju zaštićenim područjima na županijskom i lokalnom nivou. Osnovano je 20 (od ukupno 21) javnih ustanova za upravljanje zaštićenim područjima i/ili drugim zaštićenim prirodnim vrijednostima na razini županija te 8 javnih ustanova za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima na nivou gradova i općina.

U lipnju 2008. godine ustrojena je Uprava za inspekcijske poslove.

Planom za uspostavu potrebnih administrativnih kapaciteta na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini i potrebnih financijskih sredstava za primjenu okolišnog *acquisa* definirane su potrebe za administrativnim i institucionalnim jačanjem u sektoru zaštite prirode za period do 2009. godine. Utvrđena je potreba za jačanjem stručne institucije za zaštitu prirode (DZZP) te inspekcije zaštite prirode, no također i središnjeg tijela državne uprave nadležnog za poslove zaštite prirode (MK). Također, postoji kontinuirana potreba jačanja stručne i nadzorne službe zaštićenih područja na državnoj, regionalnoj i lokalnoj razini. Osobito je, u kontekstu regionalizacije, značajan potreba jačanja upravnih tijela županija koja su temeljem Zakona o zaštiti okoliša preuzela od Ureda državne uprave djelatnike i poslove zaštite okoliša, a time i poslove zaštite prirode koje obavljaju isti djelatnici. Prenosjenje poslova zaštite prirode s Ureda državne uprave na upravna tijela županija ostvarit će se izmjenama Zakona o zaštiti prirode koje su planirane za 2008. godinu.

STRATEŠKI CILJ

Uspostaviti cjeloviti institucionalni okvir zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti na državnom i županijskom nivou

Strateške smjernice

6.7.1 Administrativno jačanje svih službi nadležnih za poslove zaštite prirode

6.7.2 Institucionalno jačati nadležna tijela za zaštitu prirode

6.7.3 Uspostaviti cjeloviti i prepoznatljiv sustav zaštite prirode

6.7.4 Poticati suradnju s nevladinim organizacijama

6.7.5 Razviti financijske mehanizme za institucionalno jačanje

Akcijski planovi

6.7.1.1 Unaprijediti ustrojstvo Uprave za zaštitu prirode Ministarstva kulture radi kvalitetnije provedbe poslova ocjene prihvatljivosti planova, programa i zahvata na ekološku mrežu te međunarodnih konvencija iz područja zaštite prirode

6.7.2.1 Izraditi program edukacije djelatnika Ureda državne uprave, odnosno upravnih tijela u županijama u svrhu provedbe Zakona o zaštiti prirode (NN 70/05) te provesti edukaciju

6.7.2.2 Izraditi program edukacije djelatnika inspekcije zaštite prirode, fito-sanitarne inspekcije, granične veterinarske inspekcije, carine i policije za provedbu CITES Konvencije te kontinuirano provoditi edukaciju

6.7.2.3 Izraditi program i edukacije djelatnika nadležnih ministarstava te nadležnih inspeksijskih službi za provedbu Zakona o genetski modificiranim organizmima (NN 70/05)

6.7.3.1 Uspostaviti nacionalnu web stranice za zaštitu prirode (NATURE –net)

6.7.4.1 Jačati suradnju s NVO-ima u smislu koordinacije, edukacije, inventarizacije i praćenja stanja biološke raznolikosti te održivog razvoja

6.7.5.1 Uspostaviti Fondaciju (zaklade) za zaštitu prirode

6.7.5.2 Uspostaviti sustav financijske solidarnosti za nacionalne parkove i parkove prirode

1

2 **Relevantni dokumenti i literatura**

3

4 Zakon o zaštiti prirode (NN 70/05)

5 Zakon o zaštiti okoliša (NN 110/07)

6 Zakon o genetski modificiranim organizmima (NN 70/05)

7 Plan za uspostavu potrebnih administrativnih kapaciteta na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini i
8 potrebnih financijskih sredstava za primjenu okolišnog *acquisa*, Vlada RH, u izradi

7 Provedba Strategije

7.1 Praćenje stanja i vrednovanje provedbe strategije

U Nacionalnoj strategiji i akcijskom planu zaštite biološke raznolikosti zacrtan je niz strateških smjernica i akcijskih planova zaštite. Oni oslikavaju potrebna djelovanja, ali je teško prognozirati mogućnost njihove provedbe. Navedeni program vrlo je teško u cijelosti realizirati. Stoga su akcijski planovi poredani po prioritetima te bi ih tim redom trebalo i provoditi. Osnovne prepreke provedbi NSAP-a biti će manjak financijskih sredstava i nedostatni institucionalni okvir zaštite prirode. Tijela ovlaštena za provođenje Strategije su Vlada Republike Hrvatske, Ministarstvo kulture – Uprava za zaštitu prirode i druga nadležna tijela državne uprave. Uprava za zaštitu prirode koordinira daljnji rad i obavlja administrativne i organizacijske poslove u svrhu provođenja NSAP-a.

STRATEŠKI CILJ

Osigurati učinkovitu provedbu NSAP-a

Strateške smjernice

7.1.1 Poduzeti potrebne korake za kontinuirano praćenje provedbe NSAP-a

7.1.2 Dati prioritet financiranju projekata relevantnih za provedbu NSAP-a

7.1.3 Pri vrednovanju provedbe Strategije i praćenju stanja biološke raznolikosti koristiti se određenim indikatorima

Akcijski planovi

7.1.1.1 Osnovati međusektorsko povjerenstvo za provedbu NSAP-a

7.1.1.2 Sklopiti međusektorski sporazum o davanju prioriteta na natječajima za financiranje projektima koji doprinose provedbi NSAP-a, naročito u znanosti

7.1.3.1 Razviti indikatore za provedbu NSAP-a te praćenje stanja biološke raznolikosti

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28

7.2 Financijski mehanizmi za provedbu Strategije

S obzirom na vrlo raznoliku problematiku i heterogenost akcijskih planova teško je precizno izraziti ukupna potrebna sredstva za provođenje Strategije. Tijekom razmatranja financijskih pokazatelja potrebno je imati na umu sljedeće:

Akcijski planovi realiziraju se prema prioritetima, ovisno o financijskim i organizacijskim mogućnostima. S realizacijom prioritenih akcijskih planova trebalo bi započeti odmah, kratkoročne akcijske planove potrebno je započeti u razdoblju od sljedećih 5 godina. Srednjoročni i dugoročni planovi mogu se, ovisno o mogućnostima, realizirati i nakon pet godina. Veliki dio akcijskih planova realizirati će se i kroz redovnu djelatnost ovlaštenih tijela te ne zahtjevaju posebno financiranje. Iznimno će biti potrebno financirati rad pojedinih stručnih povjerenstava što ne zahtjeva velika sredstva. Svrha navođenja takvih akcijskih planova u Strategiji je osiguravanje prioriteta i žurnost u njihovoj realizaciji.

Iako bi financiranje većine planova trebala biti obveza državnog proračuna, veliki broj projekata je podoban za financiranje iz međunarodnih sredstava, no realizaciju ove mogućnosti je teško procijeniti budući da ovisi o različitim činiteljima.

U državnom proračunu utemeljiti će se posebna stavka – sredstva za provođenje NSAP-a kojom bi se, barem djelomično, osigurala nužna sredstva za ovu djelatnost. Osim namjenskih sredstava svi sudionici provedbe NSAP-a osiguravati će dio sredstava u okviru svojih djelatnosti, a ovisno o sudjelovanju u pojedinim akcijskim planovima. Dio sredstava pokušati će se osigurati preko sponzora iz poslovnog sektora.

Posebno je važno razraditi akcijske planove koji su od međunarodne važnosti i za njih tražiti financiranje iz inozemnih izvora.

STRATEŠKI CILJ

Osigurati financijske mehanizme za učinkovitu provedbu NSAP-a

1

2 **Strateške smjernice**

3 7.2.1 U okviru proračuna tijela državne uprave nadležnog za zaštitu prirode predvidjeti
4 stavku financiranje provedbe NSAP-a

5

6 **Akcijski planovi**

7

8 7.2.1.1 Osigurati posebnu stavku u Državnom proračunu na poziciji središnjeg tijela
9 državne uprave nadležnog za zaštitu prirode isključivo za provedbu NSAP-a

1
2

OBJEDINJENI PRIKAZ AKCIJSKIH PLANOVA

4 Zaštita biološke raznolikosti							
In situ zaštita							
4.1 Zaštićena područja							
broj	Potrebne aktivnosti/akcijski planovi	nositelj	provoditelji	žurnost	Okvirna procjena troškova	Izvori financiranja	Poveznica s drugim ciljevima
4.1.1. Upravljanje zaštićenim područjima i prostorno planiranje							
4.1.1.1.	Izraditi i donijeti planove upravljanja za PP Lonjsko polje, PP Kopački rit, PP Učka i PP Žumberak-Samoborsko gorje, NP Brijuni, NP Kornati, NP Krka, NP Mljet, PP Biokovo, PP Lastovsko otočje, PP Medvednica, PP Papuk, PP Telašćica, PP Vransko jezero		JU PP, DZZP; MK	PR!	5.800.000,00	MS, DP	
4.1.1.2	Izraditi i donijeti planove upravlja za ostala zaštićena područja		JUŽ, DZZP	KR!	Nemoguće procijeniti	ŽP, MS	
4.1.1.3	Izraditi prostorne planove za NP/PP koji ih još nemaju (posebni prioriteti su NP Sjeverni Velebit, NP Plitvička jezera, PP Telašćica, PP Vransko jezero, PP Žumberak-Samoborsko gorje, PP Velebit, PP Biokovo, PP Lonjsko polje)		MZOPUG, DZZP, JU NP/PP, MK	PR!	4.000.000,00	DP	
4.1.2 Digitalizacija granica zaštićenih područja i osiguranje pristupa javnosti							
4.1.2.1	Izraditi izmjene i dopune zakona o proglašenju nacionalnih parkova i parkova prirode, provesti zakonski postupak proglašenja te izvršiti uknjižbu u zemljišne knjige		DZZP, MK; JU NP/PP	PR!	2.200.000,00	MS, DP	
4.1.2.2	Digitalizirati granice ostalih zaštićenih područja, pokrenuti izmjene i dopune akata o proglašenju, provesti zakonski postupak proglašenja te izvršiti uknjižbu u zemljišne knjige		DGU, DZZP, JUŽ, MK	KR!	9.000.000,00	MS, ŽP; VS JU, DP	
4.1.2.3	Objaviti Upisnik zaštićenih prirodnih vrijednosti na Internetskoj stranici Ministarstva kulture		MK	PR!	40.000,00	DP	
4.1.3 Kategorizacija i zakonska zaštita pojedinih područja							
4.1.3.1	Osnovati stručnu radnu skupinu koja će izvršiti kategorizaciju svakog zaštićenog područja u jednu		DZZP, MK, JU, ZI	KR!	300.000,00	DP	

	od IUCN kategorija (prema novim smjernicama koje će 2008. biti usvojene na IUCN World Conservation Congress u Barceloni						
4.1.3.2	Proglasiti park prirode Delta Neretve		MK; DZZP	PR!	700.000,00	DP	
4.1.3.3	Dovršiti proces proglašenja rezervata biosfere Mura-Drava		DZZP, MK, JUŽ	PR!	300.000,00	MS, DP, ŽP	
4.1.3.4	Stručno razmotriti zakonsku zaštitu Elafita, Mrežnice, Bjelolasice, Hrvatskog zagorja, Ličke Plješevice, Čičarije, područja masiva Dinare i Kamešnice, otoka Cresa, područja Obruča i Paklena, kanjona Une, cijelog toka rijeke Cetine te Snježnice, rijeke Mirne		DZZP, JUŽ, MK, zainteresirani dionici	DR!	4.500.000,00	ŽP, DP	
4.1.3.5	Stručno razmotriti prijedlog kandidature Vranskog jezera, Ličkog polja i Ogulinsko-Plašćanskog područja za upis na listu međunarodno vrijednih močvara Ramsarske konvencije		DZZP, JU PP, JUŽ, zainteresirani dionici	SR!	400.000,00	MS, VS JU, ŽP, DP	
4.1.4 Jačanje sustava zaštićenih područja							
4.1.4.1	Uspostaviti jedinstveni sustav naplate ulaznica u NP/PP		MK; JU NP/PP	PR!	1.000.000,00	VS JU, DP	
4.1.4.2	Uspostaviti edukativno-prezentacijske centre i druge edukativnih sadržaje u NP/PP		JU NP/PP	KR!	6.000.000,00	DP, MS, VS JU, donacije	
4.1.4.3	Uspostaviti edukativno-prezentacijske centre i druge edukativnih sadržaje u ostalim zaštićenim područjima		JUŽ	SR!	15.000.000,00	ŽP, MS, VS JU, donacije	
4.1.4.4	Nastaviti standardiziranje izvješća i akata NP/PP		MK, DZZP, JU NP/PP	PR!	0		
4.1.4.5.	Kadrovsko ojačati stručne i nadzorne službe javnih ustanova		Županije, MK, JU	PR!	6.696.000,00	ŽP, DP, VS JU	
4.1.4.6	Educirati i stručno usavršavati djelatnike javnih ustanova		Županije, JU, MK	KR	700.000,00	ŽP, VP JU, DP	
4.1.4.7	Nastaviti provedbu Nacionalnog programa za uspostavu integralnog protupožarnog nadzornog sustava u nacionalnim parkovima i parkovima prirode		JU NP/PP, MK, LUS, Vatrogasne zajednice	PR!	9.100.000,00	DP, ŽP, VS JU, donacije	
4.1.4.8	Nastaviti razminiranje zaštićenih područja		HCR, JU, ostala nadležna tijela	KR!	2.000.000,00	MS, DP	
4.1.5 Rješavanje imovinsko-pravnih odnosa							
4.1.5.1	Izvršiti konzultacije s nadležnim tijelima i dionicima prostora te započeti rješavanje imovinsko-pravnih odnosa u NP/PP		JU NP/PP, nadležna tijela, dionici, MK	KR!	150.000,00	VS JU	
4.1.5.2	Iskoristiti pravo prvokupa prilikom prodaje nekretnina u NP/PP		JU NP/PP, MK	KR!	38.000.000,00	DP, VS JU	

4.2 Zaštita ekoloških sustava i staništa

4.2.1 Osigurati preduvjete za provedbu Pravilnika o vrstama stanišnih tipova, karti staništa, ugroženim i rijetkim stanišnim tipovima te o mjerama za očuvanje stanišnih tipova							
4.2.1.1	Provoditi kartiranje kopnenih staništa u mjerilu 1:25.000 ili detaljnije na prioritarnim područjima		MK, DZZP, VS	SR		DP, MS	
4.2.1.2	Provoditi kartiranje morskih staništa na područjima mora pod jurisdikcijom RH		MK, DZZP, VS	SR		DP, MS	
4.2.2 Znanstveno utvrditi ugroženost pojedinih stanišnih tipova u Hrvatskoj							
4.2.2.1	Izraditi crveni popis i crvenu knjigu stanišnih tipova		DZZP, VS	PR		DP	
4.2.3 Osigurati preduvjete za zaštitu staništa važnih za Republiku Hrvatsku, na europskom nivou							
4.2.3.1	Inventarizirati i kartirati ugrožene i rijetke stanišne tipove te stanišne tipove na Dodatku 1 Direktive o staništima značajne za uspostavu mreže Natura 2000		DZZP, VS, JU,	PR!		DP, MS ŽP	
4.2.3.2	Izraditi hrvatski prijedlog ekološke mreže Natura 2000						
4.2.4 Osigurati provedbu mjera zaštite te uspostaviti praćenje stanja ugroženih i rijetkih stanišnih tipova							
4.2.4.1	Provoditi zaštitu i pratiti stanje ugroženih i rijetkih stanišnih tipove te stanišne tipova s dodatka I Direktive o staništima		JU, DZZP, NVU,	SR		DP, MS, ŽP	
4.2.4.2	Provoditi aktivnu zaštitu cretova		DZZP, JU, LZ	PR	200.000,00	DP, ŽP	
4.2.4.3	Izraditi program održavanja tradicionalnih oblika poljodjelstva u zaštićenim područjima		JU	SR		DP	
4.2.4.4	Vrednovati travnjake i izraditi prijedlog za očuvanje pojedinih lokaliteta uz mjere gospodarenja		DZZP	KR-SR		DP	
4.2.4.5	Uspostaviti i provoditi zaštitu staništa na otocima značajnih po endemičnim svojstama i/ili gnijezdilištima, pješčanim plažama, lokvama i izvorima.		JU, MK, DZZP	PR		DP, MS	
4.2.4.6	Osigurati poticaje za provođenje mjera očuvanja ugroženih staništa privatnim vlasnicima		MK, MPRRR, MRRŠVG	SR		DP	
4.2.4.7	Uključiti lokalno stanovništvo u provođenje akcija zaštite (čišćenje obraštajne vegetacije, košnja, ispaša...)		JU, LS	SR		DP, ŽP	
4.2.5 Osigurati očuvanje potencijalnih Natura 2000 područja u povoljnom stanju							
4.2.5.1	Ugraditi mjere očuvanja ugroženih staništa u sve planove gospodarenja prirodnim dobrima i dokumente prostornog uređenja		MK, DZZP, MRRŠVG, MPRRR, MZOPUG, MMPI, MT	DR		DP	
4.2.5.2	Izraditi planove upravljanja za područja ekološke mreže i Natura 2000		MK, DZZP, JU, VS	KR-SR		DP, MS, ŽP	

4.3 Ekološka mreža Republike Hrvatske i mreža NATURA 2000

4.3.1 Osigurati očuvanje ekološke mreže RH i mreže NATURA 2000							
4.3.1.1	Dovršiti prijedlog NATURA 2000 za RH	MK	DZZP	PR!	2.000.000,00	DP, MS	
4.3.1.2	Izraditi planove upravljanja za područja ekološke mreže i mreže NATURA 2000		JU NP/PP, JUŽ	KR-DR	10.000.000,00	DP, ŽP, MS	
4.3.1.3	Uspostaviti sustavno praćenje stanja (monitoring) u područjima ekološke mreže, s osobitim naglaskom na praćenju stanja kvalifikacijskih vrsta i staništa u pojedinim područjima NATURA 2000	DZZP	DZZP	KR	7.000.000,00	DP	
4.3.1.4	Provoditi ocjenu prihvatljivosti zahvata za prirodu za svaki plan i zahvat koji može imati bitan utjecaj na ciljeve očuvanja i/ili integritet pojedinog područja ekološke mreže i mreže NATURA 2000	MK	MK, DZZP, UPRAVNA TIJELA ŽUPANIJA	KR	6.000.000,00	DP, ŽP	
4.3.2 Osigurati financijske mehanizme za provođenje mjera očuvanja							
4.3.2.1	Osiguranje poticaja za provođenje mjera očuvanja (poljoprivreda, šumarstvo, ribarstvo) za privatne vlasnike i korisnike zemljišta u područjima ekološke mreže i mreže NATURA 2000 u okviru Poljoprivredno-okolišnog programa	MPRRR	MPRRR	KR			
4.4 Zaštita i očuvanje divljih svojti							
4.4.1 Očuvanje povoljnog statusa svojti s Dodatka II Direktive o staništima i Dodatka I Direktive o pticama, značajnim za uspostavu mreže NATURA 2000, te svojti s Dodatka IV Direktive o staništima							
4.4.1.1	Inventarizirati i kartirati svojte na Dodatku II i IV Direktive o staništima i na dodatku I Direktive o pticama, značajnim za uspostavu mreže NATURA 2000		DZZP, MK, VS	PR!	10.000.000,00	DP, MS	
4.4.1.2	Izraditi protokol za utvrđivanje povoljnog statusa zaštite (FCS - Favourable Conservation Status) vrsta sa dodatka I Direktive o pticama i dodatka II Direktive o staništima		MK, DZZP	PR	1.000.000,00	DP, MS	
4.4.1.3	Izraditi i provoditi akcijske planove za prioritetne svojte značajne za uspostavu mreže NATURA 2000.		DZZP, MK	KR	3.500.000,00	DP, MS	
4.4.2 Utvrditi status vrsta koje RH predlaže za dopunu dodataka Direktive o staništima							
4.4.2.1	Istražiti i inventarizirati vrste koje RH predlaže za dopunu dodataka Direktive o staništima						
4.4.3 Znanstveno utvrditi ugroženost neobrađenih skupina divljih svojti te osigurati zaštitu ugroženih endemskih i reliktnih vrsta							
4.4.3.1	Izraditi crvene popise neobrađenih skupina na		MK, DZZP	KR	300.000,00	DP	

	temelju znanstvenih podataka						
4.4.3.2	Izraditi crvene knjige neobrađenih skupina na temelju znanstvenih podataka		MK, DZZP	KR	1.500.000,00	DP	
4.4.3.3	Izraditi i provoditi akcijske planove za zaštitu ugroženih svojti sukladno IUCN kriterijima (CR, EN VU)						
4.4.3.4	Izraditi i provoditi akcijske planove zaštite ugroženih endemskih i reliktnih vrsta		VS, MK, DZZP	SR	1.355.00,00	DP	
4.4.4 Nastaviti uspostavu nacionalnog sustava praćenja stanja (monitoringa) biološke raznolikosti							
4.4.4.1	Provoditi praćenje stanja ugroženih svojti te svojti na Dodatku II i IV Direktive o staništima i na dodatku I Direktive o pticama.		VS, DZZP	DR-SR		DP, MS	–
4.4.5 Nastaviti uspostavu informacijskog sustava zaštite prirode koji će uključivati podatke o divljim svojtima							
4.4.5.1	Uspostaviti i održavati informacijski sustav prikupljenim podacima o divljim svojtima						
4.4.6 Aktivno provoditi zaštitu migratornih vrsta							
4.4.6.1	Izraditi i provoditi akcijske planove za zaštitu migratornih vrsta						
4.4.7 Upravljati populacijama velikih zvijeri na nacionalnoj i međunarodnoj razini							
4.4.7.1	Provoditi i revidirati planove upravljanja vukom i risom		MK, DZZP, MRRŠVG	DR	3.500.000/godišnje	DP	
4.4.7.2	Provoditi i revidirati plan gospodarenja medvjedom		MK, DZZP, MRRŠVG	DR	175.000,00	DP	
4.4.7.3	Uspostaviti prekograničnu suradnju s BIH i ojačati suradnju sa Slovenijom vezano uz upravljanje i gospodarenje velikim zvijerima		MK, MPŠVG	KR-SR		DP, MS	
4.4.8 Rješavanje problematike ozlijeđenih i ubijenih strogo zaštićenih životinja							
4.4.8.1	Uspostaviti jedinstveni sustav dojavljivanja o ozlijeđenim i ubijenim strogo zaštićenim životinjama		VS, MK DZZP	PR	25.000,00	DP	
4.4.9 Rješavanje problematike trovanja divljih životinja							
4.4.9.1	Pokrenuti rad povjerenstva za rješavanje problematike utjecaja otrovnih mamaca na divlje životinja		MK	KR	50.000,00	DP	
4.5 Zaštita i očuvanje udomaćenih svojti							
4.5.1 Razraditi i osigurati provedbu akcijskih planova za kritično ugrožene zavičajne udomaćene pasmine i sorte							
4.5.1.1	Izraditi i provoditi akcijske planove za kritično ugrožene udomaćene zavičajne pasmine i sorte		MPŠVG MK, DZZP, Seleksijski centar, stočarski savezi	SR	1.750.000,00	DP	
4.5.2 Unaprijediti sustav poticaja uzgoja i korištenja zavičajnih udomaćenih svojti							

4.5.2.1	Razviti program poticaja za uključivanje zavičajnih udomaćenih svojti u svrhu unaprjeđenja stanja ugroženih stanišnih tipova u okviru Agrokolišnog programa						
4.5.3 Poticati korištenje udomaćenih zavičajnih svojti za održavanje i unaprjeđenje stanja ugroženih stanišnih tipova							
4.5.3.1	Poticati uzgoj i držanje zavičajnih udomaćenih pasmina i sorti in situ ako se koriste za održavanje ugroženih tipova staništa i u svrhu razvoja ruralnog turizma u zaštićenim područjima		MPSVG	DR		-	DP
4.6 Ex situ zaštita							
4.6.1 Provoditi ex-situ zaštitu najugroženijih zavičajnih i endemičnih svojti te prioriternih zavičajnih udomaćenih svojti							
4.6.1.1	Razviti programe ex-situ zaštite najugroženijih zavičajnih i endemskih vrsta biljaka i životinja		Botanički vrtovi i arboretumi, ZOO DZZP, MK	DR			PS
4.6.1.2	Razviti programe ex situ zaštitu prioriternih zavičajnih udomaćenih svojti		ZOO Botanički vrtovi, arboretumi	DR			PS
4.6.1.3	Institucionalizirati čuvanje gena divljih svojti		ZI	DR			DP
4.6.1.4	Osnovati banku gena ugroženih udomaćenih zavičajnih svojti		MPŠVG	DR			DP, MS
4.6.1.5	Organizirati sustavno pohranjivanja genetski dokazanih uzoraka endemskih svojti u zbirkama muzeja i drugih ustanova		DZZP, ZI	KR-SR	1.000.000,00		DP MS
4.7 Suzbijanje invazivnih vrsta							
4.7.1 Utvrditi postojeće stanje stranih invazivnih vrsta, ocijeniti njihov utjecaj te utvrditi potrebne aktivnosti pomoću kojih bi se negativni utjecaji uklonili ili smanjili							
4.7.1.1	Izraditi Nacionalnu strategiju o invazivnim vrstama		MK, VS, DZZP	PR	500.000,00		DP
4.7.1.2	Utvrditi postojeće stanje stranih i invazivnih vrsta i sastaviti njihov popis		DZZP, VS, MK	PR	100.000,00		DP
4.7.2 Poduzeti potrebne aktivnosti za sprječavanje unosa novih stranih vrsta							
4.7.2.1	Obnoviti ugrožene vlažne travnjake u Posavini - uklanjati čivitnjaču (<i>Amorfa fruticosa</i>) pomoću autohtonih pasmina goveda		JU	SR			
4.7.2.2	Procijeniti stanje unesene divljači na otocima te izraditi i provoditi programe rješavanja ove problematike		MRRŠVG, DZZP, MK	PR	500.000,00		DP, ŽP
4.7.2.3	Provoditi kontinuiranu edukaciju šire javnosti o invazivnim vrstama		JU, MK, DZZP, NVU, VS, MRRŠVG, MPRRR, MZ, LZ	PR	50.000,00		DP

4.8 Zaštita georazolikosti							
4.8.1 Na temelju inventarizacije i znanstveno-stručnog vrednovanja georazolikosti RH, usustaviti zaštitu, očuvanje i promicanje postojeće raznolikosti nežive prirode							
4.8.1.1	Osnovati Nacionalno povjerenstvo za zaštitu georazolikosti i geokonzervaciju te izraditi nacionalne smjernice za inventarizaciju, vrednovanje i razvrstavanje geo(morfo)loške baštine		MK, DZZP i VS	PR	200.000,00	DP	
4.8.1.2	Inventarizirati i vrednovati georazolikosti te izraditi bazu podataka i program za praćenje stanja (monitoring)		MK, DZZP i VS (HGI, PMF, RGNF, HSS, HPM i dr.)	KR	5.000.000,00	DP, ŽP, OP, MS	
4.8.1.3	Izrađivati karte georazolikosti RH te zaštićenih područja kao sastavnog dijela Prostornih planova i Planova upravljanja		MK, DZZP i VS	PR	100.000,00	DP, ŽP, MS	
4.8.1.4	Inventarizirati speleološke objekate te izraditi Nacionalni speleološki katastar		JU, DZZP i VS	KR	5.100.000,00	DP, ŽP	
4.8.1.5	Izraditi program preventivne zaštite jedinstvene i/ili ugrožene geo(morfo)loške baštine		MK, DZZP, JU	PR	100.000,00	DP, ŽP, MS	
4.8.1.6	Identificirati područja koja zaslužuju uključanje u europsku, odnosno svjetsku mrežu geoparkova		MK, DZZP, JU i VS	KR-SR	1.500.000,00	DP, ŽP, MS	
4.8.1.7	Uključiti geološke i geomorfološke sadržaje u turističku ponudu		MK, JU, MT, TZ	PR		DP, ŽP OP, PS	
4.8.1.8	Interpretirati geo(morfo)lošku baštinu svim dostupnim metodama (znanstveno-popularnim te edukativnim publikacijama, geosuvenerima, prezentacijskim centrima, muzejima...)		MK, JU, MT, TZ, DZZP	PR-KR		DP, MS, ŽP, PS	
4.8.2 Inventarizirati i znanstveno-stručno vrednovati te donijeti i provoditi Nacionalni program očuvanja, održivog korištenja, promicanja i zakonske zaštite geolokaliteta koristeći postojeće nacionalne i međunarodne instrumente							
4.8.2.1	Izraditi i provoditi Nacionalni program zakonske zaštite, odnosno preventivne zaštite geolokaliteta		MK, DZZP, VS	PR	100.000,00	DP, ŽP, MS	
4.8.2.2	Inventarizirati i vrednovati geolokalitete te uz izradu nacionalnog popisa i atlasa geolokaliteta		MK, DZZP, VS	PR	0	DP, ŽP, MS	
4.8.2.3	Revidirati zaštićena područja/geolokalitete, odnosno pripadajući dio Upisnika zaštićenih prirodnih vrijednosti		MK, DZZP, VS	PR	500.000,00	DP	
4.8.2.4	Izraditi stručne podloge za zakonsku zaštitu pojedinih geolokaliteta		MK, DZZP s VS	KR	3.000.000,00	DP, ŽP, MS	
4.8.2.5	Nominirati geolokalitete na Liste europske/ svjetske kulturne i prirodne baštine		MK, DZZP s VS	PR	100.000,00	DP, MS	
4.8.3. Inventarizirati i znanstveno-stručno vrednovati fosile, minerale i sigovine „in situ“ i „ex situ“ u svrhu očuvanja i zaštite, koristeći postojeće nacionalne i međunarodne instrumente							
4.8.3.1	Izraditi smjernice za dokumentiranje nalazišta fosila, minerala i sigovina		MK, DZZP s VS	PR		DP	

4.8.3.2	Inventarizirati i vrednovati fosile, minerale i sigovine „in situ“ i „ex situ“		DZZP s VS	PR-KR		DP	
4.8.3.3	Izraditi Nacionalni program zakonske zaštite pojedinih vrsta fosila, minerala i sigovina		MK, DZZP s VS	PR		DP	
4.8.3.4	Izraditi nacionalni popisa i atlas fosila, minerala i sigovina		MK, DZZP s VS	KR		DP, MS, PS	
4.8.3.5	Interpretirati i obilježiti nalazišta fosila i minerala		MK, JU	KR		DP, ŽP, MS	
4.8.3.6	Izraditi stručne podloge i zakonski zaštititi pojedine vrste fosila, minerala i sigovina		MK, DZZP i VS	PR-KR		DP	
4.8.4 Razvijati partnerstvo s drugim sektorima u svrhu zaštite geološke i geomorfološke baštine, odnosno georaznolikosti RH							
4.8.4.1	Unositi uvjete i mjere zaštite georaznolikosti u relevantne sektorske planove (dokumente prostornog uređenja i planove gospodarenja/ upravljanja prirodnim dobrima)		MZOPUG, gospodarstvo, poljoprivreda i vode	PR-KR		DP	
4.8.4.2	U postupku procjene investicijskih zahvata na okoliš utvrditi postoji li potreba za očuvanjem i zaštitom pojedinih dijelova georaznolikosti		MZOPUG, PS	PR		PS	
4.8.4.3	Propisati prijavu otkrića/nalaza speleoloških objekata, odnosno kaverna, nalazišta minerala i fosila i/ili geolokaliteta tijekom izrade studija utjecaja na okoliš za sve zahvate na krškom području		MZOPUG	PR		PS	
4.8.4.4	Intenzivirati suradnju s znanstveno-stručnim institucijama, nevladinim udrugama, turističkim zajednicama i lokalnom/regionalnom upravom u svrhu djelotvornije zaštite geo(morfo)loške baštine		MK, DZZP, JU	PR			
4.8.5 Dopuniti i međusobno uskladiti sektorske propise, razviti odgovarajući institucionalni okvire te kadrovski ojačati postojeće službe zaštite prirode kako bi se osigurala djelotvorna zaštita neobnovljive geološke i geomorfološke baštine, odnosno očuvanja georaznolikosti RH.							
4.8.5.1	Institucionalno i kadrovski jačati ustrojstvene jedinice za zaštitu i očuvanje geo(morfo)loške baštine na svim razinama		DZZP	PR-KR		DP	
4.8.5.2	Uskladiti odredbe Zakona o zaštiti prirode s propisima u kulturi te ugraditi odredbe o zaštiti geo(morfo)loške baštine u druge sektorske propise		MK, JU DZZP; MK;	PR-SR		DP	
4.8.6 U svrhu djelatne zaštite neobnovljive geo(morfo)loške baštine u najkraćem roku podići osnovnu razinu kvalitetnih informacija i obrazovanja o vrijednosti i značaju georaznolikosti, te poticati sudjelovanje javnosti i vlasnika i korisnika zemljišta na kojima se nalaze speleoloških objekti i drugi geolokaliteti i nalazišta minerala i fosila u održivom korištenju, zaštititi i očuvanju.							
4.8.6.1	Izraditi Program obrazovanja predstavnike lokalne uprave i regionalne samouprave, turističkih zajednica, djelatnika državne uprave (carina, policija) i dr. radi provedbe edukacije o značaju i vrijednosti neobnovljive geo(morfo)loške baštine na		MK, DZZP	PR	200.000,00	DP, MS	

	svim razinama obrazovanja						
4.8.6.2	Uspostaviti fond na državnoj i lokalnoj razini za financiranje putem natječaja za znanstveno - edukacijske projekte od koristi za očuvanje georazolikosti te za unaprjeđenje geoturizma		MK, MZPŠ, ŽP, OP	PR	2.000.000,00	DP, ŽP, MS, PS	
4.8.6.3	Provoditi doobrazovanje djelatnika MK, JU i DZZP o zakonodavnom i institucionalnom okviru djelotvorne zaštite i očuvanja geo(morfo)loške baštine		DZZP; MK	PR	2.000.000,00	DP, MS	
4.9 Krajobrazi							
4.9.1 Sustavno pristupiti očuvanju krajobraza							
4.9.1.1	Osnovati nacionalno povjerenstvo za krajobraz		MK, MZOPUG, DZZP	PR!	5.000,00	DP	
4.9.1.2	Donijeti nacionalni program za implementaciju Konvencije o europskim krajobrazima		MK, MZOPUG, DZZP	PR!	20.000,00	DP	
4.9.2 Spoznati vrijednosti krajobraza Hrvatske kroz identifikaciju, klasifikaciju i karakterizaciju krajobraza							
4.9.2.1	Izraditi i implementirati Krajobraznu osnovu Hrvatske u suradnji relevantnih sektora (prostorno planiranje, zaštita prirode, zaštita okoliša, kultura, promet, šumarstvo, poljoprivreda, vodno gospodarstvo, energetika, prosvjeta i znanost i dr.)		MK, MZOPUG, DZZP, ZPP, ŽZPP	PR!	15.000.000,00	ŽP, DP, MS	
4.9.2.2	Poticati projekte s ciljem jačanja svijest javnosti o krajobraznim vrijednostima		MK, MZOPUG, DZZP	KR	350.000,00	DP	
4.9.3 Osigurati implementaciju Konvencije o europskim krajobrazima te krajobrazne osnove							
4.9.3.1	Poticati aktivnosti stručnjaka na očuvanju krajobraza		MK, MZOPUG	KR	550.000,00	DP	
5 Održivo korištenje prirodnih dobara							
5.1 Poljoprivreda							
5.1.1 Nastaviti suradnju između tijela nadležnih za zaštitu prirode i poljoprivredu na donošenju i provedbi Poljoprivredno-okolišnog programa							
5.1.1.1	Donijeti i provesti Poljoprivredno-okolišni program kojim se potiče gospodarenje koje doprinosi očuvanju biološke raznolikosti i ekološke mreže odnosno mreže NATURA 2000, predvidjeti poticajne mjere		MPRRR, MK, DZZP	PR!		DP, MS	
5.1.2 Očuvati lokalitete s reprezentativnim ugroženim stanišnim tipovima u okviru ekološke mreže i mreže NATURA 2000							
5.1.2.1	Zaštititi reprezentativne ugrožene travnjake u okviru mreže NATURA 2000		MK, DZZP	PR!		DP, MS	
5.1.2.2	Ne poticati hidromelioracije u svrhu osposobljavanja poljoprivrednog zemljišta za povećanje proizvodne sposobnosti, već racionalnije koristiti postojeće, a posebno zapuštene poljoprivredne površine						

5.1.2.3	Očuvati povoljni vodni režim, uključujući visoku razinu podzemne vode na područjima cretova, vlažnih travnjaka i zajednica visokih zeleni						
5.1.2.4	Donijeti mjere/planove upravljanja za područje ekološke mreže i mreže NATURA 2000, na poljoprivrednim površinama, te provesti prioritetne akcijske planove za očuvanje najugroženijih travnjačkih lokaliteta		MK, DZZP	KR - DR		DP, MS	
5.1.3 Obnoviti i poticati razvoj sela na ekološki prihvatljivijim oblicima poljoprivredne proizvodnje							
5.1.4 Smanjiti trend gubitka površina i raznolikosti doprinskih i poluprinskih travnjaka kao vrijednih antropogenih staništa vrlo bogatih biološkom raznolikošću							
5.1.4.1	Poticati gospodarenje travnjacima putem ispaše i režimom košnje, prilagođenim tipu staništa						
5.1.4.2	Poticati ekstenzivno stočarstvo brdskih, planinskih, otočnih i primorskih područja						
5.1.4.3	Provoditi istraživanja po jedne sastojine karakteristične zajednice travnjaka u svakom fitogeografskom području		DZZP	SR		DP	
5.1.4.4	Obnoviti i poticati razvoj sela na ekološki prihvatljivijim oblicima poljoprivredne proizvodnje						
5.1.4.5	Spriječiti prenamjenu poljoprivrednog u šumsko zemljište						
5.1.5 Poticati ekološku poljoprivredu i druge oblike poljoprivrede koji doprinose očuvanju biološke raznolikosti te pomoći proizvođačima u promidžbi i osiguranju tržišta (npr. kroz javne ustanove za upravljanje zaštićenim područjima)							
5.1.5.1	Izraditi program održavanja tradicionalnih oblika poljodjelstva u zaštićenim područjima u sklopu planova upravljanja						
5.1.6 Prilikom okrupnjavanja poljoprivrednih površina, gdje je to moguće, očuvati mrežu prirodnih i poluprinskih staništa, posebno uz rubove velikih monokulturnih površina, uz ceste, putove, kanale							
5.1.6.1	Izraditi program očuvanja biološke raznolikosti prilikom okrupnjavanja zemljišta		MPRRR, MK, DZZP	PR!		DP	
5.1.7 Očuvati biološke svojte značajne za stanišni tip; ne unositi strane (alohtone) vrste i genetski modificirane organizme							
5.1.8 Educirati poljoprivredne proizvođače o važnosti očuvanja biološke raznolikosti u poljoprivrednoj praksi							
5.1.8.1	Izraditi i provesti program edukacije poljoprivrednih proizvođača o važnosti očuvanja biološke raznolikosti u poljoprivrednoj praksi		DZZP, MK, MPRRR	PR!		DP, MS	
5.1.9 Održivo koristiti zaštitna sredstva i mineralna gnojiva u poljoprivrednoj proizvodnji							
5.1.9.1	Odstraniti iz uporabe aktivne tvari u sredstvima za zaštitu bilja koje su dokazano visokotoksične (atrazin); smanjiti uporabu insekticida, posebno širokoga spektra, a koristiti selektivne insekticide		MPRRR	PR!		DP	
5.1.9.2	Poboljšati nadzor korištenja kemijskih sredstava u						

	poljoprivredi						
5.1.10 Ugraditi mjere i uvjete zaštite prirode u strateške/planske dokumente u poljoprivredi							
5.1.10.1	Ugraditi mjere i uvjete zaštite prirode te smjernice očuvanja ekološke mreže u planove gospodarenja u poljoprivredi						
5.1.10.2	Ugraditi mjere očuvanja biološke raznolikosti u Program raspolaganja poljoprivrednim zemljištem						
5.2 Šumarstvo							
5.2.1 Gospodarenje i upravljanje šumama temeljiti na načelima očuvanja sastavnica biološke raznolikosti šumskih ekosustava, s naglaskom na zaštićena područja, područja ekološke mreže i buduća NATURA 2000 područja							
5.2.1.1	Izraditi Programe zaštite šumskih ekoloških sustava u zaštićenim područjima u kojima nije dozvoljeno korištenje prirodnih dobara		MK ,DZZP, JUNP, JUPP, MPŠVG, ŠF, ŠIJ, HŠ	PR!	500.000,00	DP, MS	
5.2.1.2	Izraditi katalog mjera za održavanje cjelovitosti šumskih ekoloških sustava kao staništa životinjskih vrsta u područjima ekološke mreže i budućim NATURA 2000 područjima		MPŠVG, ŠF, ŠIJ	DR	100.000,00	DP	
5.2.2 Praćenje stanja oštećenosti šuma u područjima zaštićenim temeljem Zakona o zaštiti prirode, područjima ekološke mreže i budućim Natura 2000 područjima							
5.2.2.1	Izraditi i provoditi programe praćenja stanja šumskih ekoloških sustava u budućim NATURA 2000 područjima		DZZP, SF, SIJ, PMF, ZZO HAZU, JU, MSVG		500.000,00		
5.2.2.2	Pratiti utjecaj biopesticida na šumske ekološke sustave na primjeru 3 parka prirode		MPŠVG, HŠ, ŠIJ, ŠF, JUPP	DR	300.000,00	DP	
5.2.2.3	Pratiti stanje nizinskih poplavnih šuma		MPŠVG, ŠF, ŠIJ, HŠ	SR	300.000,00	DP, MS	
5.2.2.4	Pratiti oštećenosti šuma na području Gorskog kotara		MPŠVG, ŠF, ŠIJ, MK, JUNP	SR	600.000,00	DP, MS	
5.2.3 Rješavanje problema miniranih šumskih površina							
5.2.3.1	Razminirati šume u nacionalnim parkovima Paklenica, Plitvička jezera i Krka		MK, JUNP, HCR	PR!	10.000.000,00	DP, MS	
5.2.4 Unapređenje suradnje relevantnih sektora na nacionalnoj i međunarodnoj razini ,vezanu uz provedbu programa NATURA 2000 i očuvanje biološke raznolikosti							
5.2.4.1	Organizirati stručne skupove sa sudjelovanjem svih relevantnih struka vezano uz upravljanje i gospodarenje šumama		MK, MPSVG, DZZP, SF, SI, JU, PMF, ZZO HAZU	PR!	200.000,00	DP, MS	
5.3 Lovstvo							
5.3.1 Provođenje programa znanstvenog utvrđivanja brojnosti populacija divljači i uspostava sustava praćenja stanja							
5.3.1.1	Znanstveno utvrditi brojnost populacija divljači na području rasprostranjenosti velikih zvijeri i utvrditi povoljan odnos brojnosti divljači u odnosu na brojnost velikih zvjeri		MPŠVG , DZZP, VEF, HŠ, ŠF	PR!	300.000,00	DP, MS, ŽP	

5.3.2 Praćenje stanja životinjskih vrsta u zaštićenim područjima u kojima nema gospodarenja životinjskim vrstama							
5.3.2.1	Izrada Programa zaštite životinjskih vrsta za područja na kojima nije dozvoljeno gospodarsko korištenje istih		JU, MK, MPSVG, DZZP,	PR!	200.000,00	DP, MS	
5.3.3 Unapređenje suradnje relevantnih sektora na nacionalnoj i međunarodnoj razini vezano uz provedbu programa NATURA 2000 i očuvanje biološke raznolikosti							
5.3.3.1	Organizirati stručne skupove i seminare sa sudjelovanjem predstavnika svih relevantnih struka		MK, MPSVG, DZZP, HLS	PR!	200.000,00	DP, MS	
5.3.4 Unapređenje rada i suradnje lovne inspekcije i inspekcije zaštite prirode							
5.3.4.1	Organizirati stručne skupove i seminare sa sudjelovanjem predstavnika nadležnih inspekcija		MPŠVG, MK	PR!	200.000,00	DP	
5.3.5 Izrada planova gospodarenja životinjskim vrstama koje imaju stroži režim zaštite prema direktivama Europske unije							
5.3.5.1	Izraditi Plan gospodarenja divokozom		MPŠVG, ŠF	PR!	200.000,00	DP	
5.3.5.2	Izraditi Plan gospodarenja jarebicom kamenjarkom		MPŠVG, ZZO	PR!	200.000,00	DP	
5.3.6 Procjena stanja alohtone divljači na otocima i kontinentu i rješavanje tog problema							
5.3.6.1	Izraditi program uklanjanja alohtona divljači na otocima i kontinentu		MPŠVG, DZZP	PR!	500.000,00	DP, ŽP	
5.4 Slatkovodno ribarstvo							
5.4.1 Jačati mjere očuvanja biološke raznolikosti u propisima i dokumentima iz područja slatkovodnog ribarstva							
5.4.1.1	Ugraditi mjere i uvjete zaštite prirode u propise i dokumente iz područja slatkovodnog ribarstva		MK, MPRRR, DZZP	KR		DP	
5.4.2 Spriječiti unošenje stranih (alohtonih) vrsta u otvorene vode Jadranskog slijeva te započeti s njihovim uklanjanjem							
5.4.2.1	Izraditi i provesti pilot projekt uklanjanja stranih (alohtonih) vrsta riba na jednoj od rijeka u krškom području (npr. štika u Cetini i Gackoj)		DZZP, ZI, TDU, NVO	KR	700.000,00	MS, DP	
5.4.3 Omogućiti opstanak poluintenzivnog i/ili ekstenzivnog uzgoja na šaranskim ribnjacima, kao preduvjet održanja njihove ornitološke vrijednosti							
5.4.3.1	Izraditi program poticanja ekstenzivne/poluintenzivne šaranske proizvodnje na ribnjacima značajnim za zaštitu prirode		MPRRR, MK, DZZP	SR	250.000,00	DP	
5.5 Morsko ribarstvo							
5.5.1 Iskorištavanje bioloških resursa Jadrana temeljiti na principima razumnog i obzirnog gospodarenja, što uključuje prvenstveno procjenu ribolova dostupnih bioloških zaliha i optimalno moguće (dozvoljene) razine iskorištavanja u skladu s tim							
5.5.1.1	Procijeniti kapacitet morskog ekosustava za marikulturu		MPRRR, ZI	KR	600.000,00	DP, MS	
5.5.2 U cilju očuvanja biološke raznolikosti mora ugraditi uvjete i mjere zaštite u planove/programme vezane uz morsko ribarstvo te u prostorne planove korištenja mora i priobalja							
5.5.2.1	Utvrđiti morska staništa važna za očuvanje biološke raznolikosti		DZZP, ZI, MK	KR	400.000,00	DP, MS	
5.5.2.2	Ugraditi mjere i uvjete zaštite prirode u Program razvoja ribarstva		MK, DZZP	PR!		DP	

5.5.3 Znanstveno-istraživačke programe i projekte usmjeravati prema istraživanjima specifičnih, vrijednih, ekonomski značajnih i iskorištavanih, osjetljivih, nedovoljno poznatih i ugroženih zajednica, svojiti i staništa							
5.5.3.1	Istražiti utjecaj kaveznog uzgoja riba na bentoske biocenoze		ZI, MPRRR	KR	1.000.000,00	DP	
5.5.3.2	Provoditi trajni monitoring stanja pelagičkih zajednica u hrvatskom dijelu Jadrana		ZI	SR		DP	
5.5.3.3	Educirati ribare vezano uz slučajaj ulov strogo zaštićenih vrsta (morske kornjače i dupini)		DZZP, ZI	KR	300.000,00	DP, MS	
5.5.3.4	Istražiti i vrednovati Zaštićeni ekološko-ribolovni pojas sa stanovišta programa Natura 2000		ZI, DZZP	PR!	800.000,00	DP, MS	
5.6 Genetski modificirani organizmi							
5.6.1 Uspostaviti cjelovit zakonodavni i institucionalni sustav kontrole primjene GMO-a							
5.6.1.1	Potpuno uskladiti zakonodavstvo Republike Hrvatske na području uporabe GMO-a s EU direktivama i Protokolom o biološkoj sigurnosti		TDU	PR!		-----	
5.6.1.2	Uspostaviti djelatni institucionalni okvir sukladno propisima						
5.6.1.3	Provesti GEF/UNEP projekt Implementacije Nacionalnog okvira za biološku sigurnost		TDU	PR!		MS, DP	
5.6.1.4	Uspostaviti mrežu ovlaštenih laboratorija za GMO		MZ	KR		DP	
5.6.2 Kontinuirano raditi na edukaciji djelatnika nadležnih institucija, inspekcijskih službi i javnosti							
5.6.2.1	Izraditi i realizirati program jačanja i obuke kadrova nadležnih i institucija i inspekcijskih službi		TDU	KR		DP	
5.6.2.2	Poticati sudjelovanje javnosti u donošenju odluka vezanih uz GMO		TDU	PR!		DP	
5.7 Vodno gospodarstvo							
5.7.1 Izrada vodno gospodarskih osnova i planova upravljanja slivovima uz ugradnju i striktnu provedbu mjera i uvjeta zaštite prirode							
5.7.1.1	Izmjeniti i dopuniti Ugovor s AGN o vodotocima od međunarodnog značaja i de-klasifikacija rijeka sukladno postojećim prirodnim značajkama i odredbama međunarodnih konvencija i nacionalnog zakonodavstva			PR!		DP, MS	
5.7.2 Gospodarenje i upravljanje vodama temeljititi na načelima očuvanja sastavnica biološke raznolikosti vodenih ekosustava, s naglaskom na zaštićena područja, područja EM i buduća Natura 2000 područja							
5.7.2.1	Provoditi strateške procjene utjecaja na okoliš i ocjene prihvatljivosti za prirodu planova upravljanja slivovima i pojedinačnih zahvata i radnji pri vodnogospodarskim aktivnostima						
5.7.3 Donošenje planova upravljanja za zaštićena područja i područja ekološke mreže koja obuhvaćaju vodene ekosustave							
5.7.3.1	Ugraditi odgovarajuće mjere i uvjete zaštite prirode u						

	planove gospodarenja slivovima						
5.7.3.2	Utvrđiti uvjete i mjere zaštite prirode za sve detaljnije provedbene dokumente poput godišnjih planova i drugih detaljnih planova u vodnom gospodarstvu						
5.7.4 Ukidanje vodne naknade za zaštićena područja, odnosno javne ustanove koje upravljaju zaštićenim područjima kroz svoje planove upravljanja te provode aktivnosti kojima štite prirodne retencije							
5.7.4.1	Ukinuti vodne naknade područjima koja svojim aktivnostima štite vlažna i močvarna staništa			PR!			
5.7.5 Regulirati iskapanje sedimenta iz aktivnih korita rijeka i sprudova							
5.7.5.1	Regulirati iskapanja sedimenta iz aktivnih korita rijeka i sprudova		MK	PR!			
5.7.6 Osigurati opstanak preostalih doprirodnih rijeka u odnosu na planove revitalizacije riječne plovidbe							
5.7.6.1	Izvršiti prilagodbe riječne flote uvjetima plovidbe na rijekama						
5.7.6.2	Izraditi analizu biološke raznolikosti preostalih doprirodnih rijeka koje su pod prijetnjom razvoja plovidbe, te utvrditi uvjete zaštite prirode			PR!		DP	
5.7.7 Zaštitu od poplava provoditi sustavom prirodnih retencija i davanjem prostora rijeci posebno putem restauracije poplavnih područja, gdje je god to moguće.							
5.7.7.1	Izraditi analizu mogućih novih retencija za obranu od poplava, te stavljanje istih u funkciju			PR!		DP, MS	
5.7.8 Jačati nadzor zaštite prirode u provedbi uvjeta i mjera zaštite prirode u vodnom gospodarstvu							
5.7.8.1	Povećati broj inspektora zaštite prirode			KR		DP	
5.7.8.2	Osnovati nacionalno povjerenstvo za vlažna staništa			PR!		DP, M	
5.7.9 Ojačati institucionalni okvir vodnog sektora vezano uz zaštitu vodenih i močvarnih staništa							
5.7.9.1	Izraditi i provoditi akcijski plan za zaštitu krških tekućica u sklopu planova upravljanja zaštićenim područjima i ekološke mreže			PR!		DP, M	
5.7.9.2	Razmotriti projekt izgradnje kanala Dunav-Sava te u slučaju neopravdanosti i štetnosti zahvata odustati od izgradnje			PR!		DP, M	
5.7.10 Pažljivo planirati melioracijske radove u inundacijskom prostoru rijeka							
5.8 Turizam							
5.8.1 Jačati značaj zaštite prirode u turističkom sektoru na svim razinama							
5.8.1.1	Uspostaviti kontinuiranu suradnju s turističkim sektorom na lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini		MK, MT, TDU, LU i SU, TZ, HGK, NVU	KR-DR	150.000,00	DP, ŽP	
5.8.1.2	Ugraditi mjere i smjernice zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti u master planove za turizam pojedinih županija		MK, MT, DZZP, TDU, LU i SU, TZ, NVU	KR	250.000,00	DP, ŽP	
5.8.1.3	Ugraditi mjere i smjernice zaštite biološke i		MK, MT, DZZP,	KR-DR	250.000,00	DP, ŽP	

	krajobrazne raznolikosti u strategije, zakone, propise, programe i planove iz sektora turizma na svim razinama		TDU, LU i SU, TZ, NVU				
5.8.1.4	Zaštiti biološku i krajobraznu raznolikost od negativnih učinaka turizma na obalu, otoke i more kroz prostorno-plansku dokumentaciju te druge planove i programe		MK, TDU DZZP	KR-DR	100.000,00	DP	
5.8.1.5	Prije planiranja zahvata izgradnje i/ili poboljšanja turističke infrastrukture koji može imati bitan utjecaj na ekološki značajno područje ili zaštićenu prirodnu vrijednost, a koji nije obuhvaćen procjenom utjecaja na okoliš potrebno je izraditi studiju prihvatljivosti zahvata na prirodu		MK, DZZP,	KR-DR	Nemoguće procijeniti	investitor	
5.8.1.6	Turističku infrastrukturu i sadržaje planirati izvan biološki vrijednih područja		MT, MZOPUG, MK, LUS	KR-DR	Nemoguće procijeniti	DP	
5.8.1.7	Izraditi plan za razvoj ekoturizma		MT, MPRRR, MK	KR-DR	500.000,00	DP	
5.8.1.8	Identificirati potencijalna značajna područja za razvoj ekoturizma		MT, MPRRR, MK	KR-DR	600.000,00	DP	
5.8.2 Razvijati turizam prihvatljiv za zaštitu biološke raznolikosti u pojedinim zaštićenim i ekološki značajnim područjima							
5.8.2.1	Definirati metode i kriterije za utvrđivanje zona za posjećivanje, razgledavanje i rekreaciju, odnosno turizam u zaštićenim područjima		JU NP i PP, MK, DZZP, ZI	PR!	300.000,00	DP, MS	
5.8.2.2	Identificirati osjetljiva područja i utvrditi smjernice i okvire za turističke aktivnosti u zaštićenim područjima		JU NP i PP, MK, DZZP, ZI	PR!	400.000,00	DP, MS	
5.8.2.3	Izraditi i uspostaviti sustav praćenja broja posjetitelja i utjecaja posjetitelja na zaštićena područja		JU NP i PP, MK, DZZP, ZI	PR!	500.000,00	DP, MS	
5.8.2.4	Provoditi pilot projekte za razvoj ekoturizma u pojedinim značajnim područjima		MT, MK, MPRRR	KR-DR	Nemoguće procijeniti	MS, DP	
5.8.2.5	Izraditi plan upravljanja turističkim aktivnostima u zaštićenim područjima u okviru planova upravljanja		JU NP i PP, MK, DZZP, ZI	PR!	500.000,00	DP, MS	
5.8.2.6	Analizirati postojeće modele posjećivanja i razgledavanja u zaštićenim područjima		JU NP i PP, MK, DZZP, ZI	PR!	500.000,00	DP, MS	
5.8.2.7	Definirati metode i način utvrđivanja kapaciteta posjećivanja zaštićenih područja u okviru plana upravljanja		JU NP i PP, MK, DZZP, ZI	PR!	500.000,00	DP, MS	
5.8.2.8	Utvrđiti standarde i kriterije za razvoj ekoturizma u zaštićenim područjima		MK, MT, MPRRR, MRRŠVG, DZZP, ZI	SR	250.000,00	DP, MS	
5.8.3 Provoditi edukaciju posjetitelja putem edukacijskih centara za posjetitelje u zaštićenim područjima o prirodnim vrijednostima i važnosti očuvanja zaštićenih područja							
5.8.3.1	Izraditi akcijski plan za edukaciju posjetitelja u zaštićenim područjima		JU NP i PP, MK, DZZP, ZI	PR!	250.000,00	DP, MS	

5.8.3.2	Izraditi akcijski plan za interpretaciju u zaštićenim područjima		JU NP i PP, MK, DZZP, ZI	PR!	250.000,00	DP, MS	
5.8.3.3	Izraditi akcijski plan za uspostavu vodičke službe u zaštićenim područjima		JU NP i PP, MK, DZZP, ZI	PR!	200.000,00	DP, MS	
5.8.4 Pratiti utjecaja turizma na biološku i krajobraznu raznolikost obale, otoka i mora							
5.8.4.1	Izraditi plan zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti od negativnih učinaka turizma na obalu, otoke i more		MK, DZZP, MT, MMPI, MZOPUG, ZI	PR!	500.000,00	DP, MS	
5.9 Promet							
5.9.1 Osigurati propusnost za divlje životinje izgrađenih i planiranih prometnica							
5.9.1.1	Nadgledati i osigurati propusnosti izgrađenih prometnica	MMPI, MZOPUG	HAC, HŽ	PR!	1.000.000,00	DP, PS	
5.9.1.2	Analizirati planove za izgradnju novih cestovnih prometnica u suradnji sa mjerodavnim stručnjacima za velike zvijeri, ornitolozima, herpetolozima itd.	MMPI, MZOPUG	HAC, HŽ	PR!	200.000,00	DP, PS	
5.9.1.3	Osigurati i/ili izgraditi prijelaze za divlje životinje	MMPI, MZOPUG	HAC, HŽ	PR!-KR	12.000.000,00	DP, PS	
5.9.1.4	Valorizirati potencijalni utjecaj riječnih prometnica i kanala na ugrožene vrste ptica močvarnih i vodena staništa	MK	DZZP, ZZO HAZU	PR!	200.000,00	DP	
5.9.2 Sustavno pratiti utjecaj cestovnih, željezničkih i dr. prometnica na divlje životinje							
5.9.2.1	Nastaviti s aktivnim radom Povjerenstva za praćenje populacija velikih zvijeri	MK	MK	PR!	100.000,00	DS	
5.9.2.2	Definirati proceduru/protokol između prometnog sektora/gospodarskih subjekata prometnog sektora i sektora zaštite prirode u cilju uspostave kvalitetnog monitoringa (utjecaja na vrste, staništa, krajobraze, praćenje smrtnosti divljih životinja na i uz prometnice)	MMPI, MK	MMPI, MK	KR	100.000,00	DP	
5.10 Energetika							
5.10.1 Gospodarenje i upravljanje u energetskom sektoru temeljiti na načelima očuvanja sastavnica biološke i krajobrazne raznolikosti s posebnim naglaskom na zaštićena područja, područje ekološke mreže i buduća NATURA 2000 područja							
5.10.1.1	Donijeti strategiju energetskog razvoja za koju će se provesti strateška procjenu utjecaja na okoliš uključujući ocjenu prihvatljivosti za prirodu						
5.10.1.2	Poticati i planirati korištenje obnovljivih izvora energije uz provedbu strateške procjene utjecaja na okoliš uključujući ocjenu prihvatljivosti za prirodu						

5.10.1.3	Nastaviti ugrađivati smjernice za zaštitu vrsta, staništa i krajobraza pri planiranju energetskih objekata u prostorne planove						
5.10.1.4	Kod određivanja lokacija za vjetroelektrane izbjegavati ornitološke rezervate i druga staništa ptica, migratorne putove te staništa šišmiša						
5.10.1.5	Provesti pilot projekte korištenja obnovljivih izvora energije u zaštićenim područjima						
5.10.1.6	Primijeniti tehnička rješenja kod izgradnje vjetroelektrana kako bi se smrtnost ptica na električnim vodovima svela na minimum						
5.10.1.7	Izraditi akcijski plan za monitoring ptica grabljivica na području srednje Dalmacije kako bi se utvrdio kumulativan utjecaj planiranih vjetroelektrana na njihove populacije						
5.10.1.8	Provedba certifikacije svih hidroelektrana u Hrvatskoj						
5.10.1.9	Ojačati načela zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti u postupku izrade studija utjecaja na okoliš u odnosu na mogući utjecaj izgradnje elektrana na biološku i krajobraznu raznolikost i područje ekološke mreže						
6 Zajednička pitanja							
6.1 Istraživanje i praćenje stanja (monitoring)							
6.1.1 Provesti inventarizaciju sastavnica biološke raznolikosti							
6.1.1.1	Nastaviti s kontinuiranim istraživanjem i nadgledanjem populacija ugroženih vrsta, uz predlaganje potrebnih mjera zaštite, prema popisu prioriteta			PR		DP, MS	
6.1.1.2	Nastaviti s istraživanjima i praćenjem stanja u zaštićenim područjima			PR		DP, MS	
6.1.2 Nastaviti s uspostavom nacionalnog sustava praćenja stanja biološke i krajobrazne raznolikosti							
6.1.2.1	Provoditi kontinuirana istraživanja neistraženih skupina i/ili svojti te svojti i staništa značajnih za uspostavu mreže Natura 2000						
6.1.2.2	Nastaviti s izradom priručnika za inventarizaciju i praćenje stanja vrsta i staništa						
6.1.3 Unaprijediti saznanja i baze podataka o sastavnicama biološke raznolikosti							
6.1.3.1	Nastaviti s uspostavom informacijskog sustava zaštite prirode		MK, DZZP	SR		DP, MS	
6.1.3.2	Održavati i upotpunjavati baze podataka o biološkoj raznolikosti			KR-SR		DP, MS	

6.1.4 Poticati znanstvenu zajednicu na provedbu nacionalnih taksonomskih istraživanja							
6.1.4.1	Poticati na promjene u zakonskim kriterijima za napredovanje u znanstveno-nastavnim i znanstvenim zvanjima, u smislu vrednovanja stručnog rada u inventarizaciji i vrednovanju sastavnica biološke raznolikosti, osobito u svrhu poticanja razvoja taksonomije						
6.1.4.2	Uvažavati kriterij potrebe inventarizacije i praćenja stanja nacionalne biološke raznolikosti u evaluaciji projekata financiranih iz proračuna						
6.2 Obrazovanje javnosti							
6.2.1 Unaprijediti poimanje, važnost i zastupljenost koncepta biološke raznolikosti na svim razinama školstva							
6.2.1.1	Poticati reviziju nastavnih programa vezanih uz biološku raznolikost u smislu osuvremenjivanja, konkretnog problemskog pristupa i poticanja terenskog rada		MK, DZZP, MZOS AOO, JU, ZI, ZOO, botanički vrtovi, muzeji, knjižnice...	PR!		DP	
6.2.1.2	Osigurati sadržaje i materijale o biološkoj raznolikosti, o potrebi i načinima njene zaštite, kao i o dobrobitima bioraznolikosti, posebno s obzirom na ljudsko zdravlje, u svim obrazovnim institucijama		MK, DZZP, MZOS AOO, JU, ZI, ZOO, botanički vrtovi, muzeji, knjižnice...	PR!		DP, MS, PS	
6.2.1.3	Suradivati sa županijskim uredima za prosvjetu i kulturu kao ključnim operativnim jedinicama koordinacije provedbe programa i projekata obrazovanja za zaštitu i očuvanje biološke raznolikosti		MZOS, AOO, ZI, MK, DZZP, JU, NVU	KR-SR		DP, ŽP	
6.2.2 Poticati institucionalno i vaninstitucionalno obrazovanje o biološkoj raznolikosti							
6.2.2.1	Poticati uvršavanje sadržaja o biološkoj raznolikosti u dodiplomski studij svih nastavničkih fakulteta		MZOS, AOO, ZIMK, DZZP	PR!		DP	
6.2.2.2	Poticati uvršavanje tema o važnosti zaštite biološke raznolikosti u programe redovitog stručnog usavršavanja nastavnika biologije i drugih struka, te ravnatelja škola		MZOS, AOO, ZI, MK, DZZP	PR!		DP	
6.2.3 Poticati obrazovanje djelatnika u zaštiti prirode							
6.2.3.1	Provoditi i poticati edukaciju djelatnika javnih ustanova za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima		MZOS, ZI, MK, DZZP, JU, NVU	KR-SR		DP, MS	
6.2.4 Ojačati suradnju između tijela državne uprave, stručnih i znanstvenih institucija u svrhu obrazovanja u području zaštite prirode							
6.2.4.1	Ugraditi načela zaštite i očuvanja biološke raznolikosti u sustav obrazovanja, osposobljavanja i prakse		MZOS, ZI, MK, DZZP, JU, NVU	KR-DR		DP	

	šumarstva, lovstva, poljoprivrede, ribarstva, vodnog gospodarstva, prostornog planiranja i biotehnologije						
6.2.5 Poticati programe i aktivnosti s ciljem obrazovanja o zaštiti biološke raznolikosti i njenog održivog korištenja							
6.2.5.1	Nadograditi postojeće interpretativne programe konceptom biološke raznolikosti - javne ustanove za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima, zoološki vrtovi, botanički vrtovi, muzeji i dr.		MK, DZZP, JU	KR-DR		DP, MS	
6.3 Obavješćivanje i sudjelovanje javnosti							
6.3.1 Unaprijediti i podići razinu obrazovanja i svijest javnosti o biološkoj i krajobraznoj raznolikosti, te pojačati sudjelovanje javnosti donošenju odluka							
6.3.1.1	Poticati financiranje akcija koje podižu razinu obrazovanja i svijest javnosti o biološkoj i krajobraznoj raznolikosti i potiču sudjelovanje javnosti u odlučivanju						
6.3.2 Uspostaviti mehanizme međunarodne, regionalne i nacionalne razmjene podataka o biološkoj i krajobraznoj raznolikosti, te o aktivnostima zaštite i očuvanja							
6.3.2.1	Razvijati informacijski sustav za biološku raznolikost Hrvatske		DZZP, MK, JU, NVU	PR!		DP, MS	
6.3.3 Informirati javnost sustavno i dosljedno o postojećem institucionalnom okviru, pravima i dužnostima građana, kao i mogućnostima sudjelovanja javnosti u procesima i postupcima odlučivanja vezanim uz problematiku zaštite i očuvanja biološke i krajobrazne raznolikosti.							
6.3.3.1	Razviti mehanizam razmjene podataka u okviru Konvencije o biološkoj raznolikosti (CHM)		DZZP, MK, JU, NVU	PR!		DP, MS	
6.3.4 Poticati aktivnosti NVU u promidžbi zaštite prirode							
6.3.4.1	Unapređivati mehanizme za financiranje projekata koji su od koristi za promociju i obavješćivanje javnosti na temu biološke raznolikosti za NVU		MK	PR!		DP, ŽP, PS	
6.3.4.2	Poticati suradnju između organizacija civilnog društva i javnog i gospodarskog sektora		DZZP, MK, JU, NVU, SJI	KR		DP, ŽP, PS	
6.3.5 Poticati sudjelovanje sredstava javnog informiranja u obrazovanju, obavješćivanju i sudjelovanju javnosti na temu zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti							
6.3.5.1	Nastaviti poticati medijsko praćenje Međunarodnog dana biološke raznolikosti i Dana zaštite prirode, kao i drugih datuma značajnih za zaštitu prirode i okoliša		DZZP, MK, JU, NVU, SJI	DR		DZ, ŽP, PS	
6.3.5.2	Kontinuirano komunicirati s medijima i uspostaviti trajno partnerstvo u svrhu veće zastupljenosti tema iz područja zaštite biološke raznolikosti		MK, DZZP, SJI, JU, NVU	KR-SR		DP, ŽP, PS	
6.3.5.3	Uspostaviti godišnju radionicu za predstavnike medija, MK, DZZP i JU		DZZP, MK, JU, NVU, SJI	KR		DP, ZP, PS	
6.4 Prostorno planiranje							
6.4.1 Provesti vrednovanje prostora (na razini županija i Grada Zagreba) sa stajališta zaštite prirode, odnosno očuvanja i unapređenja populacija ugroženih i zaštićenih vrsta, ugroženih i rijetkih tipova staništa te očuvanja krajobraznih vrijednosti, kao i definiranja prioriteta vezano uz planiranje proglašenja novih zaštićenih područja							
6.4.1.1	Propisati obvezu izradu stručne podloge vezane uz zaštitu prirode za potrebe izrade prostorno-planske		MK, MZOPUG	SR	Nema dodatnih troškova	DP	

	dokumentacije						
6.4.1.2	Propisati postupak izdavanja ovlaštenja i izraditi popis ovlaštenih osoba za izradu stručnih podloga za potrebe izrade prostorno-planske dokumentacije		MK, MZOPUG	SR	Nema dodatnih troškova	DP	
6.4.1.3	Provesti vrednovanje prostora (na razini županija i Grada Zagreba) sa stajališta zaštite prirode i ugraditi na taj način dobivene podatke u prostorno-plansku dokumentaciju (postojeće planove i planove u izradi)		MK, MZOPUG, VS	KR - SR	2.500.000,00	DP, ŽP	
6.4.1.4	Izraditi kataloge mjera zaštite prirode za glavne utjecajuće djelatnosti i sektore: poljoprivreda, ribarstvo, šumarstvo, lovstvo, energetika, promet, vodno gospodarstvo, turizam i dr. s ciljem da se iste ugrade kao obvezujuće u provedbene planove navedenih sektora		MK, DZZP	PR	300.000,00	DP	
6.4.2 Izraditi i usvojiti preostale prostorne planove područja posebnih obilježja (i/ili izmjene i dopune postojećih) za nacionalne parkove i parkove prirode							
6.4.2.1	Izraditi i usvojiti preostale prostorne planove područja posebnih obilježja (i/ili izmjene i dopune postojećih) za nacionalne parkove i parkove prirode		MK, MZOPUG	KR		DP, drugi prihodi JU	
6.4.3 Provesti usklađivanje sadržaja i obuhvata prostornih planova područja posebnih obilježja i planova upravljanja zaštićenim područjima (radi izbjegavanja preklapanja, određivanja prioriteta i dr.)							
6.4.3.1	Usklađivanje sadržaja i obuhvata prostornih planova područja posebnih obilježja i planova upravljanja zaštićenim područjima (radi izbjegavanja preklapanja, određivanja prioriteta i dr.)		MK, MZOPUG, DZZP	PR	1.500.000,00	DP	
6.4.3.2	Unaprijediti koordinaciju između tijela nadležnih za zaštitu prirode, zaštitu okoliša i prostorno planiranje		MK, MZOPUG	KR	–	DP	
6.4.4 Provoditi edukaciju područne (regionalne) i lokalne uprave za provođenje i primjenu odredbi prostorno-planske dokumentacije, i izdavanje dopuštenja za zahvate u prostoru, posebno obzirom na vrednovanje prostora županija, zaštićena područja i ekološku mrežu							
6.4.4.1	Provoditi edukaciju područne (regionalne) i lokalne uprave za provođenje i primjenu odredbi prostorno-planske dokumentacije posebno obzirom na novo vrednovanje prostora, i izdavanje dopuštenja za korištenje prirodnih resursa i zahvate u prostoru		MK, MZOPUG TDU	KR - SR	600.000,00	DP, ŽP	
6.4.5 Poboľjšati provedbu i nadzor mjera i uvjeta zaštite prirode ugrađenih u prostorne planove							
6.4.5.1	Poboľjšati provedbu i nadzor mjera i uvjeta zaštite prirode ugrađenih u prostorne planove kroz jačanje inspekcija zaštite prirode i urbanističke inspekcije, građevne inspekcije		MK, MZOPUG TDU	SR	2.520.000,00	DP, MS	
6.4.6 Unaprijediti razinu svijesti javnosti o biološkoj i krajobraznoj raznolikosti i značaju očuvanja prostora i poticati uključivanje javnosti pri izradi i donošenju prostornih planova							
6.4.6.1	Poticati projekte informiranja i uključivanja stručnih, znanstvenih i nevladinih udruga iz područja zaštite		MK, MZOPUG	KR - SR	što više dostupnih	DP, MS	

	biološke i krajobrazne raznolikosti u proces izrade i usvajanja dokumenata prostornog uređenja		NVU,		sredstava		
6.4.6.2	Na transparentan i stručan način vrednovati mišljenja, primjedbe i prijedloge javnosti na prijedloge prostornih planova		MK, MZOPUG, VS	KR	nema dodatnih troškova	DP,	
6.5 Ocjena prihvatljivosti za prirodu							
6.5.1 Uspostaviti mehanizme i sustav za provođenje ocjene prihvatljivosti za prirodu							
6.5.1.1	Donijeti izmjene i dopune Zakona o zaštiti prirode vezane uz ocjenu prihvatljivosti zahvata, planova i programa za prirodu (usklađivanje sa direktivom o staništima)		MK DZZP	KR	2.520.000,00	DP, ŽP, MS	
6.5.1.2	Donijeti novi Pravilnik o ocjeni prihvatljivosti za prirodnu koji će biti usklađen sa Izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti prirode		MK, DZZP,	KR	(provedba zajedno sa prethodnim akcijskim planom)	DP, ŽP, MS	
6.5.1.3	Propisati postupak izdavanja ovlaštenja i izraditi popis ovlaštenih osoba za izradu studije ocjene prihvatljivosti za prirodu		MZOPUG, MK	KR	(provedba zajedno sa prethodnim akcijskim planom)	DP, MS	
6.5.1.4	Donijeti Uredbu o međunarodnoj ekološkoj mreži Natura 2000		MK, DZZP	SR		DP, MS	
6.5.2 Ojačati načela zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti u postupku procjene utjecaja na okoliš							
6.5.2.1	Cjelovitije obraditi segment biološke i krajobrazne raznolikosti u postupku procjene utjecaja na okoliš i strateške procjene utjecaja na okoliš		MK, MZOPUG, VS	KR	nema dodatnih troškova	DP	
6.5.3 Osposobiti područnu regionalnu i lokalnu upravu za provedbu postupka ocjene prihvatljivosti za prirodu							
6.5.3.1	Provoditi edukaciju područne (regionalne) i lokalne uprave o provođenju i primjeni propisa o ocjeni prihvatljivosti za prirodu		MK, DZZP	KR	500.000,00	DP, ŽP, MS	
6.5.4 Unaprijediti razinu svijesti javnosti o važnosti postupka ocjene prihvatljivosti za prirodu, ekološkoj mreži i međunarodnoj ekološkoj mreži Natura 2000							
6.5.4.1	Izraditi informativno-edukativni materijal o ocjeni prihvatljivosti za prirodu, nacionalnoj ekološkoj mreži i međunarodnoj ekološkoj mreži „Natura 2000		MK, DZZP	SR	50.000,00	DP, MS	
6.6 Zakonodavni okvir							
6.6.1 U potpunosti uskladiti nacionalno zakonodavstvo s područja zaštite prirode te sektorske zakone s zakonodavstvom Europske unije							
6.6.1.1	Izraditi i donijeti sve preostale provedbene propise predviđene Zakonom o zaštiti prirode (NN 70/05)						
6.6.1.2	Nastaviti usklađivanje zakonodavstva iz područja zaštite okoliša, prostornog planiranja, poljoprivrede, morskog i slatkovodnog ribarstva, zaštite životinja, šumarstva, lovstva, vodnog gospodarstva, rudarstva, energetike, prometa, turizma i dr. resora u dijelu koji						

	se odnosi na zaštitu prirode i očuvanje biološke raznolikosti, s odredbama Zakona o zaštiti prirode, Konvencije o biološkoj raznolikosti te odredbama relevantnih direktiva Europske unije						
6.6.2 U potpunosti uskladiti nacionalno zakonodavstvo u području uporabe GMO-a sa relevantnim zakonodavstvom Europske unije							
6.6.2.1	Izraditi i usvojiti sve preostale provedbene propise predviđene Zakonom o genetski modificiranim organizmima (NN 70/05)		MZSS MK MPŠVG MZOŠ	PR	200.000,00	DP	
6.6.3 Uspostaviti dodatne financijske mehanizme u zaštiti prirode							
6.6.3.1	Donijeti propise o financijskim mehanizmima u zaštiti prirode (Zakon o fondaciji ili zakladi za zaštitu prirode)		MK	SR	100.000,00	DP	
6.7 Institucionalni okvir							
6.7.1 Administrativno jačanje svih službi nadležnih za poslove zaštite prirode							
6.7.1.1	Unaprjeđenje ustrojstva Uprave za zaštitu prirode Ministarstva kulture radi kvalitetnije provedbe poslova ocjene prihvatljivosti planova programa i zahvata na ekološku mrežu te međunarodnih konvencija iz područja zaštite prirode		MK	PR			
6.7.2 Institucionalno jačanje nadležnih tijela za zaštitu prirode							
6.7.2.1	Izraditi program edukacije djelatnika Ureda državne uprave, odnosno upravnih tijela u županijama u svrhu provedbe Zakona o zaštiti prirode (NN 70/05) te provesti edukaciju		MK TDU	PR	500.000,00	DP ŽP	
6.7.2.2	Izraditi program edukacije djelatnika inspekcije zaštite prirode, fito-sanitarne inspekcije, granične veterinarske inspekcije, carine i policije za provedbu CITES Konvencije te kontinuirano provoditi edukaciju		MK MPRRR CU MIN FIN MUP	KR	300.000,00	DP, MS	
6.7.2.3	Izraditi program i edukacije djelatnika nadležnih ministarstava te nadležnih inspeksijskih službi za provedbu Zakona o genetski modificiranim organizmima (NN 70/05)		MZSS MK MPRRR MZOŠ	KR	100.000,00	DP	
6.7.3 Uspostaviti cjeloviti i prepoznatljiv sustav zaštite prirode							
6.7.3.1	Uspostaviti nacionalnu web stranice za zaštitu prirode (NATURE –net)		MK	PR!	200.000,00	DP, MS	
6.7.4 Poticati suradnju s nevladinim organizacijama							
6.7.4.1	Jačati suradnju s NVO-ima u smislu koordinacije, edukacije, inventarizacije i praćenja stanja biološke raznolikosti te održivog razvoja						
6.7.5 Razviti financijske mehanizme za institucionalno jačanje							
6.7.5.1	Uspostaviti Fondaciju (zakladu) za zaštitu prirode		MK	SR	1.500.000,00	DP	

6.7.5.2	Uspostaviti sustav financijske solidarnosti za nacionalne parkove i parkove prirode						
7 Provedba Strategije							
7.1 Praćenje stanja i vrednovanje provedbe Strategije							
7.1.1 Poduzeti potrebne korake za kontinuirano praćenje provedbe NSAP-a							
7.1.1.1	Osnovati Međusektorskog povjerenstva za provedbu NSAP-a		Vlada RH	PR!		DP	
7.1.2 Dati prioritet financiranju projekata relevantnih za provedbu NSAP-a							
7.1.2.1	Sklopiti međusektorski sporazum o davanju prioriteta na natječajima za financiranje projektima koji doprinose provedbi NSAP-a, naročito u znanosti		Nadležna tijela državne i regionalne uprave	PR!			
7.1.3 Pri vrednovanju provedbe Strategije i praćenju stanja biološke raznolikosti koristiti se određenim indikatorima							
7.1.3.1	Razviti indikatore za provedbu NSAP-a te praćenje stanja biološke raznolikosti						
7.2 Financijski mehanizmi za provedbu Strategije							
7.2.1 U okviru proračuna tijela državne uprave nadležnog za zaštitu prirode predvidjeti stavku financiranje provedbe NSAP-a							
7.2.1.1	Osigurati posebnu stavku u Državnom proračunu na poziciji središnjeg tijela državne uprave nadležnog za zaštitu prirode isključivo za provedbu NSAP-a		Vlada i Sabor RH	PR!		DP	

1 KORIŠTENE KRATICE

2

3	AOO	Agencija za odgoj i obrazovanje
4	MK	Ministarstvo kulture
5	DGU	Državna geodetska uprava
6	DU	državna uprava (ili TDU – tijela državne uprave)
7	DZZP	Državni zavod za zaštitu prirode
8	EM	Ekološka mreža
9	FZOEU	Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitosti
10	HCR	Hrvatski centar za razminiranje
11	HGI	Hrvatski geološki institut
12	HGK	Hrvatska gospodarska komora
13	HLS	Hrvatski lovački savez
14	HPM	Hrvatski prirodoslovni muzej
15	HPS	Hrvatski planinarski savez
16	HSS	Hrvatski speleološki savez
17	HŠ	Hrvatske šume
18	JU	Javne ustanove za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima;
19	JU NP/PP	Javne ustanove nacionalnih parkova i parkova prirode
20	JUŽ	Javne ustanove za upravljanje zaštićenim područjima na županijskoj
21		razini
22	LUS	lokalna uprava i samouprava
23	LZ	Lokalna zajednica
24	MGRP	Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva
25	MK	Ministarstvo kulture
26	MMPI	Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture
27	MPRRR	Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja
28	MRRŠVG	Ministarstvo regionalnog razvoja, šumarstva i vodnoga gospodarstva
29	MT	Ministarstvo turizma
30	MZ	Ministarstvo zdravstva
31	MZOPUG	Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva
32	MZOŠ	Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa
33	MVPEI	Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija

1	NVU	Nevladine udruge
2	PMF	Prirodoslovno-matematički fakultet
3	RGNF	Rudarsko-geološko-naftni fakultet
4	SJI	sredstva javnog informiranja
5	ŠF	Šumarski fakultet
6	ŠIJ	Šumarski institut u Jastrebarskom
7	ŠRD	športsko-ribolovno društvo
8	TDU	tijela državne uprave
9	TZ	turističke zajednice
10	VP JU	Vlastiti prihodi javnih ustanova
11	VS	Vanjski suradnici
12	ZI	znanstvene institucije;
13	ZPGK HAZU	Zavod za paleontologiju i geologiju kvartara HAZU
14	ZZO HAZU	Zavod za ornitologiju HAZU
15	ZZP	Zakon o zaštiti prirode
16	ŽZPP	županijski zavodi za prostorno planiranje
17	DP	državni proračun
18	MS	međunarodna sredstva
19	ŽP	županijski proračun
20	OP	općinski proračun
21	PS	poslovna sredstva
22	Bernska konvencija	Konvencije o zaštiti europskih divljih vrsta i prirodnih staništa
23	Direktiva o staništima	Direktiva Vijeća 92/43/EEZ o očuvanju prirodnih staništa te divljih životinjskih i biljnih vrsta
24		
25	Direktiva o pticama	Direktiva Vijeća 79/409/EEZ o očuvanju divljih ptica
26	EUNIS	European Nature Information System
27		
28	PR	prioritet
29	KR	kratkoročni
30	SR	srednjoročni
31	DR	dugoročni
32		
33		

1 **KOORDINACIJSKI TIM:**

- 2 Kornelija Pintarić, ravnateljica, Ministarstvo kulture, Uprava za zaštitu prirode
3 Ivana Jelenić, Ministarstvo kulture, Uprava za zaštitu prirode
4 Andrea Štefan, Ministarstvo kulture, Uprava za zaštitu prirode
5 Ana Kobašlić, Ministarstvo kulture, Uprava za zaštitu prirode
6 Zrinka Domazetović, Ministarstvo kulture, Uprava za zaštitu prirode
7 Ivna Vukšić, Ministarstvo kulture, Uprava za zaštitu prirode
8 Mr. sc. Biljana Janev Hutinec, koordinatorica poslova vezano uz pripremu konačnog
9 prijedloga Strategije

10

11 **Radne skupine:**

- 12 1. Radna skupina za vrste, staništa, krajobraze, minerale, sigovine i fosile
13 Darka Spudić, Javna ustanova za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima
14 Karlovačke županije - voditeljica radne skupine
15 mr. sc. Biljana Janev Hutinec, Javna ustanova „Maksimir“
16 Ramona Topić, Državni zavod za zaštitu prirode
17 Andreja Ribarić, Državni zavod za zaštitu prirode
18 Ljiljana Vrbaneć, Ministarstvo kulture
19 Mirna Bojić, Ministarstvo kulture
20 Ana Kobašlić, Ministarstvo kulture
21 Marija Brajković, Ministarstvo kulture
22 dr. sc. Jasenka Sremac, Prirodoslovno - matematički fakultet
23 dr. sc. Darko Tibljaša, Prirodoslovno – matematički fakultet
24
25 2. Radna skupina za zaštićena područja
26 Radenko Deželić, Ministarstvo kulture – voditelj radne skupine
27 Loris Elez, Ministarstvo kulture
28 mr. sc. Irina Zupan, Državni zavod za zaštitu prirode
29 dr. sc. Gordan Lukač, JU Nacionalni park Paklenica
30 Marin Grgurev, JU Park prirode Učka
31
32 3. Radna skupina za prostorno planiranje i ocjenu utjecaja na prirodu
33 Blandina Randić Potkonjak, Ministarstvo kulture - voditeljica radne skupine
34 Anamarija Matak, Ministarstvo zaštite okoliša prostornog uređenja i graditeljstva
35 Ines Merčep, Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva
36 Dubravka Pavlat-Bertović, Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i
37 graditeljstva
38 dr. sc. Ivan Martinić, Hrvatska udruga stručnjaka zaštite prirode i okoliša
39 Jagoda Munić, Zelena akcija
40 Vladimir Hršak, Državni zavod za zaštitu prirode
41
42
43

- 1 4. Radna skupina za poljoprivredu (uključujući GMO) i ribarstvo
- 2 Jasminka Radović, Državni zavod za zaštitu prirode, voditeljica radne skupine
- 3 Andreja Martonja Hitrec, Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja Tatjana
- 4 Borbaš, Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja
- 5 Lana Bezinović, Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja
- 6 Josip Suić, Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja
- 7 Sonja Karoglan Todorović, Ecologica
- 8 Goran Gugić, JU Park prirode Lonjsko polje
- 9 mr. sc. Eugen Draganović, Ministarstvo kulture
- 10
- 11 5. Radna skupina za šumarstvo i lovstvo
- 12 Ana Štrbenac, Državni zavod za zaštitu prirode - voditeljica radne skupine
- 13 Danijel Springer, Ministarstvo kulture
- 14 Davor Zec, Ministarstvo regionalnog razvoja, šumarstva i vodnog gospodarstva
- 15 Željka Ivanović, Ministarstvo regionalnog razvoja, šumarstva i vodnog gospodarstva
- 16 Miljenko Gašparac, JU Nacionalni park Risnjak
- 17 Mirko Kovačev, Hrvatske šume d.o. o.
- 18
- 19 6. Radna skupina za vodno gospodarstvo
- 20 Neven Trenc, Državni zavod za zaštitu prirode - voditelj radne skupine
- 21 Mojca Lukšić, Ministarstvo regionalnog razvoja, šumarstva i vodnog gospodarstva
- 22 Nedjeljko Šimundić, Hrvatske vode d.d.
- 23 Irma Popović, Zelena akcija
- 24 dr. sc. Tibor Mikuška, JU Park prirode Kopački rit
- 25 mr. sc. Gordana Goreta, JU Nacionalni park Krka
- 26
- 27
- 28 7. Radna skupina za turizam
- 29 mr. sc. Maja Popović, Ministarstvo kulture - voditeljica radne skupine
- 30 Vesna Rajković, Ministarstvo turizma
- 31 Milo Sršen, Hrvatska turistička zajednica
- 32 dr. sc. Natalija Pavlus, Institut građevinarstva Hrvatske d. d.
- 33 Ivana Gabrić, JU Park prirode Biokovo
- 34
- 35 8. Radna skupina za promet i energiju
- 36 Andrea Štefan, Ministarstvo kulture - voditeljica radne skupine
- 37 Ružica Jurič, Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture
- 38 Krešimir Cerovac, Ministarstvo gospodarstva rada i poduzetništva
- 39 Vlatka Krivak-Obadić, Hrvatske autoceste d.o.o.
- 40 dr. sc. Daniel R. Schneider, Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i
- 41 graditeljstva
- 42 dr. sc. Vesna Tutiš, Zavod za ornitologiju HAZU
- 43 dr. sc. Đuro Huber, Veterinarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
- 44
- 45 9. Radna skupina za obrazovanje, obavješćivanje i sudjelovanje javnosti
- 46 Davorin Marković, Državni zavod za zaštitu prirode - voditelj radne skupine
- 47 Dalia Matijević, Regionalni centar zaštite okoliša

- 1 Sanja Matijević, Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva
2 Tihana Belužić, Radio 101
3 mr. sc. Diana Garašić, Agencije za odgoj i obrazovanje
4 Kornelija Benyovsky-Šoštarić, Hrvatska radiotelevizija
5 Snježana Malić-Limari, JU Park prirode Medvednica
6
7 10. Radna skupina za zakonodavni i institucionalni okvir
8 Ivana Jelenić, Ministarstvo kulture - voditeljica radne skupine
9 Katica Bezuh, Ministarstvo kulture
10 Kornelija Pintarić, Ministarstvo kulture
11 Tomislav Jelić, Ministarstvo kulture